

**GMINNY PROGRAM
REWITALIZACJI MIASTA RACIBÓRZ
NA LATA 2014–2020**



Racibórz, 2016 r.

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie.....	2
2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych w Mieście Racibórz	5
2.1. Sfera społeczna	7
2.2. Sfera gospodarcza.....	21
2.3. Sfera funkcjonalno-przestrzenna	25
2.4. Sfera techniczna i środowiskowa	28
3. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	35
3.1. Obszar zdegradowany.....	35
3.2. Obszar rewitalizacji	37
4. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji	39
4.1. Sfera społeczna	39
4.2. Sfera gospodarcza.....	40
4.3. Sfera funkcjonalno-przestrzenna	41
4.4. Sfera techniczna i środowiskowa	43
4.5. Kluczowe problemy obszaru rewitalizacji	44
5. Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji	45
5.1. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji	45
5.2. Cele rewitalizacji i kierunki działań służące ograniczeniu negatywnych zjawisk	45
5.3. Kluczowe i uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne	53
5.4. Charakterystyka dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	55
5.5. Mechanizmy zapewnienia komplementarności – integrowania działań	57
6. Szacunkowe ramy finansowe	61
7. Włączenie społeczne	64
7.1. Włączenie społeczne na etapie przygotowania rewitalizacji.....	64
7.2. Włączenie społeczne na etapie prowadzenia i oceny rewitalizacji	66
8. Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji	67
8.1. Zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji.....	67
8.2. Monitorowanie i ocena Gminnego Programu Rewitalizacji	71
9. Spójność Programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	78
9.1. Spójność z dokumentami na szczeblu lokalnym	78
9.2. Spójność z dokumentami na szczeblu ponadlokalnym	82
10. Odniesienie do obowiązujących przepisów prawa lokalnego.....	88
10.1. Określenie zmian w uchwałach	88
10.2. Zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego	88
10.3. Specjalna Strefa Rewitalizacji	88
Spis rycin.....	89
Spis tabel	89
Załącznik 1. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	91
Załącznik 2. Wzór ankiety	117
Załącznik 3. Mapa obszaru rewitalizacji.....	122

1. Wprowadzenie

W 2014 r. zakończył się okres wdrażania „Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2007–2013”. Tym samym Rada Miasta Racibórz uchwałą nr XLI/578/2014 z dnia 25 czerwca 2014 r. przyjęła raport z realizacji ww. dokumentu i zobowiązała Prezydenta Miasta do opracowania programu rewitalizacji na lata 2014–2020. Prezydent Miasta Racibórz podjął stosowne działania mające na celu przygotowanie dokumentu dotyczącego rewitalizacji, spełniającego wytyczne i przepisy wprowadzone wraz z nową perspektywą wdrażania wsparcia w ramach funduszy Unii Europejskiej.

Dokument „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020” (GPR) został opracowany zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji¹, Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020, wydanymi przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju 3 lipca 2015 r.² oraz zasadą partnerstwa i partycypacji. Proces przygotowania dokumentu uwzględniał uczestnictwo i współdecydowanie interesariuszy na każdym etapie. Dobór narzędzi zapewnił najwyższą skuteczność w przygotowaniu jak najlepszego programu. Dzięki temu powstał wieloletni plan działań mających na celu wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego poprzez powiązane ze sobą działania społeczne, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne i środowiskowe. Wykaz działań przeprowadzonych w ramach prac nad GPR zawiera tabela 1.

Tab. 1. Harmonogram prac nad „Gminnym Programem Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020”.

Termin	Podjęte działanie
czerwiec 2014	Uchwała nr XLI/578/2014 Rady Miasta Racibórz z dnia 25 czerwca 2014 r. w sprawie przyjęcia „Raportu z Realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2007–2013” i zobowiązania Prezydenta Miasta do opracowania LPR na lata 2014–2020.
lipiec 2015	Przetarg na wybór firmy opracowującej program rewitalizacji dla Miasta Racibórz.
lipiec 2015	Zawarcie umowy z Dolnośląskim Centrum Rozwoju Lokalnego s.c. (DCRL) na opracowanie „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020”.
listopad 2015	Uwzględnienie w projekcie GPR wymogów ustawy o rewitalizacji (dokument wszedł w życie 18 listopada 2015 r.).
październik–listopad 2015	Badania ankietowe wśród mieszkańców Raciborza.
październik–listopad 2015	Pozyskanie danych statystycznych od jednostek publicznych na potrzeby diagnozy i wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji.
grudzień 2015–luty 2016	Konsultacje projektów uchwał: w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji oraz w sprawie zasad powoływania Komitetu Rewitalizacji i ustanowienia jego regulaminu.
luty 2016	Uchwała nr XV/184/2016 Rady Miasta Racibórz z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Racibórz.
luty 2016	Uchwała nr XV/185/2016 Rady Miasta Racibórz z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie zasad powoływania Komitetu Rewitalizacji i ustanowienia jego regulaminu.
marzec–kwiecień 2016	Nabór członków oraz powołanie Komitetu Rewitalizacji (Zarządzenie nr 714/2016 Prezydenta Miasta Racibórz z dnia 4 kwietnia 2016 r.).
maj 2016	Uchwała nr XVIII/238/2016 Rady Miasta Racibórz z dnia 25 maja 2016 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020”.

¹ Dz. U. 2015, poz. 1777.

² MiiR/H 2014-2020/20(01)/07/2015.

maj 2016	Nabór propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
czerwiec–lipiec 2016	Konsultacje społeczne projektu GPR.
lipiec–wrzesień 2016	Konsultacje projektu GPR z organami zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji.
wrzesień 2016	Zakończenie prac nad GPR – uchwalenie przez Radę Miasta Racibórz.

Źródło: Urząd Miasta Racibórz.

„Gminny Program Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020” uwzględnia konieczność zapewnienia komplementarności poszczególnych przedsięwzięć. Kompleksowość i spójność zaproponowanych kierunków działań odpowiada zdiagnozowanym potrzebom rewitalizacyjnym, co pozwoli na optymalne wykorzystanie endogenicznych potencjałów Raciborza na rzecz poprawy jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Podczas projektowania działań wzięto również pod uwagę konieczność zapewnienia kompleksowości interwencji infrastrukturalnej (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego) ze wsparciem realizowanym w ramach funduszy ukierunkowanych na rozwój kapitału społecznego (Europejski Fundusz Społeczny).

Gminny Program Rewitalizacji będzie stanowił ważny instrument zarządzania rozwojem miasta, zmierzającego do wyprowadzenia z kryzysu obszaru cechującego się koncentracją problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych. Miasto Racibórz, uchwalając dokument opracowany zgodnie z ustawą o rewitalizacji, gwarantuje wdrażanie jego założeń w realizacji, z niego wynikających, przyszłych przedsięwzięć.

Struktura dokumentu obejmuje kilka głównych części:

- Rozdział 2. poświęcony jest diagnozie czynników i zjawisk kryzysowych Miasta Racibórz w sferach społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Analiza ta stanowi tło i podstawę do wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz planu jego rewitalizacji. Diagnoza opracowana została na podstawie danych Urzędu Miasta, danych pozyskanych z instytucji zewnętrznych, opracowań branżowych obejmujących problematykę Miasta Racibórz, a także wyników badań ankietowych. W dniach 21 października–4 listopada 2015 r. przeprowadzono badania wśród mieszkańców, podczas których zebrano 500 ankiet. Badania miały na celu poznanie opinii na temat obszarów miasta wymagających podjęcia działań rewitalizacyjnych – zarówno wskazania konkretnej strefy miasta, jak i dokonania oceny kluczowych problemów na jej terenie. Respondenci mieli możliwość wybrania działań, których podjęcie przyczyni się do zapobiegania dalszej degradacji. Ankiety zbierane były zarówno przy wykorzystaniu narzędzia elektronicznego (ankieta online), jak i w sposób tradycyjny (możliwość pobrania ankiety w Urzędzie Miasta i złożenia w Wydziale Rozwoju Urzędu Miasta oraz w trakcie prowadzenia badań przez ankietatorów), co pozwoliło zgromadzić istotny ze względu na projektowanie rewitalizacji materiał. Źródłem informacji było również opracowanie pt. *Diagnoza problemu dotyczącego projektu „Program na rzecz integracji mieszkańców Raciborza”*³.

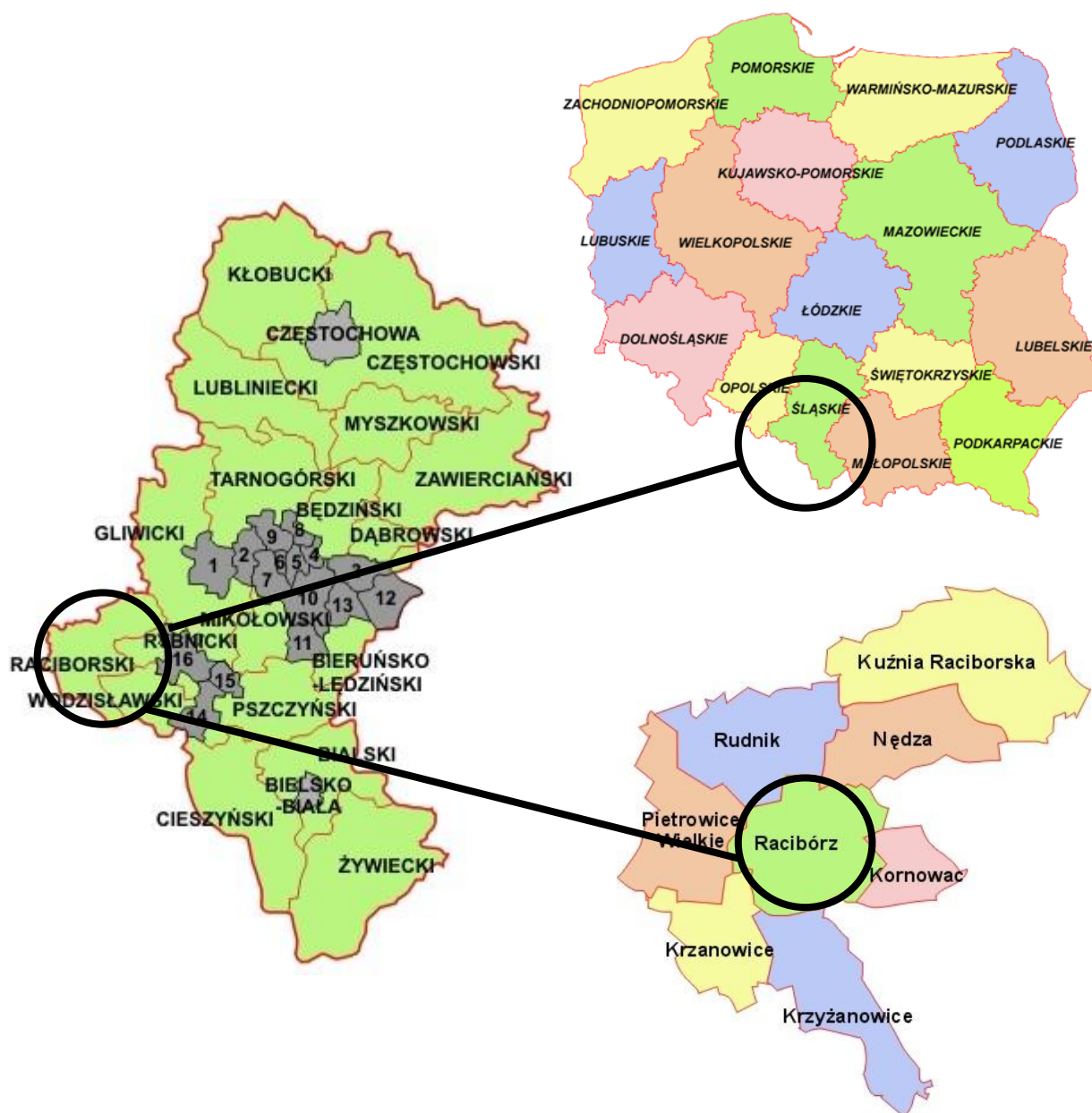
³ K. Spyra, opracowanie na potrzeby Urzędu Miasta Racibórz, wrzesień 2014.

- Rozdział 3. zawiera opis delimitacji obszaru zdegradowanego i rewitalizacji dokonanej na podstawie obiektywnych wskaźników oraz wyników badania ankietowego wśród mieszkańców.
- Rozdział 4. zawiera szczegółową diagnozę obszaru rewitalizacji i przedstawia skalę i charakter potrzeb rewitalizacyjnych. W każdej ze sfer określono zestaw problemów i zjawisk kryzysowych oraz potencjałów lokalnych. Przeprowadzona analiza pozwoliła określić trzy kluczowe problemy ujawniające nie tylko podstawowe zjawiska kryzysowe, lecz także ich przyczyny i wzajemne powiązania.
- W rozdziale 5. przedstawiono założenia przyświecające rewitalizacji w Raciborzu. Rozdział zawiera zwięzły opis wizji stanu obszaru zdegradowanego po przeprowadzeniu rewitalizacji oraz cele i kierunki działań rewitalizacyjnych, których podjęcie jest niezbędne do rozwiązania zdiagnozowanych problemów. W tej części dokumentu zawarto również zestawienia przedsięwzięć rewitalizacyjnych w podziale na przedsięwzięcia podstawowe i uzupełniające. Zamieszczono również wykaz potencjalnych, dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz opisano mechanizmy zapewnienia komplementarności, tj. integrowania działań na szczeblu przestrzennym, społecznym, finansowym i organizacyjnym.
- Rozdział 6. obejmuje zestawienie przedsięwzięć rewitalizacyjnych wraz ze strukturą ich finansowania.
- W rozdziale 7. zamieszczono opis działań podejmowanych i przewidzianych do realizacji w celu zapewnienia transparentności procesu oraz zaangażowania jak najszerszej grupy interesariuszy w program rewitalizacji.
- W rozdziale 8. przedstawiony został system wdrażania monitoringu, ewaluacji oraz wprowadzania ewentualnych zmian w dokumencie.
- Rozdział 9. prezentuje spójność Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz z dokumentami strategicznymi i planistycznymi na szczeblu lokalnym i ponadlokalnym.
- Rozdział 10. zawiera informacje o konieczności zmian w wybranych uchwałach oraz zmian w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego.

2. Diagnoza czynników i zjawisk kryzysowych w Mieście Racibórz

Miasto Racibórz położone jest w południowo-zachodniej części województwa śląskiego, w tzw. subregionie zachodnim, w powiecie raciborskim. Powierzchnia Raciborza wynosi 75 km². Miasto oddalone jest o 30 km od Ostrawy (Czechy), 75 km od Katowic i 75 km od Opola. Graniczy z gminami Rudnik i Nędza (od północy), Kornowac i Lyski (od wschodu), Krzanowice, Krzyżanowice i Lubomia (od południa) oraz z gminą Pietrowice Wielkie (od zachodu).

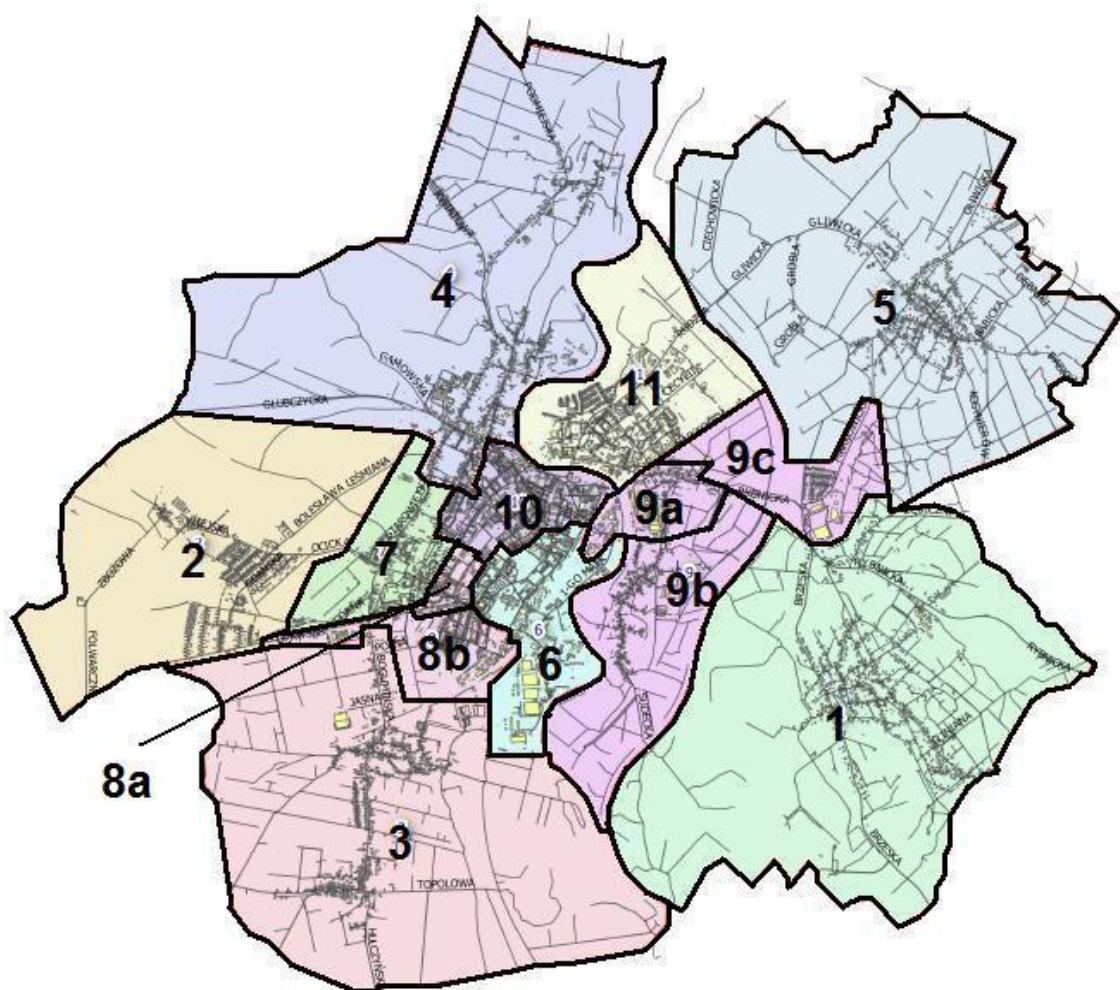
Miasto położone jest w Dolinie Górnej Odry, częściowo w Kotlinie Raciborskiej oraz w mezoregionie Niziny Śląskiej. Niewielki obszar zachodniej części miasta leży na Płaskowyżu Rybnickim będącym mezoregionem Wyżyny Śląskiej.



Ryc. 1. Położenie Raciborza.

Źródło: opracowanie własne, www.osp.org.pl.

Miasto nie posiada wyodrębnionych jednostek pomocniczych. W związku z tym na potrzeby analizy przestrzennej koncentracji zjawisk kryzysowych dokonano podziału miasta na strefy, które odpowiadają podziałowi na strefy budżetu obywatelskiego, powstałe z grupowania poszczególnych obwodów wyborczych. W przestrzeni miasta funkcjonuje 11 takich stref. Dla zwiększenia przejrzystości oraz w celu uwzględnienia struktury przestrzennej, więzi społecznych i specyficznego charakteru wybranych obwodów na potrzeby diagnozy czynników i zjawisk kryzysowych z dwóch obwodów wyodrębniono strefy dodatkowe (8a, 8b oraz 9a, 9b, 9c).



1 – Brzezie, 2 – Ocice, 3 – Sudół/Studzienna, 4 – Stara Wieś, Proszowiec, Miedonia, 5 – Markowice, 6 – Łąkowa/Wandy/1 Maja, 7 – Nowe Zagrody, 8a – Opawska, 8b – Osiedle Polna/Pomnikowa, 9a – Mała Płonia, 9b – Duża Płonia, 9c – Obora, 10 – Centrum, 11 – Ostróg.

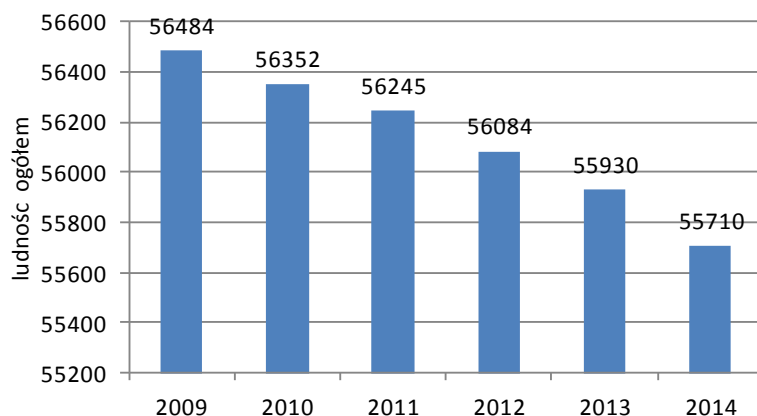
Ryc. 2. Podział miasta na strefy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Racibórz.

2.1. Sfera społeczna

Demografia

Analizę potencjału ludnościowego Miasta Racibórz rozpocząć należy od określenia liczby ludności i jej zmian na przestrzeni ostatnich lat. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego na 31 grudnia 2014 r. w mieście zamieszkiwało 55 710 mieszkańców⁴, tj. o 1,4% mniej względem roku 2009.



Ryc. 3. Ludność Miasta Racibórz ogółem.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.gov.stat.pl.

Ogólna liczba mieszkańców miasta w ostatnich latach wykazuje tendencję spadkową, spowodowaną ujemnym przyrostem naturalnym oraz ujemnym saldem migracji wewnętrznej. Podobną sytuację zaobserwować można również na terenie województwa śląskiego, jak i całego kraju.

Tab. 2. Wskaźniki demograficzne dla Miasta Racibórz.

Lata	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ludność na 1 km ² (gęstość zaludnienia)	753	751	750	748	746	743
Urodzenia żywe na 1000 mieszkańców	8,6	9,2	8,4	8,8	7,9	8,2
Zgony na 1000 mieszkańców	9,61	9,63	8,72	9,89	9,64	9,60
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	-1,0	-0,5	-0,3	-1,1	-1,7	-1,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl.

Utrzymujące się od 2009 r. ujemne saldo migracji wskazuje na przewagę osób wymeldowujących się z miasta (tab. 3.). Odpływ mieszkańców wynika m.in. z coraz bardziej popularnego osiedlania się na terenach wiejskich, co związane jest z rozwojem tzw. stref podmiejskich miast oraz niższymi cenami nieruchomości. Potwierdzają to dane z gmin sąsiadujących bezpośrednio z Raciborzem: Kornowac (w latach 2009–2014 przybywało co roku

⁴ Zgodnie z danymi Urzędu Miasta Racibórz liczba mieszkańców wynosiła 51 559 osób.

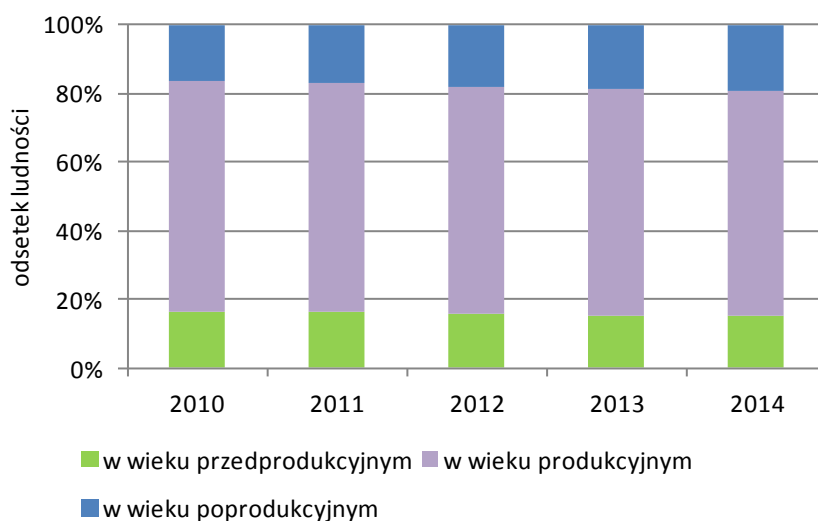
średnio 5 osób na każde 1000 mieszkańców) czy Rudnik (saldo migracji na poziomie +2,6 osoby/1000 mieszkańców).

Tab. 3. Migracje na pobyt stały – Miasto Racibórz.

Lata	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Migracje wewnętrzne						
Zameldowania ogółem	495	454	462	494	449	422
Wymeldowania ogółem	519	514	550	545	515	557
Saldo migracji	-24	-60	-88	-51	-66	-135
Saldo migracji na 1000 mieszkańców						
Saldo migracji na 1000 mieszkańców	-0,4	-1,1	-1,6	-0,9	-1,2	-2,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl.

O kondycji miasta świadczy również jego struktura wiekowa. Szczególnie istotna jest struktura mieszkańców według ekonomicznych grup wieku, dzieląca ludność na tę w wieku przedprodukcyjnym (0–17 lat), produkcyjnym (kobiety w wieku 18–60 lat i mężczyźni w wieku 18–65 lat)⁵ oraz poprodukcyjnym (kobiety powyżej 60 lat i mężczyźni powyżej 65 lat).



Ryc. 4. Ludność Raciborza według ekonomicznych grup wieku w latach 2009–2014.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl.

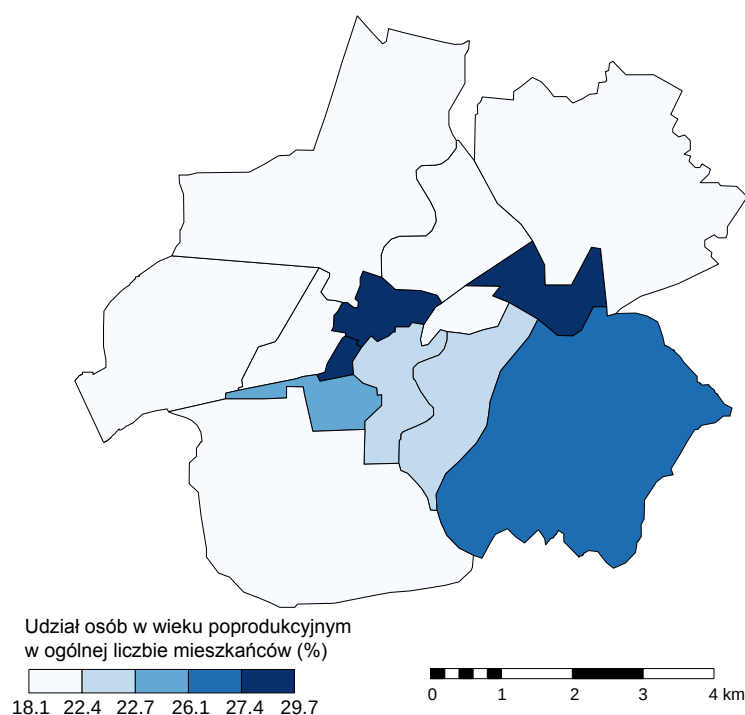
W 2014 r. zauważyć można tendencję spadkową liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (o 1,7%) i produkcyjnym (o 1,4%) w odniesieniu do roku 2009, a wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym (o 3,1%). Struktura ta wskazuje na proces starzenia się społeczności lokalnej Raciborza. Szczególnie niekorzystne wydaje się zjawisko tzw. starości demograficznej. W 2014 r. udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców osiągnął poziom prawie 23%, tj. o 3 punkty procentowe więcej niż średnio w województwie (20%). Problem „starości demograficznej” w Raciborzu jest szczególnie

⁵ Ze względu na analizowanie danych historycznych uwzględniono grupy wiekowe przed wprowadzeniem reformy podnoszącej wiek emerytalny do 67. roku życia.

dostrzegany na tle całego powiatu. W latach 2009–2014 obserwuje się trend wzrostowy. Wartość wskaźnika wzrosła o 21%. Przy utrzymującej się tendencji, zaledwie w ciągu 5 lat, liczba osób starszych wzrośnie do 35 osób na każde 100 osób w wieku produkcyjnym.

Starzenie się społeczności lokalnej jest jednym z ważniejszych problemów społecznych wskazanych przez respondentów badania ankietowego (64,5%). Dysproporcje w rozmieszczeniu tej grupy społecznej są w mieście znaczące i wskazują na obszary, które już teraz wymagają stosownej interwencji (m.in. aktywizacja osób starszych).

Do stref miasta, w których problem starości demograficznej jest najbardziej zauważalny, zaliczają się: 8a – Opawska (29,7%), 9c – Obora (29,6%), 10 – Centrum (27,9%), 1 – Brzezie (25,4%) oraz 8b – Osiedle Polna/Pomnikowa (24,5%). Interesujący jest fakt, że w dwóch przypadkach – Brzezia oraz Opawskiej – subiektywna ocena mieszkańców różni się od obiektywnych wskaźników.



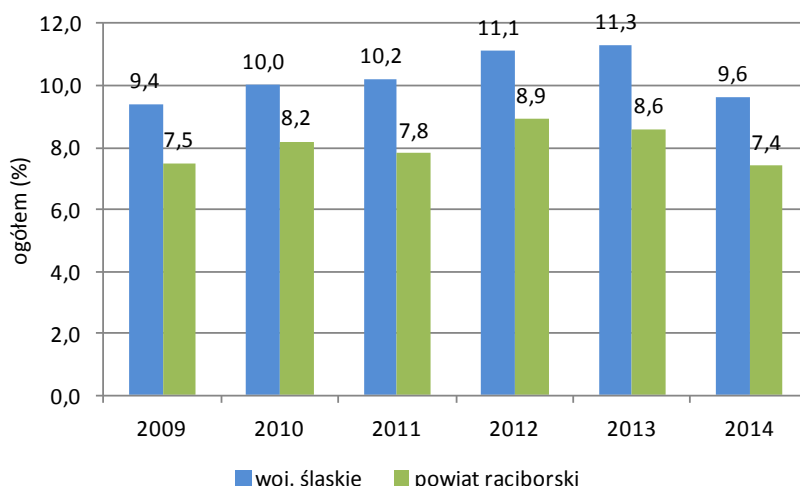
Ryc. 5. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Racibórz oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Raciborzu.

Rynek pracy i bezrobocie

Jedną z najbardziej istotnych kwestii w diagnozie układu lokalnego jest problem bezrobocia. To również jedna z głównych determinant sytuacji ekonomicznej jednostki samorządowej oraz z perspektyw jej rozwoju społecznego i gospodarczego.

Stopę bezrobocia w powiecie raciborskim w latach 2009–2013 charakteryzował trend wzrostowy, podobnie jak na obszarze całego województwa śląskiego. Dopiero w roku 2014 nastąpiło „wyhamowanie” i powrót do wartości z 2009 r.



Ryc. 6. Stopa bezrobocia rejestrowanego.

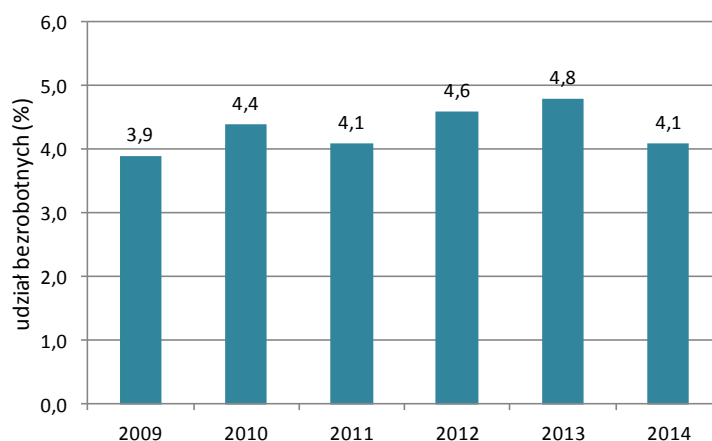
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl.

Tab. 4. Bezrobocie w Mieście Racibórz i powiecie raciborskim.

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Miasto Racibórz	1458	1675	1545	1700	1755	1476
powiat raciborski	2554	2896	2794	3039	3126	2745

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl.

Na koniec 2009 r. bez pracy pozostawały w powiecie 2554 osoby, z czego 57% stanowili mieszkańcy Raciborza. W latach 2009–2013 zaobserwować można znaczący wzrost liczby zarejestrowanych bezrobotnych, zarówno w powiecie (o 22%), jak i w samym mieście (o 20%). Na koniec 2014 r. bez pracy pozostawało w powiecie 2745 osób, w tym prawie 54% w stolicy powiatu. W obu wypadkach nastąpiło więc zahamowanie bezrobocia. Stan ten potwierdza również analiza wskaźnika udziału bezrobotnych względem liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym, który na terenie Miasta Racibórz w 2014 r. wyniósł 4,1%.

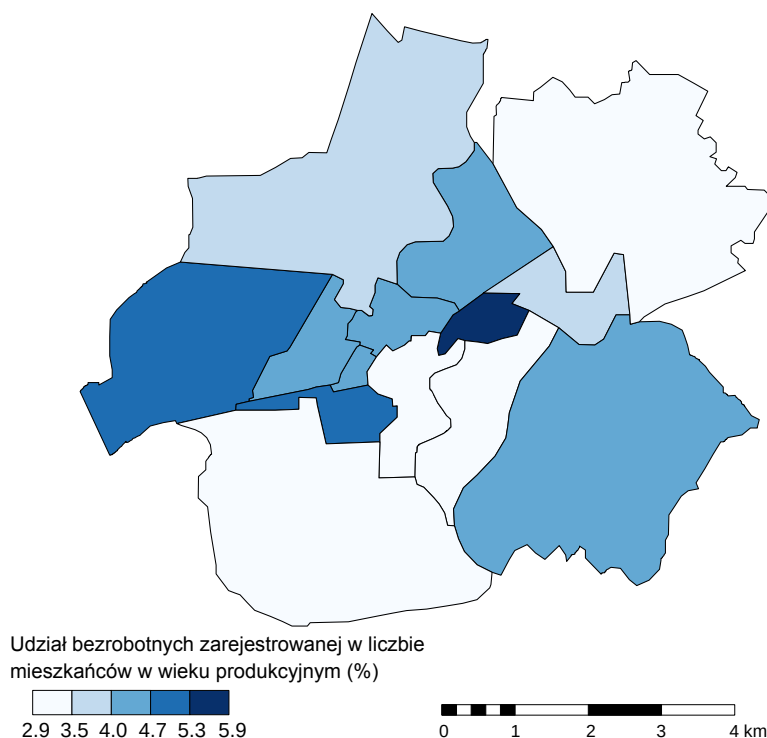


Ryc. 7. Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Raciborzu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl.

Przy analizie grupy osób pozostających bez pracy w kontekście działań rewitalizacyjnych niezbędne jest zwrócenie uwagi na osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy, które stanowią prawie 86% bezrobotnych. Szczególnie niekorzystny wydaje się wysoki udział (50%) osób długotrwale bezrobotnych, ale także znacznej liczby osób powyżej 50. roku życia (461 osób, tj. 31,2% ogólnej liczby bezrobotnych). Jednocześnie ponad połowa pozostających bez pracy nie ma wykształcenia średniego. Wśród bezrobotnych liczną grupę (326 osób) stanowią mieszkańcy w przedziale wiekowym 25–34 lata. Wzrost bezrobocia wśród osób młodych stanowi istotne wyzwanie dla lokalnego rynku pracy. Szczególną grupą narażoną na wykluczenie z rynku pracy, liczącą 219 osób, są osoby samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko. Uwzględniając fakt, że w całym mieście na koniec 2014 r. jedynie 169 osób (11,5%) miało prawo do zasiłku dla bezrobotnych⁶, można domniemywać, że na terenie miasta istnieje spora grupa osób wymagających interwencji i wsparcia w zakresie aktywizacji zawodowej.

Wyraźnie zauważalne jest przestrzenne zróżnicowanie bezrobocia w Raciborzu. Rozkład wartości wskaźnika w analizowanych strefach mieścił się w zakresie od 2,9% (strefa 3 – Sudół/Studzienna) do 5,9% (obwód 9a – Mała Płonia). Wartość wskaźnika powyżej średniej (4,1%) charakteryzowała sześć z analizowanych stref. Są to strefy: 2 – Ocice, 7 – Nowe Zagrody, 8a – Opawska, 8b – Osiedle Polna/Pomnikowa, 9a – Mała Płonia oraz 10 – Centrum.



Ryc. 8. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym w Raciborzu na 23 listopada 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Raciborzu.

Badania ankietowe przeprowadzone wśród mieszkańców wykazały, że prawie połowa raciborzan (49%) traktuje zjawisko bezrobocia jako istotny problem. Analiza rozkładu

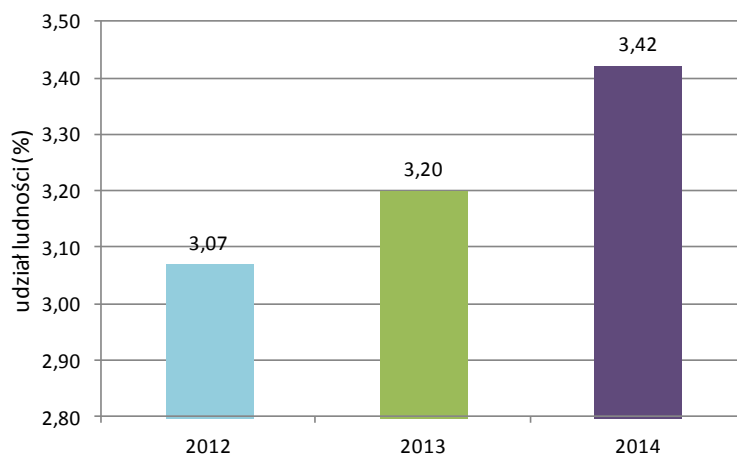
⁶ Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Raciborzu – Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS – 01.

odpowiedzi w odniesieniu do poszczególnych obwodów pokazuje, że w trzech obwodach mieszkańcy uznali bezrobocie za jeden z kluczowych problemów w swoim miejscu zamieszkania. W strefie 9a – Mała Płonia 80% mieszkańców wskazało bezrobocie jako istotny problem, natomiast w strefach 8b – Osiedle Polna/Pomnikowa oraz 10 – Centrum wskazań takich było odpowiednio 63% i 60%.

Badania przeprowadzone na potrzeby „Programu Wspierania Przedsiębiorczości Miasta Racibórz na lata 2015–2020”⁷ wykazały, że „kwestię problemową stanowi zbyt niski stopień korelacji oferty edukacyjnej z potrzebami lokalnego rynku pracy. Raciborscy przedsiębiorcy uskarżają się na deficyt pracowników posiadających konkretne, zawodowe wykształcenie oraz brak specjalistów, którzy ze względów ekonomicznych decydują się na migrację zarobkową bądź podejmują pracę zarobkową w miastach ościennych. Niestety, mimo iż raciborskie szkoły średnie podejmują współpracę z sektorem prywatnym, elastyczność systemu edukacji jest w dużym stopniu ograniczona. Powiatowy Urząd Pracy w Raciborzu dokonuje corocznego monitoringu zmian, trendów i bieżących potrzeb lokalnego rynku pracy oraz wskazuje młodym ludziom pożądane na rynku ścieżki kariery w ramach procedury monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych”⁸.

Pomoc społeczna

Ośrodek Pomocy Społecznej w Raciborzu, odpowiedzialny za wsparcie socjalne mieszkańców, udzielił w 2014 r. pomocy 728 rodzinom, w których żyło łącznie 1905 osób. Systemem pomocy społecznej objął zatem wsparciem 3,42% raciborzan. Dla porównania – w 2012 r. pomocy udzielono 1722 osobom w 723 rodzinach. Odsetek osób korzystających ze wsparcia socjalnego w ciągu zaledwie trzech lat wzrósł o ponad 11%.



Ryc. 9. Udział mieszkańców korzystających ze wsparcia socjalnego.

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Raciborzu.

Główne przyczyny przyznawania świadczeń socjalnych w Raciborzu to ubóstwo, niepełnosprawność, bezrobocie. Problemy społeczne często współwystępują, dlatego też

⁷ Uchwała nr XIII/154/2015 Rady Miasta Racibórz z dnia 23 grudnia 2015 r.

⁸ Jw., s. 8.

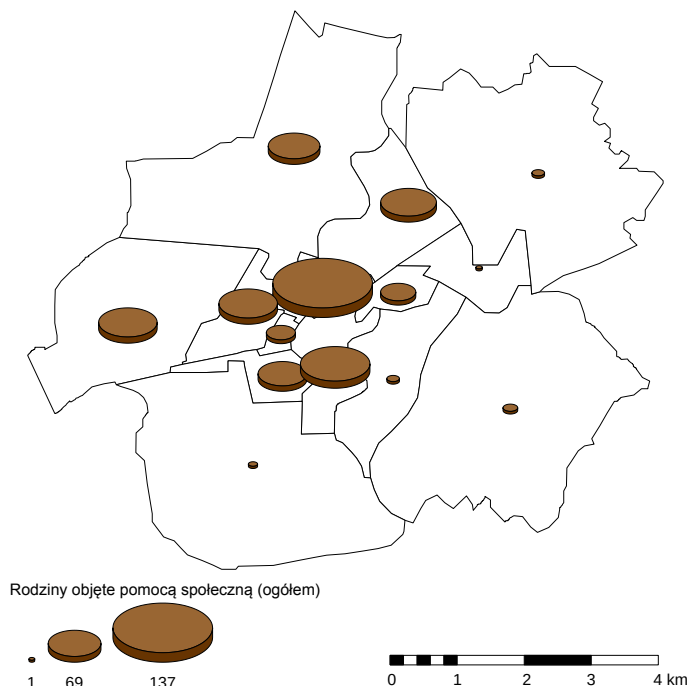
nieraz w jednej rodzinie zidentyfikować można wiele przyczyn sprawiających, że wymaga ona wsparcia.

Wśród rodzajów udzielonych świadczeń ponad 1/4 stanowiła praca socjalna, z której skorzystało 545 rodzin. Duża grupa beneficjentów pobierała również świadczenia rodzinne. Ośrodek Pomocy Społecznej w Raciborzu wypłacał je średniomiesięcznie dla 621 rodzin (1488 osób). Wśród podstawowych przyczyn objęcia pomocą społeczną mieszkańców Raciborza wymienić należy: ubóstwo, niepełnosprawność, bezrobocie, alkoholizm i narkomanię.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Raciborzu dysponuje mieszkaniem chronionym dla osób usamodzielnianych, opuszczających niektóre typy placówek opiekuńczych i wychowawczych, schroniska, zakłady poprawcze i inne oraz placówki dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Zróżnicowanie przestrzenne miasta pod względem koncentracji podstawowych problemów społecznych jest znaczne. Analiza rozmieszczenia rodzin, którym przyznano wsparcie socjalne, wskazuje na rosnące dysproporcje w Raciborzu. Najwięcej rodzin (137) otrzymujących pomoc zamieszkuje centrum miasta. Powyżej średniej znalazły się także obwody: 6 – Łąkowa/Wandy/1 Maja (93 rodziny), 2 – Ocice (77 rodzin), 7 – Nowe Zagrody (77 rodzin), 11 – Ostróg (73 rodziny), 4 – Stara Wieś, Proszowice, Miedonia (67 rodzin), 8b – Osiedle Polna/Pomnikowa (63 rodziny). Wśród przyczyn udzielonego wsparcia dominowało ubóstwo. Z tego powodu otrzymało pomoc najwięcej rodzin, bo aż 522, z czego 113 mieszka w obwodzie 10 – Centrum.

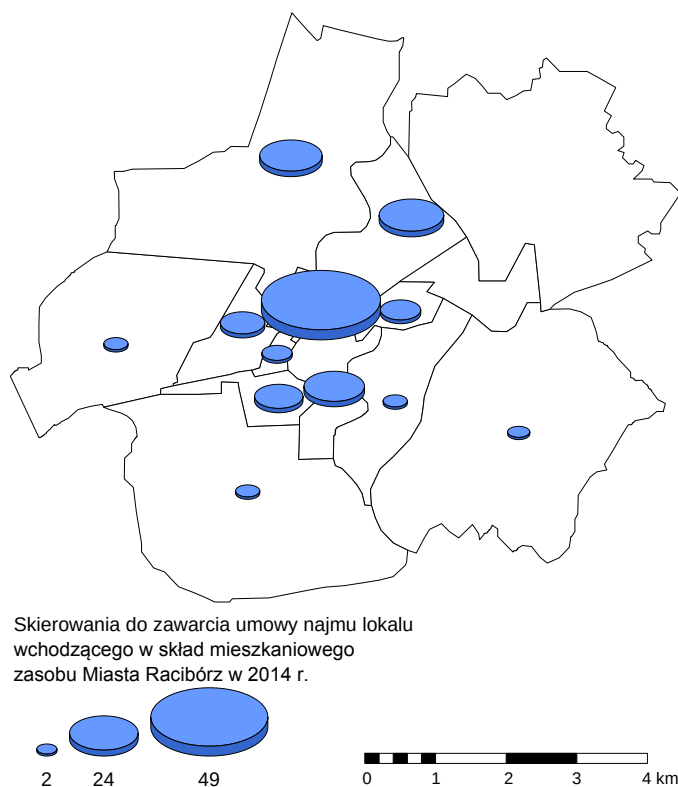
Ponadto ubóstwo jako istotny problem społeczny miasta wskazało 33,5% respondentów ankiety. Wśród obszarów, które szczególnie borykają się z problemem biedy, wyszczególniono strefy: 10 – Centrum (30% wskazań), 11 – Ostróg (15,7% wskazań) oraz obwód 6 – Łąkowa/Wandy/1 Maja (10,7% wskazań). Subiektywna ocena mieszkańców danego obwodu wskazuje ubóstwo jako ważny problem społeczny w Małej Płoni oraz Ocicach.



Ryc. 10. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w Raciborzu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Raciborzu.

Ważnym wskaźnikiem w perspektywie oceny obszaru ubóstwa w mieście jest wzrost zapotrzebowania na lokale socjalne. Spadek dochodów mieszkańców i niestabilna sytuacja na rynku pracy sprawiają, że coraz więcej osób nie może pozwolić sobie na posiadanie własnego mieszkania. Problem ten dotyczy całego kraju, wskaźnik zagrożenia ubóstwem skrajnym wzrósł bowiem w Polsce z 5,5% w 2010 r. do poziomu 7,4% w 2014 r.⁹ Również w województwie śląskim odnotowano wzrost wartości wskaźnika w podanych latach z 4,5% do 4,7%.



Ryc. 11. Skierowania do zawarcia umowy najmu lokalu wchodzącego w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Racibórz w 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Racibórz.

Przejawem coraz większych problemów związanych z poziomem i warunkami życia w Raciborzu jest rosnąca liczba mieszkań socjalnych. W 2014 r. w zasobach komunalnych znajdowało się 508 lokali socjalnych – aż o 33% więcej niż w 2010 r. Dynamika zmian porównywalna jest do trendu obserwowanego w całym kraju oraz województwie śląskim (wzrost odpowiednio o 40% i 29,7%). Miasto Racibórz kontynuuje swoją politykę zwiększania zasobów lokali socjalnych w odpowiedzi na rosnący popyt. Zgodnie z danymi z 2014 r. w Raciborzu wskazano 77 budynków, w których zwalniane lokale przeznaczone zostaną na mieszkania socjalne. Na koniec 2014 r. w mieniu komunalnym znajdowały się 33 budynki, w których usytuowane są lokale socjalne i pomieszczenia tymczasowe.

Specyficznym miernikiem wskazującym na rosnące problemy socjalne na terenie miasta może być informacja o liczbie skierowań do zawarcia umowy najmu lokalu wchodzącego w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Racibórz. W 2014 r. wydano 160 takich skierowań,

⁹ Na podstawie <http://swaid.stat.gov.pl/>.

z czego najwięcej przypadło mieszkańcom obwodu 10 – Centrum (49 skierowań). Kolejne obszary, w których największa liczba osób otrzymała wspomniane skierowanie, to: 11 – Ostróg (22 skierowania), 4 – Stara Wieś, Proszowiec, Miedonia (21 skierowań) oraz 6 – Łąkowa/Wandy/1 Maja (20 skierowań).

Bezpieczeństwo publiczne¹⁰

Analizując stan bezpieczeństwa i porządku publicznego powiatu raciborskiego na tle województwa śląskiego, stwierdzić można, że powiat raciborski i Miasto Racibórz są terenami stosunkowo bezpiecznymi. Jak wynika z danych Komendy Powiatowej Policji (KPP), przestępczość w powiecie raciborskim maleje. Należy również zaznaczyć, że jest to przestępczość nie tyle groźna, ile dokuczliwa społecznie, wynikająca w dużej mierze z problemów społecznych.

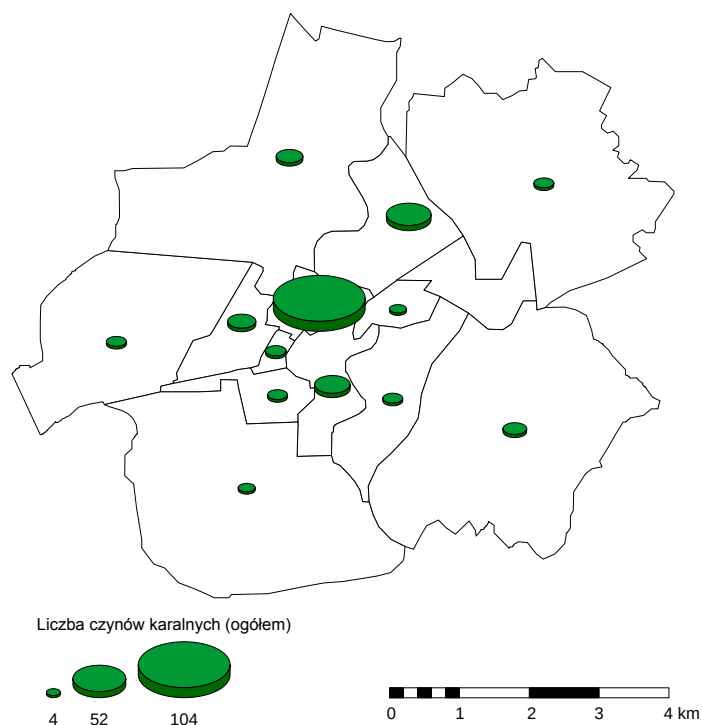
W Raciborzu funkcjonuje również Straż Miejska, która realizuje zadania zgodnie z kompetencjami w zakresie interwencji porządkowych, utrzymania ładu na terenie Miasta Racibórz czy kontroli regulowania opłat lokalnych, przyczyniając się w ten sposób do zachowania zorganizowanego porządku w mieście.

Według danych Urzędu Statystycznego na terenie powiatu raciborskiego w 2014 r. popełniono w sumie 1674 przestępstwa, prawie o połowę mniej niż w 2012 r. Tym samym spadł również wskaźnik przestępczości z 32,74 do 15,29 przestępstw na 1000 mieszkańców. Według danych KPP Racibórz na terenie miasta w 2014 r. zanotowano 251 tzw. stanów zagrożenia przestępczością. Są to czyny karalne szczególnie wpływające na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców. Do grupy tej zalicza się: bójkę i pobicie, uszczerbek na zdrowiu, kradzież cudzej rzeczy, kradzież samochodu, rozbój, kradzież rozbójniczą i wymuszenia rozbójnicze, kradzież z włamaniem, uszkodzenie mienia.

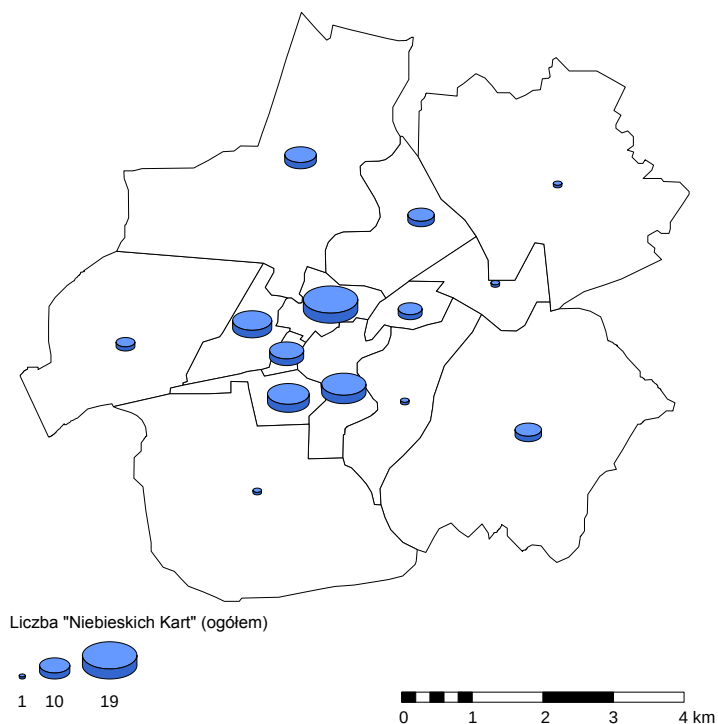
Przestępczość stanowi jeden z ważniejszych czynników wpływających na jakość życia mieszkańców. Poczucie bezpieczeństwa, zwłaszcza w przestrzeni miejskiej, stanowi jedno z podstawowych kryteriów oceny miejsca, w którym się żyje, pracuje i spędza czas. Analiza przestrzennego rozkładu czynów karalnych (zagrożających bezpieczeństwu) wskazała, że największe zagrożenie przestępczością występuje w centralnych strefach miasta: prawie 1/3 takich czynów popełniona została w obwodzie 10 – Centrum. W tej części miasta dostrzegalna jest także koncentracja czynów karalnych popełnionych przez osoby nieletnie: na 21 takich czynów połowa odnotowana została w centrum miasta (10% wszystkich odnotowanych zdarzeń karalnych).

Wyniki ankiety potwierdziły występowanie problemu zagrożenia bezpieczeństwa w strefie 10 – Centrum (54% wskazań), ale zwrócono także uwagę – odmiennie od wskaźnika statystycznego – na rosnący problem przestępczości w strefie 6 – Łąkowa/Wandy/1 Maja (26,7% wskazań). Analizując rozkład przestrzenny ocen subiektywnych w obrębie poszczególnych obwodów, odnotowano również spadek poczucia bezpieczeństwa na osiedlu Polna/Pomnikowa oraz w Małej Płoni.

¹⁰ Na podstawie danych otrzymanych z Komendy Powiatowej Policji w Raciborzu oraz dokumentu „Aktualizacja Strategii Rozwoju Miasta Racibórz do roku 2020” (Załącznik do Uchwały Nr XXX/423/2013 Rady Miasta Racibórz z dnia 26 czerwca 2013 r.).



Ryc. 12. Liczba czynów zagrażających bezpieczeństwu w Raciborzu w 2014 r.
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji oraz Straży Miejskiej w Raciborzu.



Ryc. 13. Liczba „Niebieskich Kart” w 2014 r.
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Racibórz.

Specyficzną formę przestępczości stanowi przemoc w rodzinie, dlatego również ten problem poddano analizie. W Raciborzu w 2014 r. założono 114 „Niebieskich Kart”. W połowie

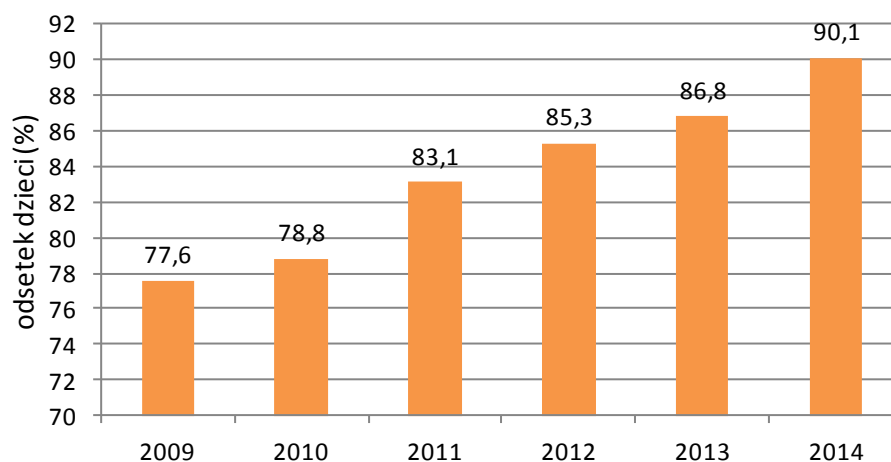
wydzielonych obwodów stwierdzono wartość wskaźnika powyżej średniej dla miasta. Najwięcej przypadków kwalifikowanych jako przemoc domowa zanotowano w strefach: 10 – Centrum (19 „Niebieskich Kart”), 6 – Łąkowa/Wandy/1 Maja (15 „Niebieskich Kart”), 8b – Osiedle Polna/Pomnikowa (14 „Niebieskich Kart”).

Problem agresywnych zachowań w rodzinie koresponduje ze wskazaniami mieszkańców dotyczącymi szeroko zakrojonych patologii (szczególnie alkoholizmu i narkomanii). Ponad 45% ankietowanych uznało ten problem za istotny. Rozkład udzielonych odpowiedzi ściśle pokrywa się z obwodami, w których zanotowano największą liczbę „Niebieskich Kart”. Jest to potwierdzeniem faktu współwystępowania, a tym samym koncentracji wybranych problemów społecznych na terenie miasta.

Oświata i edukacja

W zakresie zadań edukacyjnych, opiekuńczych i wychowawczych w Raciborzu funkcjonują placówki zarówno publiczne, jak i niepubliczne.

Z opieki przedszkolnej w Raciborzu w 2014 r. korzystało 90,1% dzieci w wieku 3–5 lat. Jest to wynik lepszy niż średnia dla powiatu raciborskiego, który wyniósł 78,9%. Pozytywna wydaje się również dynamika zmian liczby dzieci objętych opieką przedszkolną, która w latach 2009–2014 wyniosła 16%.



Ryc. 14. Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat uczęszczających do przedszkola w Raciborzu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl.

Liczba uczniów w szkołach podstawowych nieznacznie spadła – z 2924 uczniów w 2009 r. do 2885 w roku 2014. O wiele większy spadek odnotowały gimnazja – z 2123 uczniów w 2009 r. do 1656 uczniów w roku 2014. Sytuacja ta jest przede wszystkim wynikiem zmian demograficznych zachodzących w mieście: spadków liczby mieszkańców oraz przyrostu naturalnego.

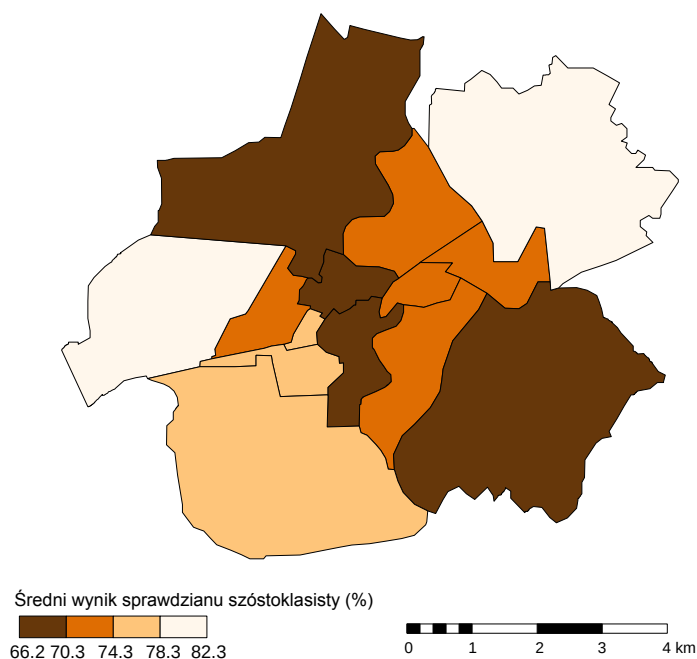
Oceny szkół (podstawowych i gimnazjalnych) oraz wyniki nauczania dokonywane są poprzez analizę wyników sprawdzianu szóstoklasisty, odbywającego się na koniec szkoły podstawowej, oraz egzaminu gimnazjalnego kończącego naukę w gimnazjum.

Oceniając poziom edukacji, wykorzystano wyniki sprawdzianu po VI klasie szkoły podstawowej. Dla ujednolicenia informacji zaproponowano wskaźnik opisujący średni wynik obejmujący przedmioty podstawowe: j. polski, matematykę i j. angielski¹¹. Najwyższe oceny uczniowie osiągnęli z języka obcego (powyżej 80%). Przedmiot ścisły wypadł natomiast najslabiej – nieco ponad 60%. Osiągnięte przez uczniów wyniki nie odbiegają znacząco od wartości średnich wyników dla województwa śląskiego. W przypadku każdego z przedmiotów absolwenci szkół podstawowych wypadają nieco lepiej niż ich koledzy w powiecie i w województwie (tab. 5.).

Tab. 5. Wyniki sprawdzianu szóstoklasisty w 2015 r.

	j. polski	matematyka	j. angielski
województwo śląskie	72,42%	58,85%	78,28%
powiat raciborski	73,00%	57,86%	67,97%
Racibórz	75,78%	60,13%	81,24%

Źródło: <http://www.oke.jaworzno.pl>.



Ryc. 15. Średnie wyniki sprawdzianu szóstoklasisty w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Jaworznie, <http://www.oke.jaworzno.pl>.

Średni wynik sprawdzianu wskazał na przestrzenne dysproporcje w poziomie edukacji¹² w Raciborzu, co zostało zaprezentowane na rycinie 15. Wśród obwodów miasta, które charakteryzuje największa różnica względem średniej dla Raciborza (72,4%), wymienić należy:

¹¹ Zgodnie z danymi OKE w Jaworznie 99% uczniów podczas egzaminu wybrało język angielski jako język obcy nowożytny.

¹² Obwody szkolne w zasadniczej części pokrywają się z obwodami wskazanymi jako jednostki odniesienia dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego.

1 – Brzezcie (66,2%), 4 – Stara Wieś, Proszowiec, Miedonia (68,3%), 6 – Łąkowa/Wandy/1 Maja oraz 10 – Centrum (odpowiednio po 69,8%).

W przypadku egzaminów kończących naukę w gimnazjum uczniowie z Gimnazjum z Oddziałami Dwujęzycznymi w Raciborzu radzą sobie najlepiej. Uśrednione wyniki dla Raciborza wypadają stosunkowo korzystnie w porównaniu do wyników powiatu i porównywalnie do średniej dla województwa.

Ważnym potencjałem, posiadanym przez Racibórz, jest bezpośredni dostęp do szkolnictwa wyższego. Na terenie miasta funkcjonuje Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, która oferuje studia inżynierskie oraz licencjackie. Wśród proponowanych kierunków nauczania wymienić należy automatykę i robotykę (kierunek posiada dwie specjalności dostosowane do potrzeb rynku pracy, tj. automatykę przemysłową oraz sterowanie logiczne) oraz architekturę, administrację, bezpieczeństwo państwa, edukację artystyczną, europeistykę, filologię, pedagogikę, socjologię, wychowanie fizyczne, turystykę i rekreację. Duży wybór kierunków i specjalizacji pozwala młodym zdobyć wykształcenie wyższe kierunkowe bezpośrednio w Raciborzu. Stanowi także ważny element w kształtowaniu wysokiej jakości kapitału społecznego w mieście.

Aktywność społeczna

W Raciborzu wszystkie obszary życia silnie wspierane są przez działania organizacji pozarządowych, których łączna liczba w mieście wynosi około 90. Działają one głównie w obszarze sportu i rekreacji, kultury, pomocy społecznej i zdrowia, przedsiębiorczości i aktywności obywatelskiej. Zgodnie z zapisami ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie corocznie przyjmowany jest do realizacji „Program współpracy Gminy Racibórz z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego”. Za podstawowe korzyści takiej współpracy uznaje się między innymi:

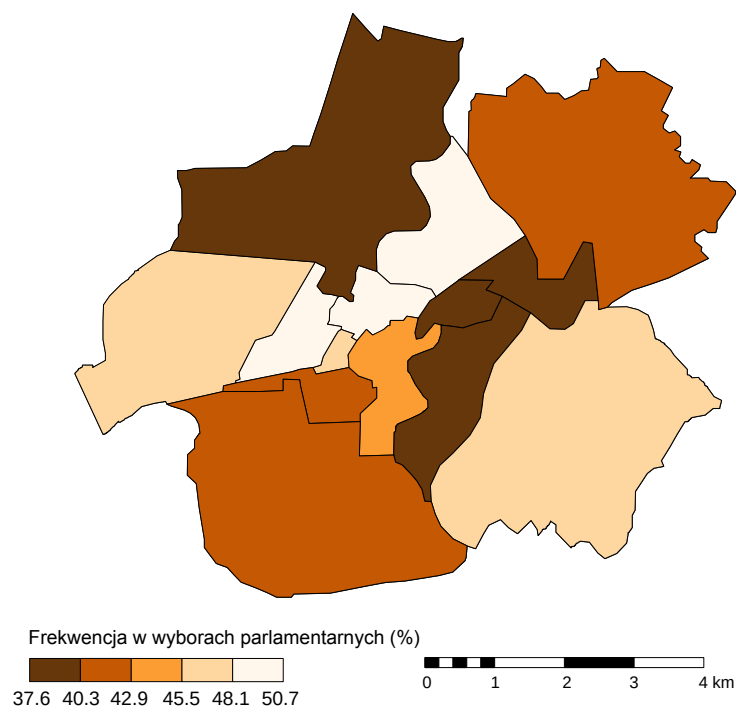
- umacnianie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za siebie i swoje otoczenie,
- budowanie społeczeństwa obywatelskiego poprzez aktywizację społeczności lokalnych,
- wprowadzanie nowatorskich i efektywnych działań oraz rozwiązań dzięki właściwemu rozpoznaniu przez organizacje pozarządowe potrzeb społecznych,
- sprawniejsze i lepsze wykorzystanie unijnych funduszy strukturalnych.

Zgodnie z danymi pochodzącymi z bazy organizacji pozarządowych (www.bazy.ngo.pl) na terenie Raciborza zarejestrowane w 2014 r. były 93 podmioty należące do tzw. III sektora. Natomiast zgodnie z danymi REGON na terenie miasta zarejestrowanych było 121 stowarzyszeń oraz 11 fundacji. Dane historyczne potwierdzają ważną rolę partycypacji społecznej w rozwoju lokalnym oraz wzrost jakości kapitału społecznego. Analiza danych REGON wskazała, że w latach 2010–2014 nastąpił znaczny (11%) przyrost liczby organizacji pozarządowych. Zmiany te nie wpłynęły na zmianę wartości wskaźnika nasycenia organizacjami społecznymi, gdyż w latach 2010–2014 nie odbiegał on od średniej powiatowej i wojewódzkiej, i wynosił 2 organizacje na 1000 mieszkańców.

Przejawem aktywności społecznej w Raciborzu jest budżet obywatelski, który działa od 2015 r. W jego pierwszej edycji na projekty mieszkańców zapewniono 1,5 mln złotych

z budżetu Miasta. Propozycje były zbierane w dwóch kategoriach: projekty ogólnomiejskie oraz projekty lokalne (ukierunkowane na potrzeby mieszkańców danego obszaru). W sumie złożone zostały 44 plany, z czego 17 miało charakter ogólnomiejski. W wyniku głosowania do realizacji wskazane zostały 24 projekty, z czego aż 18 stanowiło przedsięwzięcia lokalne.

Zakres i tematyka projektów wskazywały na różne potrzeby mieszkańców, zarówno te o charakterze infrastrukturalnym, jak i potrzeby „miękkie”. Największy przekrój tematyczny wykazywały projekty ogólnomiejskie, które obejmowały zarówno budowę centrum ratowniczego, modernizację i budowę infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, jak i aktywizację kulturalną mieszkańców. Natomiast projekty skierowane do społeczności lokalnej poszczególnych stref ukierunkowane były na stworzenie infrastruktury rekreacyjnej i edukacyjnej, poprawę jakości przestrzeni publicznych czy aktywizację społeczną.



Ryc. 16. Frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2015 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej, <http://parlament2015.pkw.gov.pl>.

Jedną z podstawowych form uczestnictwa obywatela w życiu publicznym, zagwarantowaną przez Konstytucję RP z 2 kwietnia 1997 r.¹³, jest prawo wyborcze. Na terenie Raciborza zamieszkuje 43 733 obywateli uprawnionych do głosowania¹⁴. Frekwencja w wyborach do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej w 2015 r. – zarejestrowana zarówno w mieście (45,86%), jak i w powiecie raciborskim (41,59%) – była jedną z najniższych w województwie śląskim (52,25%). Analiza rozkładu przestrzennego frekwencji w poszczególnych obwodach pozwoliła wskazać obszary miasta, w których aktywność mieszkańców w życiu publicznym jest najsłabsza. Obwody, w których frekwencja była

¹³ Dz. U. 1997 nr 78, poz. 483.

¹⁴ Na dzień 25 października 2015 r. (dane Państwowej Komisji Wyborczej, www.parlament2015.pkw.gov.pl).

najniższa, to: 4 – Stara Wieś, Proszowiec, Miedonia (37,64%), 9b – Duża Płonia, 9c – Obora i 9a – Mała Płonia (39,94%).

Obraz poziomu uczestnictwa w życiu publicznym łączy się ze wskazaniami respondentów odnośnie do występowania problemu słabej aktywności społecznej mieszkańców. Według 66% ankietowanych ta sfera funkcjonowania miasta jest niedostatecznie rozwinięta. Pomimo dużej liczby organizacji pozarządowych zarejestrowanych w Raciborzu faktyczne uczestnictwo mieszkańców w życiu publicznym oceniono negatywnie prawie w każdym z obwodów. W większości stref (z wyłączeniem 5 – Markowice, 8a – Opawska i 9b – Duża Płonia) mieszkańcy, dokonując oceny problemów społecznych, wskazali niewystarczający poziom aktywności społecznej jako istotny problem (średnio 70% wskazań).

2.2. Sfera gospodarcza

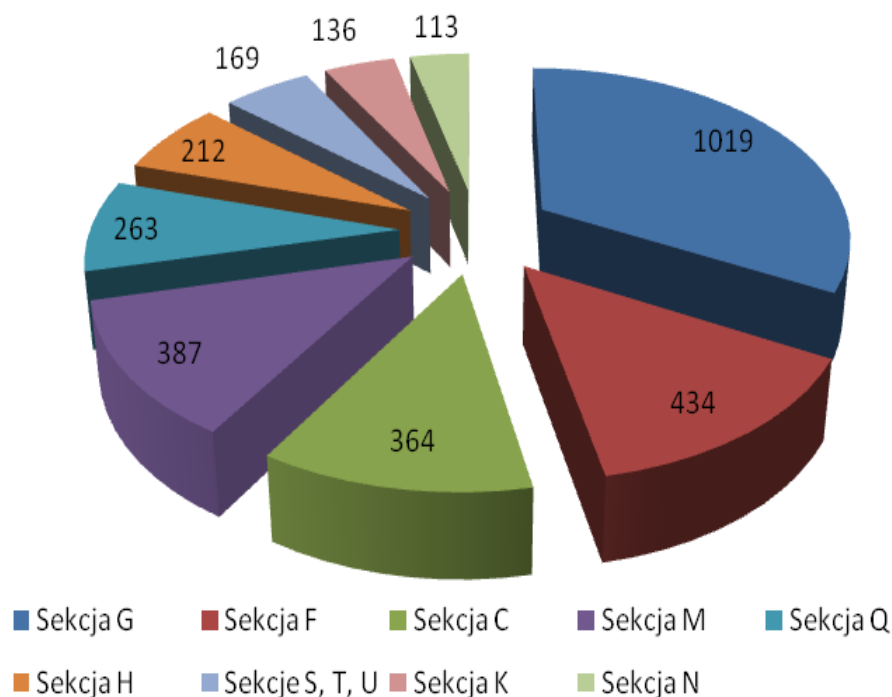
Działalność gospodarcza

Zgodnie ze wskazaniami zawartymi w ustawie o rewitalizacji stan kryzysowy danego obszaru może wynikać również z niewystarczającego poziomu przedsiębiorczości na analizowanym terenie. Dobrze rozwinięta sfera działalności gospodarczej zależy najczęściej od potencjału kapitału ludzkiego w zakresie działalności indywidualnej, ale także jest wypadkową takich zmiennych, jak atrakcyjna lokalizacja czy wsparcie władz gminnych w sferze rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w Raciborzu w 2014 r. zarejestrowanych było 5329 podmiotów gospodarczych. W stosunku do 2009 r. nastąpił wzrost o ponad 6%. W sektorze publicznym zarejestrowanych było łącznie 275 podmiotów, co stanowiło 5% raciborskich przedsiębiorstw. W sektorze prywatnym zarejestrowano 5054 podmioty, w tym 3552 osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

Wśród podmiotów gospodarczych przeważają małe przedsiębiorstwa, które w sumie stanowiły w 2014 r. 94% wszystkich zarejestrowanych w mieście podmiotów. W Raciborzu w latach 2009–2014 wartość wskaźnika przedsiębiorczości wzrosła o 10% względem 2009 r. i obecnie wynosi 147 podmiotów przypadających na 1000 mieszkańców. Wartość ta jedynie nieznacznie odbiega od średniej dla woj. śląskiego (159 podmiotów na 1000 mieszkańców) i odpowiada ogólnopolskim tendencjom.

Poziom przedsiębiorczości jest odbierany podobnie przez mieszkańców miasta. Pomimo relatywnie podobnej wartości wskaźnika w stosunku do województwa w opinii respondentów badania ankietowego poziom aktywności gospodarczej mieszkańców jest nadal niewystarczający (86% wskazań). Możliwe, że ocena ta wynika z poglądu mieszkańców na temat niewystarczającego wsparcia dla małych przedsiębiorstw. Według 55% respondentów jest to jeden z ważniejszych problemów w sferze gospodarczej miasta.



Ryc. 17. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji PKD 2007, stan na 2014 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl.

LEGENDA:

Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo

Sekcja B – Górnictwo i wydobywanie

Sekcja C – Przetwórstwo przemysłowe

Sekcja D – Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych

Sekcja E – Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją

Sekcja F – Budownictwo

Sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle

Sekcja H – Transport i gospodarka magazynowa

Sekcja I – Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi

Sekcja J – Informacja i komunikacja

Sekcja K – Działalność finansowa i ubezpieczeniowa

Sekcja L – Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości

Sekcja M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna

Sekcja N – Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

Sekcja O – Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne

Sekcja P – Edukacja

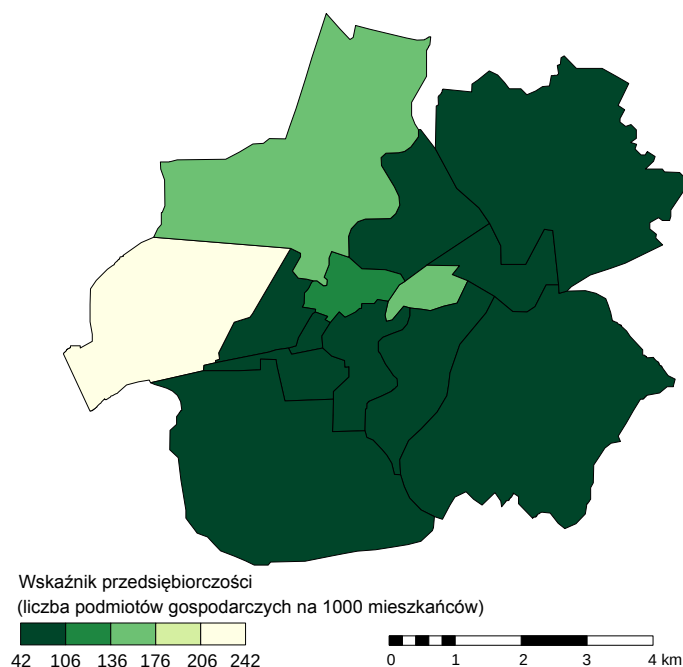
Sekcja Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Sekcja R – Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją

Sekcja S – Pozostała działalność usługowa

Sekcja T – Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby

Sekcja U – Organizacje i zespoły eksterytorialne



Ryc. 18. Liczba podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl.

Pomimo wysokich wartości wskaźnika przedsiębiorczość faktyczna na obszarze centrum odbiega od wskaźników. Analizy ankiet oraz rozmów przeprowadzonych w trakcie warsztatów i spotkań z Komitetem Rewitalizacji wskazały znaczny wzrost liczby likwidowanych przedsiębiorstw. Ponadto przedsiębiorstwa działające na obszarze centrum posiadają jedynie adres rejestracji w tej części miasta, co wynika z faktu dużej dostępności do lokali usługowych, a nie z faktycznej aktywności przedsiębiorczej mieszkańców centrum. W ramach badań przeprowadzonych wśród mieszkańców otrzymano także informację, że społeczności autochtonicznej często nie stać na wynajem lokalu w centralnej części miasta ze względu na wysoki koszt czynszu. Funkcja, jaką pełni wskazana część miasta, predysponuje ją do lokalizacji przedsięwzięć, których właścicielami są często duże firmy, np. sklepy sieciowe, banki, punkty doradztwa finansowego, przedsiębiorcy obsługujący nieruchomości. Tym samym przedsiębiorczość indywidualna jest na tym terenie dużo słabiej rozwinięta.

W ocenie przedsiębiorczości pomocna jest również analiza stosunku podmiotów nowo zarejestrowanych do wyrejestrowanych. W Raciborzu obserwuje się spadek liczby firm, które rozpoczynają działalność. Gdy w 2009 r. zarejestrowanych zostało 451 firm, to już w 2014 r. liczba ta zmalała do 345 podmiotów. Stosunkowo stała jest natomiast liczba podmiotów wyrejestrowywanych z REGON, która utrzymuje się na poziomie nieco ponad 300 firm rocznie. Niekorzystną tendencją jest wzrost wartości wskaźnika opisującego stosunek zamykanych firm do nowo rejestrowanych. W 2009 r. przyjął on wartość 0,85, co świadczyło o przewadze firm nowych nad zamykanymi. Natomiast w ostatnim roku analizy wskaźnik wzrósł do 1,11 – jest to więc pierwszy rok, w którym więcej podmiotów wyrejestrowało działalność, niż ją rozpoczęło.

Rozwój prywatnej przedsiębiorczości zapewniają instytucje otoczenia biznesu, takie jak:

- instytucje finansowe i ubezpieczeniowe,
- podmioty szkoleniowe, doradztwa i informacji gospodarczej,
- instytucje obsługujące biznes i samorząd gospodarczy,
- instytucje naukowo-badawcze, będące źródłem nowych technologii.

Istotnym elementem infrastruktury wspomagającej biznes jest Ośrodek Współpracy Gospodarczej, który pełni rolę inkubatora przedsiębiorczości oraz stymuluje rozwój firm typu start-up, m.in. oferując nowym przedsiębiorcom dostęp do pomieszczeń biurowych. Ośrodek Współpracy Gospodarczej w Raciborzu, zlokalizowany przy ul. Batorego 7, powstał w 2006 r. w partnerstwie ze Śląskim Towarzystwem Gospodarczym PRO Europa oraz partnerami czeskimi: Powiatową Izbą Gospodarczą w Opawie i Stowarzyszeniem Quantum w Ostrawie¹⁵.

Poza wspomnianym wyżej Ośrodkiem Współpracy Gospodarczej wśród instytucji i „narzędzi” otoczenia biznesu wymienić trzeba: Raciborską Izbę Gospodarczą; Cech Rzemiosł Różnych; Konsultacyjną Radę Gospodarczą, powołaną przy Prezydencie Miasta Racibórz, będącą ciałem opiniodawczo-doradczym w sprawach gospodarczych i reprezentującym lokalne środowiska gospodarcze; Platformę Innowacji Energooszczędnych, integrującą podmioty środowisk naukowo-badawczych, samorządowych, gospodarczych i finansowych; Polsko-Czeską Gospodarczą Platformę Informacyjną silesiainfo.org, będącą portalem umożliwiającym przepływ informacji gospodarczej¹⁶. Ważnym elementem wpływającym na konkurencyjność gospodarczą miasta jest uchwalony pod koniec 2015 r. „Program Wspierania Przedsiębiorczości Miasta Racibórz na lata 2015–2020”. Jest to program gospodarczy podejmujący działania na rzecz warunków funkcjonowania przedsiębiorstw z terenu Miasta Racibórz, którego celem jest poprawa ich pozycji konkurencyjnej na rynku regionalnym i krajowym, jak również wspierania inicjatyw na rzecz internacjonalizacji działalności gospodarczej¹⁷.

Miasto Racibórz podejmuje działania aktywizujące przedsiębiorców również dzięki projektowi „Lokale na start”. Inicjatywa skierowana jest do osób rozpoczynających działalność, do małych i średnich przedsiębiorstw działających krócej niż 3 lata oraz do przedsiębiorstw komercjalizujących dorobek naukowy, które mogą wynająć na korzystnych warunkach lokal użytkowy w ramach zasobów Miasta Racibórz lub pomieszczenia biurowe w Ośrodku Współpracy Gospodarczej przy ul. Batorego 7.

Racibórz dysponuje również terenami inwestycyjnymi, w tym włączonymi do Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Na terenie miasta znajdują się ponadto zasoby terenowe, które stanowią duży potencjał jako obszary inwestycyjne. Ich lokalizacja (m.in. w okolicach ulic Cecylii i Gospodarczej) w północnej części miasta na lewym brzegu kanału Ulga, w bezpośrednim sąsiedztwie projektowanej drogi Racibórz–Pszczyna, pozwoli w pełni wykorzystać istniejący potencjał północnej części miasta dla rozwoju terenów inwestycyjnych.

¹⁵ „Biznes w Raciborzu? Naprawdę warto!”, 2012, www.raciborz.pl.

¹⁶ „Program Wspierania Przedsiębiorczości Miasta Racibórz na lata 2015–2020”, uchwała nr XIII/154/2015 Rady Miasta Racibórz z dnia 23 grudnia 2015 r.

¹⁷ Jw.

2.3. Sfera funkcjonalno-przestrzenna

Infrastruktura techniczna

Podmiotem zarządzającym siecią wodociągową i kanalizacyjną na terenie miasta Racibórz jest Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. Sieć kanalizacji deszczowej stanowi własność Miasta Racibórz.

Infrastruktura wodno-kanalizacyjna jest bardzo dobrze rozbudowana i pokrywa zapotrzebowanie całego miasta. Według danych GUS na koniec roku 2014 z sieci wodociągowej korzystało 99% mieszkańców. Jakość dostarczanej wody jest wysoka i podlega stałej kontroli. Łączna liczba odbiorców w 2014 r. wynosiła 55 168 osób, długość sieci wodociągowej natomiast – 162,5 km.

Tab. 6. Wskaźniki sieci wodociągowej w Raciborzu.

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Długość czynnej sieci rozdzielczej (km)	158,6	158,6	159,8	160,4	160,9	162,5
Liczba osób korzystających z sieci wodociągowej	54 025	53 901	53 799	53 646	53 516	55 168
Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca (m ³)	29,3	27,7	28,1	27,0	29,4	26,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl.

Długość sieci kanalizacyjnej na terenie miasta wynosi 169,4 km. Według danych statystycznych z sieci kanalizacyjnej na koniec roku 2014 korzystało 52 977 osób, czyli 95,1% mieszkańców. Pozostali mieszkańcy, niepodłączeni do sieci kanalizacyjnej, ścieki bytowo-gospodarcze gromadzą w bezodpływowych zbiornikach na nieczystości ciekłe (szamba), które są okresowo opróżniane i wywożone przez samochody asenizacyjne do oczyszczalni ścieków.

Tab. 7. Wskaźniki sieci kanalizacyjnej w Raciborzu.

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej (km)	164,3	164,3	165,0	165,6	168,5	169,4
Liczba osób korzystających z sieci kanalizacyjnej	46 557	46 975	47 394	47 271	47 245	52 977
Ścieki odprowadzone (dam ³)*	2198	2136	2209	2165	2030	2059

* Przedstawione w tabeli wartości są ilością ścieków oczyszczanych, bez wód opadowych i infiltracyjnych oraz bez ścieków dowożonych bezpośrednio do oczyszczalni beczkowozami.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl.

Długość sieci gazowej na terenie gminy wynosi 185,1 km. Według danych GUS z sieci gazowej na koniec roku 2014 korzystało 16 863 gospodarstw domowych (85,3%).

Tab. 8. Wskaźniki sieci gazowej w Raciborzu.

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Długość czynnej sieci gazowej (km)	175,8	176,5	179,3	180,6	182,0	185,1
Odbiorcy gazu (liczba gospodarstw)	16 711	16 814	16 811	16 849	16 855	16 863
Zużycie gazu (tys. m ³)	5157,40	5671,90	5079,70	5177,8	5265,7	4595,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl.

Infrastruktura społeczna

Dostęp do podstawowych usług w Raciborzu jest stosunkowo dobry. „Usługi medyczne w Raciborzu oparte są przede wszystkim o Szpital Rejonowy im. dr. Józefa Rostka. Funkcjonują tu również niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej, praktyki grupowe i indywidualne. Ponadto działa Raciborskie Centrum Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, które jest samodzielnym publicznym zakładem opieki zdrowotnej. Organem założycielskim Centrum jest Rada Miasta Racibórz. Podstawowym celem Centrum jest udzielanie świadczeń zdrowotnych, a także zapewnianie podopiecznym przebywającym w systemie dziennym wszechstronnej, fachowej opieki, terapii i rehabilitacji oraz najlepszych warunków zdrowotnych, edukacyjnych i wychowawczych”¹⁸. Analiza wskaźników nasycenia usługami w zakresie ochrony zdrowia wskazuje, że sytuacja w powiecie raciborskim¹⁹ jedynie pod względem analizy zasobów szpitalnych nieznacznie odbiega od średniej w kraju i w regionie. Liczba miejsc w szpitalach w przeliczeniu na 1000 mieszkańców utrzymuje się od 2010 r. na względnie stałym poziomie i w 2014 r. wyniosła 4 łóżka (wartość dla województwa – 5,6; dla kraju – 4,9). Dużo lepiej przedstawiają się wskaźniki dotyczące dostępności zakładów podstawowej opieki zdrowotnej. W samym Raciborzu na każde 10 000 mieszkańców przypada 6 przychodni, o 1 więcej niż średnia dla kraju i tyle samo co średnio w województwie śląskim. Również dostęp do aptek dla mieszkańców Raciborza jest porównywalny z wartością wskaźnika nasycenia w kraju i w województwie (średnio 3100 osób na 1 aptekę).

Racibórz posiada także dostęp do infrastruktury kulturalnej. Wśród instytucji kreujących aktywność społeczną wymienić należy:

- Raciborskie Centrum Kultury,
- Młodzieżowy Dom Kultury,
- Muzeum,
- Miejską i Powiatową Bibliotekę Publiczną, w której strukturę wchodzi 9 bibliotek i filii,
- Kino Bałtyk.

Ponadto w Raciborzu tworzone są, w miarę możliwości finansowych, warunki dla rozwoju sportu i rekreacji ruchowej oraz wychowania fizycznego. Mieszkańcy mogą korzystać z boisk, hal sportowych, krytej pływalni, kąpieliska, kortów tenisowych, sal gimnastycznych, kręgielni, lodowiska odkrytego, strzelnicy sportowej²⁰. Rozmieszczenie wspomnianej infrastruktury jest jednak nierównomierne. Według opinii respondentów badania ankietowego (66,2%) problemem w przestrzeni miasta jest niedostateczna ilość i stan terenów rekreacyjno-wypoczynkowych. Wśród stref najbardziej borykających się z tym utrudnieniem wskazano obszary cechujące się gęstą i często zabytkową zabudową. Są to obwody: 8a – Opawska i 10 – Centrum.

¹⁸ Aktualizacja Strategii Rozwoju Miasta Racibórz do roku 2020, s.14.

¹⁹ Dane dotyczące opieki szpitalnej gromadzone są w ramach statystyki publicznej do poziomu powiatu.

²⁰ Aktualizacja Strategii Rozwoju Miasta Racibórz do roku 2020.

Infrastruktura komunikacyjna

W skład układu drogowego miasta wchodzi drogi publiczne wszystkich kategorii (krajowe, wojewódzkie, powiatowe, gminne). Każdą z tych kategorii dróg zarządza inna instytucja, co w sposób naturalny nie ułatwia kompleksowego rozwiązania problemów związanych z pracami utrzymaniowo-rozwojowymi. Najważniejszą trasą dla miasta jest odcinek drogi krajowej DK 45 relacji Chałupki–Racibórz–Opole–Kluczbork–Praszka–Wieluń. Odcinek zarządzany jest przez Generalną Dyрекcję Dróg Krajowych i Autostrad.

Drogi wojewódzkie zarządzane są przez Zarząd Dróg Wojewódzkich w Katowicach. Posiadają one znaczenie regionalne i łączą duże ośrodki miejskie. Na terenie gminy Racibórz są to drogi oznaczone numerami:

- nr 416: Krapkowice–Głogówek–Głubczyce–Kietrz–Racibórz;
- nr 915: Racibórz–Zawada Książęca–Ciechowice;
- nr 916: Pietraszyn–Samborowice–Racibórz;
- nr 917: Krzanowice–Racibórz–Sudół;
- nr 919: Racibórz–Rudy–Sośnicowice;
- nr 935: Racibórz–Rydułtowy–Rybnik–Żory–Pszczyna.

Zgodnie z Generalnym Pomiarem Ruchu przeprowadzonym w roku 2010 natężenie ruchu na DW 935 wynosiło ponad 17 000 pojazdów na dobę. Jest to najbardziej obciążony ruchem odcinek drogowy w mieście.

Sieć dróg powiatowych w Raciborzu liczy 19,85 km. Obejmuje ona odcinki ulic: Podmiejskiej, Ocickiej, Łakowej, Kościuszki, Kolejowej, Piaskowej, Dębicznej, Brzeskiej, Pogrzebieńskiej.

Drogi gminne natomiast zapewniają wewnętrzny transport i komunikację na terenie miasta, jak również połączenie z drogami krajowymi, wojewódzkimi i powiatowymi. W Raciborzu, ze względu na krzyżowanie się ważnych ciągów komunikacyjnych, ma miejsce duże zagęszczenie ruchu samochodowego w centrum miasta. Powoduje to koncentrację negatywnych zjawisk: degradację infrastruktury drogowej oraz tkanki budowlanej, zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego. Dodatkowo, wraz z zagęszczeniem zabudowy na osiedlach występują tzw. wąskie gardła. Techniczne i finansowe ograniczenia w zakresie rozbudowy infrastruktury drogowej sprawiają, że w wielu miejscach jest utrudniony dojazd służb ratowniczych.

Na terenie gminy stosunkowo dobrze jest rozwinięta komunikacja autobusowa. Zapewnia ją Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. Ponadto swoje usługi oferują przewoźnicy: Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej Sp. z o.o. oraz TRAVEL-BUS S.C. . Niemniej jednak optymalizacji wymaga struktura połączeń dla lepszego skomunikowania wszystkich części miasta.

Przestrzeń publiczna

Przestrzeń publiczna w miastach stanowi punkt spotkań mieszkańców oraz przyjezdnych, jest także obszarem aktywności społecznej, kulturalnej czy też gospodarczej, a jednocześnie miejscem pracy i zamieszkania. W tym kontekście

jednym z najbardziej istotnych wyzwań jest kreacja odpowiednich pod względem funkcjonalnym i estetycznym wnętrz architektoniczno-krajobrazowych oraz zabezpieczenie potrzeb mieszkańców²¹.

Przestrzeń publiczna rozumiana jest jako dobro wspólnie użytkowane, celowo kształtowane przez człowieka, zgodnie ze społecznymi zasadami i wartościami, służące zaspokojeniu potrzeb społeczności lokalnych i ponadlokalnych. O publicznym charakterze przestrzeni decyduje sposób jej użytkowania przez zbiorowość. Przestrzeń publiczna jest dobrem posiadającym nie tylko specyficzne cechy użytkowe, ale również miejscem transmisji produktów materialnych i niematerialnych zaspokajających różnorodne potrzeby. Z tego względu jest dobrem i zasobem o strategicznym znaczeniu dla społeczności lokalnych²².

W Raciborzu przestrzeń ta wymaga poprawy z uwzględnieniem historycznego krajobrazu kulturowego, ponieważ ukształtowała się w wyniku długotrwałych i narastających procesów. Konieczna jest ochrona wartości historycznych oraz estetycznych przed degradacją związaną z ciągle rosnącymi wymaganiami i stylem życia współczesnych mieszkańców.

2.4. Sfera techniczna i środowiskowa

Standardy jakości środowiska

Analiza stanu środowiska naturalnego pozwala na sprecyzowanie zagrożeń i problemów środowiska w Raciborzu. Zagrożenia naturalne to: powódzie, susze i pożary, erozja gleb. Do zagrożeń antropogenicznych należą: gospodarka komunalna, system transportowy, energetyka i przemysł, rolnictwo, turystyka i rekreacja. Największe zagrożenia dla Raciborza są związane ze zmianami środowiskowymi z powodu niskiej emisji oraz możliwości wystąpienia powodzi.

Zanieczyszczenie powietrza ma bezpośredni wpływ na zdrowie człowieka. Graniczne, dopuszczalne ilości wprowadzanych do powietrza gazów lub pyłów reguluje ustawa "Prawo ochrony środowiska"²³. Przez źródło emisji zanieczyszczeń powietrza należy rozumieć miejsce, w którym następuje wprowadzanie do powietrza substancji zanieczyszczających. Źródłem emisji zanieczyszczeń podstawowych są nie tylko emitory przemysłowe (tzw. emisja wysoka), ale także sektor komunalno-bytowy, czyli lokalne kotłownie, zakłady usługowe oraz gospodarstwa indywidualne (tzw. niska emisja). Zanieczyszczenia pochodzące z wysokich kominów przenoszone są na duże odległości i rozpraszane na znacznych obszarach, czym powodują podwyższenie ogólnego poziomu zanieczyszczenia.

Ocena stanu zanieczyszczenia powietrza na terenie Raciborza dokonywana jest na podstawie badań wykonywanych przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną oraz Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach²⁴. Trzynasta Roczna Ocena

²¹ M. Rzeszotarska-Pałka, *Przestrzeń Publiczna w mieście. Warsztaty Studenckie*, „Przestrzeń i Forma” 2008, nr 10, s. 313–318.

²² Karta Przestrzeni Publicznej, Poznań, wrzesień 2009 r.

²³ Dz. U. 2001 Nr 62 poz. 627.

²⁴ „Program Ochrony Środowiska dla powiatu raciborskiego na lata 2004–2015”.

Jakości Powietrza w Województwie Śląskim, obejmująca rok 2014, przeprowadzona przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach zakwalifikowała Racibórz do klasy C, tj. obszarów o przekroczeniu normatywnych stężeń zanieczyszczeń m.in. CO (tlenku węgla), SO₂ (dwutlenku siarki), BaP (benzo(a)pirenu), O₃ (ozonu), PM_{2,5} i PM₁₀ (pyłu zawieszonego).

Uzupełnienie powyższych informacji stanowią wyniki badań przeprowadzonych w ramach projektu Air Silesia „System informacji o jakości powietrza na obszarze pogranicza Polsko-Czeskiego w regionie Śląska i Moraw”²⁵. Wskazują one na przekroczenia emisji PM₁₀ (emisja pyłu zawieszonego o bardzo drobnej frakcji mogącej przedostać się łatwo do dróg oddechowych) z palenisk lokalnych, która na terenie Raciborza wynosiła powyżej 10 kg/mieszkańca/rok (ryc. 19.). Teren miasta i okolic został także zakwalifikowany do stref przekroczenia rocznego limitu PM₁₀.



Ryc. 19. Koncentracja emisji PM₁₀ na terenie Raciborza.

Źródło: <http://portal.air-silesia.eu/pl/Home/Map>.

Mieszkańcy zwracają uwagę na rosnący problem złego stanu budynków mieszkalnych zarówno komunalnych (65% wskazań), jak i spółdzielczych oraz prywatnych (42% wskazań). Ponadto w grupie problemów środowiskowych, prawie w każdym z obwodów, średnio ponad 3/4 respondentów wskazało jako istotny problem zanieczyszczenie powietrza przez nieefektywne i stare systemy grzewcze. Wyjątek stanowią obwody 1 – Brzeziny oraz 7 – Nowe Zagrody, w których mieszkańcy nie oceniają zanieczyszczonego powietrza jako istotnego problemu w sferze środowiskowej. W przypadku obwodu 1 wynika to z istniejącej struktury przestrzennej opierającej się na rozproszonym budownictwie (w stosunku do centrum miasta) oraz na wysokim udziale terenów zielonych i otwartych w granicach obwodu. Na poziom oceny w strefie 7 wpływ ma istniejące obok siebie budownictwo zarówno jedno-, jak

²⁵ <http://www.air-silesia.eu>.

i wielorodzinne (głównie bloki wybudowane w latach 70. i 80.). Na terenie tym w mniejszym zatem stopniu występuje problem wynikający z korzystania z nieefektywnych i starych systemów grzewczych.

Główne źródła energii wykorzystywanej w Raciborzu oparte są na tradycyjnych paliwach. Nadal niewystarczający jest poziom wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych. W związku z koniecznością dostosowania polityki energetycznej całego kraju, w tym także poszczególnych regionów, do wymogów UE obserwuje się zarówno wzrost pozyskania nośników energii odnawialnej, jak i jej zużycie.

Źródłem zanieczyszczenia środowiska są także składowiska odpadów. Aktualnie, zgodnie z Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego, wyznaczono 4 regiony gospodarki odpadami komunalnymi w województwie śląskim. Zaproponowany kształt regionów zapewnia funkcjonowanie na obszarze każdego z nich instalacji spełniających kryteria dla regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK). Miasto Racibórz wchodzi w skład Regionu III. Na terenie Raciborza funkcjonuje składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.

Od 1 lipca 2013 r. Miasto Racibórz przejęło obowiązek gospodarowania odpadami komunalnymi. Zorganizowanym przez miasto systemem odbioru odpadów komunalnych zostali objęci wszyscy mieszkańcy²⁶. W mieście prowadzona jest konsekwentnie selektywna zbiórka odpadów. Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych, tzw. PSZOK, mieści się na terenie bazy Przedsiębiorstwa Komunalnego przy ul. Adamczyka 10. Poprzez rozbudowę składowiska odpadów o nową kwaterę o powierzchni 2,31 ha i kubaturze 230 000 m³ problemy ze wzrastającą ilością odpadów są zaspokojone do 2020 r. Również odpady zielone, dzięki utworzonej w 2011 r. kompostowni odpadów, zostały zagospodarowane.

Na uwagę zasługuje fakt, że w 2014 r. Miasto Racibórz uzyskało część zakładanych wskaźników efektywności systemu gospodarowania odpadami²⁷. W przypadku poziomu recyklingu wskaźniki zostały osiągnięte, natomiast zakładany poziom ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania nie został osiągnięty. Przy dopuszczalnym poziomie 50% Miasto Racibórz uzyskało wynik 82,6%. W celu osiągnięcia poprawy w tym zakresie niezbędne będzie dostosowanie infrastruktury odpowiadającej za odzysk i unieszkodliwienie odpadów komunalnych.

Jednym z zagrożeń związanych z gospodarką odpadami są dzikie, nielegalne wysypiska śmieci (szczególnie niebezpieczne w przypadku składowania odpadów zawierających związki organiczne, metale ciężkie, amoniak i inne), powodujące skażenie gleby i wód podskórnych. W 2014 r., według danych GUS, w Raciborzu zostało zlikwidowanych 18 bezprawnych wysypisk śmieci (łącznie 22,5 t odpadów).

Specyficzną grupę odpadów stanowią odpady zawierające azbest. W związku z kancerogennymi właściwościami azbestu niezbędne jest ograniczenie kontaktu z nim do minimum. Dlatego też Gmina realizuje „Program usuwania azbestu z terenu Miasta Racibórz”²⁸. Przeprowadzona na potrzeby Programu inwentaryzacja²⁹ wykazała, że na terenie

²⁶ Raport z wykonania „Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Racibórz”, 2014.

²⁷ „Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Miasta Racibórz za rok 2014”, kwiecień 2015 r.

²⁸ Załącznik do Uchwały nr XLI/582/2014 Rady Miasta Racibórz z dnia 25 czerwca 2014 r.

miasta wykorzystywanych i użytkowanych jest 506,438 Mg azbestu na budynkach prywatnych, 41,626 Mg – na budynkach należących do osób prawnych oraz 55,24 Mg – w sieciach wodociągowych azbestowo-cementowych. W związku z tym szacowana ilość azbestu na terenie Raciborza wynosi 603,304 Mg. Nadmienić należy, że działania na rzecz usuwania azbestu w mieście trwają od 2003 r. Na przestrzeni 10 lat usunięto go w ilości 539,098 Mg. Działania zaplanowane przez Miasto w tym zakresie zostały zrealizowane. Zgodnie z przytaczanym wcześniej dokumentem kontynuacja działań obejmie dwa okresy (2014–2022 oraz 2023–2032).

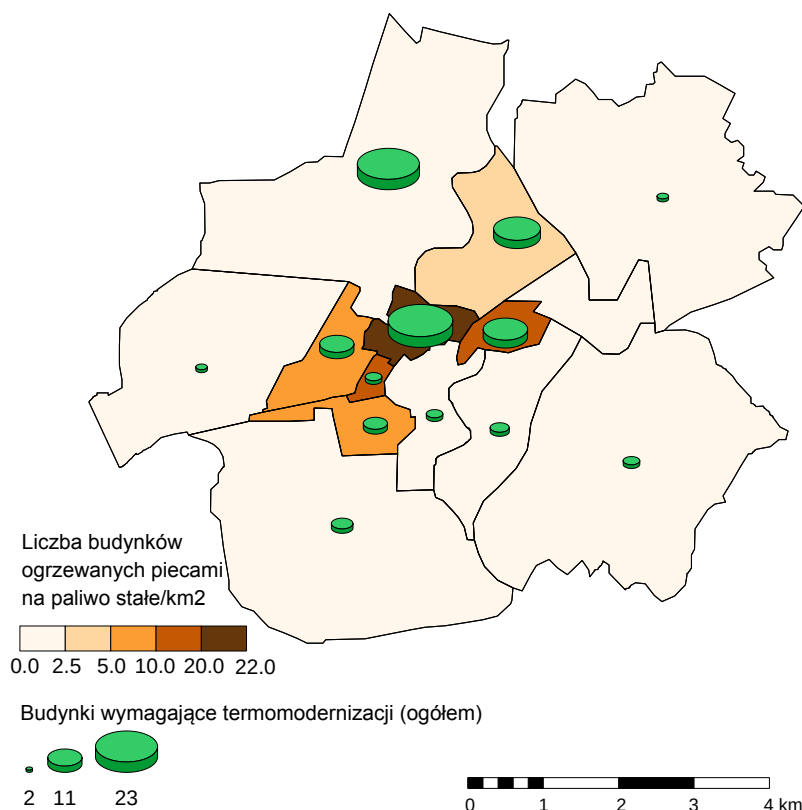
Gospodarka niskoemisyjna to gospodarka rozwijająca się w sposób zintegrowany, przy wykorzystaniu wszystkich dostępnych niskoemisyjnych technologii i praktyk. Wspólnym kierunkiem powinno być wdrażanie wydajnych rozwiązań energetycznych w poszukiwaniu możliwości zmniejszenia zużycia energii i materiałów, zwiększanie wykorzystania energii odnawialnej, wprowadzanie proekologicznych innowacji technologicznych oraz ograniczanie emisji.

W marcu 2016 r. Rada Miasta Racibórz uchwaliła Plan Gospodarki Niskoemisyjnej (PGN)³⁰. Jest to dokument strategiczny, opisujący kierunki działań zmierzających do osiągnięcia redukcji emisji zanieczyszczeń powietrza i poprawy jego jakości, zwiększenia w bilansie energetycznym miasta udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, zwiększenia efektywności energetycznej, czyli lepszego gospodarowania nośnikami energii, które są zużywane na co dzień, a co za tym idzie – zmiany postaw konsumpcyjnych odbiorców i użytkowników energii na terenie gminy. Realizacja założeń PGN przyspieszy i usprawni wdrożenie w Raciborzu zadań ukierunkowanych na znaczącą poprawę jakości powietrza atmosferycznego poprzez działania w sektorach: użyteczności publicznej, mieszkalnictwa, przedsiębiorstw oraz transportu.

Dotychczasowa analiza zasobów miejskich w kontekście ich wpływu na efektywność energetyczną wskazuje, że ponad 120 budynków mieszkalnych będących w zasobach Miasta Racibórz wymaga podjęcia działań termomodernizacyjnych. Konieczność ta dotyczy również budynków użyteczności publicznej. Wynika to przede wszystkim z ich wieku, a także z wykorzystania mało efektywnych, starych systemów grzewczych, opartych na paliwie stałym (głównie węgla), a ponadto z braku ocieplenia budynków oraz przestarzałej stolarki okiennej, które przyczyniają się do znacznych strat ciepła. Oprócz tego wykorzystana technologia budowlana oraz brak dotychczasowych działań modernizacyjnych i remontowych przyczyniają się do pogorszenia stanu powietrza atmosferycznego w mieście. Jednym z kluczowych zagrożeń jest dość często spotykane niekontrolowane spalanie odpadów (szczególnie tych z tworzyw sztucznych) w domowych piecach, powodujące z kolei duże zanieczyszczenie atmosfery substancjami kancerogennymi (dioksynami) oraz tlenkami metali ciężkich.

²⁹ W 2015 r. dokonana była aktualizacja inwentaryzacji azbestu (informacje Wydziału Ochrony Środowiska i Rolnictwa Urzędu Miasta Racibórz).

³⁰ Uchwała nr XVI/197/2016 Rady Miasta Racibórz z dnia 23 marca 2016 r.



Ryc. 20. Liczba budynków komunalnych ogrzewanych tradycyjnymi piecami na paliwo stałe na km² w 2014 r. oraz liczba budynków wymagających termomodernizacji.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Racibórz.

Dodatkowym elementem występującym w przestrzeni miejskiej i wpływającym na efektywność energetyczną jest oświetlenie miejskie. Według danych Aktualizacji Strategii Rozwoju Miasta Racibórz do roku 2020 na terenie miasta (głównie w jego centralnej części) znajduje się około 4200 punktów świetlnych, które z racji starej technologii wykonania charakteryzują się słabą efektywnością energetyczną.

Jednym z kluczowych elementów środowiska determinującym działania w przestrzeni miejskiej jest położenie miasta na terenach zalewowych rzeki Odry. Rejonami najbardziej zagrożonymi są tereny położone wzdłuż koryta rzeki, tj. centrum miasta oraz obwody: Ostróg, Obora i Płonia. W związku z brakiem pełnego zabezpieczenia przeciwpowodziowego w mieście wystąpiły powodzie w sierpniu 1985 r., w lipcu 1997 r. oraz w lipcu 2001 r. i w maju 2010 r. Obecnie trwa budowa zbiornika przeciwpowodziowego Racibórz Dolny, dzięki któremu zagrożenie powodziowe zostanie zmniejszone nie tylko w Raciborzu, ale i w innych miastach w dolinie Odry.

Stan techniczny budynków

Przeciętne wskaźniki dotyczące mieszkalnictwa w Mieście Racibórz są zbliżone do poziomu występującego w skali kraju i województwa śląskiego. Podobnie kształtuje się problematyka związana z gospodarką mieszkaniową, to jest:

- wysoki odsetek mieszkań o niskim standardzie,

- ograniczone fundusze na remonty bieżące,
- niezaspokojone potrzeby kwaterunkowe ludności,
- wysoki wskaźnik przeciętnej liczby osób na 1 mieszkanie.

Na terenie Miasta Racibórz występuje zarówno zabudowa jedno-, jak i wielorodzinna. Na zasoby mieszkaniowe składają się, według danych GUS za 2014 r., 5554 budynki mieszkalne oraz 20 472 mieszkania.

Tab. 9. Zasoby mieszkaniowe w Raciborzu.

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba budynków mieszkalnych w gminie	5329	5371	5493	5511	5534	5554
Liczba mieszkań	20 049	20 330	20 361	20 408	20 448	20 472
Liczba izb mieszkalnych	74 191	77 822	78 006	78 185	78 382	78 532
Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania	67,1	68,3	68,4	68,5	68,6	68,8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl.

W 2014 r., w przeliczeniu na jednego mieszkańca, powierzchnia mieszkalna wyniosła 25,3 m²/osobę. Statystycznie średnia wielkość mieszkania w gminie to 68,8 m².

Tab. 10. Wskaźniki zasobu mieszkaniowego.

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m ²)	23,8	24,6	24,8	24,9	25,1	25,3
Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	355,0	360,8	362,0	363,9	365,6	367,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych, www.stat.gov.pl.

W celu podniesienia efektywności energetycznej budynków, część zasobu mieszkaniowego na terenie Miasta Racibórz wymaga dostosowania i modernizacji. Gmina wspiera również modernizację źródeł ciepła, montaż ekologicznych systemów przygotowania ciepłej wody użytkowej, a od 2016 r. rozpoczęła dotowanie prac termomodernizacyjnych (docieplenia budynków istniejących). W Raciborzu można skorzystać ze wsparcia finansowego Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach w postaci linii kredytowej – „Dom energooszczędny”. Osoby fizyczne mogą otrzymać dofinansowanie ze źródeł publicznych na budowę domów niskoenergetycznych. Mogą się o nie również starać inwestorzy budujący energooszczędne budynki oraz osoby chętne do kupna odpowiednich instalacji i urządzeń: pomp ciepła, kolektorów słonecznych, instalacji ogrzewania, materiałów izolacyjnych ścian, okien oraz drzwi. Dom musi spełniać odpowiednie wymagania, tj. mieć wskaźnik zapotrzebowania na energię końcową niższy o 60 kilowatogodzin na metr kwadratowy rocznie niż dom budowany metodą tradycyjną³¹.

³¹ <http://www.raciborz.com.pl/art28194.html>.

Analiza stanu technicznego budynków mieszkalnych wskazała, że obiekty wymagające pilnych działań termomodernizacyjnych zlokalizowane są w obwodach: 10 – Centrum oraz 4 – Stara Wieś, Proszowiec, Miedonia.

Wyniki ankiet wypełnionych przez mieszkańców potwierdziły, że stan istniejącej zabudowy mieszkaniowej znajdującej się w zasobach komunalnych jest zły i stanowi istotny problem sfery technicznej miasta (64,5% wskazań). Prawie w każdym z obwodów ponad połowa respondentów wskazała na konieczność poprawy stanu infrastruktury mieszkaniowej.

3. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Dla czternastu wydzielonych w Raciborzu stref (por. ryc. 2.) pozyskano materiał statystyczny dostępny w zasobach Urzędu Miasta Racibórz, jak i specjalnie w tym celu wygenerowany przez instytucje zewnętrzne – Powiatowy Urząd Pracy w Raciborzu, Ośrodek Pomocy Społecznej w Raciborzu czy Komendę Powiatową Policji w Raciborzu. Uzyskane dane przeanalizowano pod kątem możliwości stworzenia listy porównywalnych wskaźników odnoszących wartość określonej zmiennej do jednostki obwodu. Weryfikacja wskaźników objęła następujące elementy:

- poprawność metodologiczną – wskaźnik powinien opisywać w sposób czytelny i przejrzysty dany problem, powinien być łatwy w odbiorze przez czytelnika, łatwo weryfikowalny, powinien też różnicować przestrzeń miasta i być skonstruowany zgodnie z zasadami matematycznymi i statystycznymi;
- poprawność przestrzenną – wskaźnik powinien być odnoszony do jednostki mniejszej niż gmina, w tym przypadku do strefy³².

W wyniku tak przeprowadzonej procedury stworzono listę 11 wskaźników, które zastosowano do oceny stopnia kumulacji problemów w przestrzeni miasta. Wskaźniki te obejmują sferę społeczną (bezrobocie, ubóstwo, przestępczość/patologie, poziom edukacji, uczestnictwo w życiu publicznym), sferę gospodarczą (stopień przedsiębiorczości) oraz sferę techniczno-środowiskową (rozwiązania techniczne w budownictwie mieszkaniowym w zakresie zapewnienia energooszczędności oraz ochrony środowiska). Pozwoliło to w dalszym etapie na wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Został on przyjęty uchwałą nr XV/184/2016 Rady Miasta Racibórz z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Racibórz.

3.1. Obszar zdegradowany

Obszar zdegradowany to taki, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy, czyli kumulację negatywnych zjawisk reprezentujących przede wszystkim sferę społeczną. W związku z tym analizie poddano wyodrębnione strefy w Raciborzu w celu określenia, które z nich charakteryzują się największą liczbą wskaźników odbiegających od średniej³³ dla miasta. Założono, że za obszar spełniający kryterium koncentracji problemów uznany zostanie obwód, w którym na 11 analizowanych wskaźników co najmniej 6 odbiegać będzie od średniej miejskiej. Tak przeprowadzone postępowanie badawcze pozwoliło wyznaczyć 6 obwodów, które charakteryzują się koncentracją negatywnych zjawisk, tj. noszą znamiona obszaru zdegradowanego. Zestawienie wszystkich badanych mierników przedstawia tabela 11., w której szarym kolorem oznaczono wartości mierników odbiegających znacząco od norm przyjętych dla poszczególnych stref. Zielonym kolorem zaznaczono strefę obszaru zdegradowanego, w której ponad 6 mierników osiągnęło wartości niekorzystne.

³² Część danych statystycznych charakteryzujących dane zjawisko czy proces nie jest gromadzona przez instytucje dla jednostek mniejszych niż miasto/gmina, co uniemożliwia ich wykorzystanie do analizy przestrzennej wewnątrz danej jednostki.

³³ Przyjęto założenie, że wartość wskaźnika musi być wyższa od średniej dla miasta. Wyjątek stanowią trzy wskaźniki: średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty, frekwencja w wyborach parlamentarnych, liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców, w przypadku których wartość wskaźnika niższa od średniej kwalifikowała dany obszar.

Tab. 11. Zestawienie wskaźników delimitacyjnych.

Nr strefy	Nazwa	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym (%)	Liczba rodzin objętych pomocą społeczną (ogółem)	Skierowania do zawarcia umowy najmu lokalu wchodzącego w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Racibórz w 2014 r.	Liczba czynów karalnych (ogółem)	Liczba „Niebieskich Kart”	Średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty (%)	Frekwencja w wyborach parlamentarnych (%)	Udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców (%)	Liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców	Liczba budynków ogrzewanych piecami na paliwo stałe na 1 km ²	Liczba budynków wymagających termomodernizacji	Liczba wskaźników odbiegających od wartości referencyjnej
MIASTO RACIBÓRZ (wartość referencyjna – średnia dla miasta)		4,1	51	12	20	9	72,3	45,86	22,8	106,1	1,6	9	
1	Brzezcie	4,0	13	1	13	8	66,2	46,38	25,3	84,0	0,3	4	3
2	Ocice	4,8	77	2	8	5	82,2	46,92	19,5	241,6	0,3	2	2
3	Sudół/Studzienna	2,9	5	2	4	1	77,6	40,71	19,7	64,5	0,3	6	2
4	Stara Wieś, Proszowiec, Miedonia	3,5	67	21	17	10	68,3	37,64	19,0	148,5	1,8	22	7
5	Markowice	3,0	10	0	8	1	80,5	41,94	19,9	75,8	0,2	2	2
6	Łąkowa/Wandy/1 Maja	3,2	93	20	29	15	69,8	44,84	20,6	101,0	1,8	4	8
7	Nowe Zagrody	4,3	77	12	19	13	72,6	50,72	19,9	67,5	5,1	11	7
8a	Opawska	4,3	34	5	9	11	75,1	47,67	29,7	42,7	12,1	4	5
8b	Osiedle Polna/Pomnikowa	5,1	63	14	8	14	75,1	41,48	24,5	63,0	5,5	7	8
9b	Duża Płonia	3,0	10	2	8	1	71,9	39,94	22,2	103,6	1,6	5	3
9c	Obora	3,7	1	0	0	1	71,9	39,94	29,5	79,5	0,0	0	4
9a	Mała Płonia	5,9	43	10	4	7	71,9	39,94	18,1	200,0	14,9	15	5
10	Centrum	4,6	137	49	104	19	69,8	48,4	27,9	133,0	21,8	23	9
11	Ostróg	4,1	73	22	41	8	72,6	48,94	20,1	104,7	4,9	16	6

Źródło: opracowanie własne.

3.2. Obszar rewitalizacji

Wyznaczając zasięg obszaru rewitalizacji, kierowano się następującymi przesłankami wynikającymi z ustawy o rewitalizacji oraz z zapisów „Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020”:

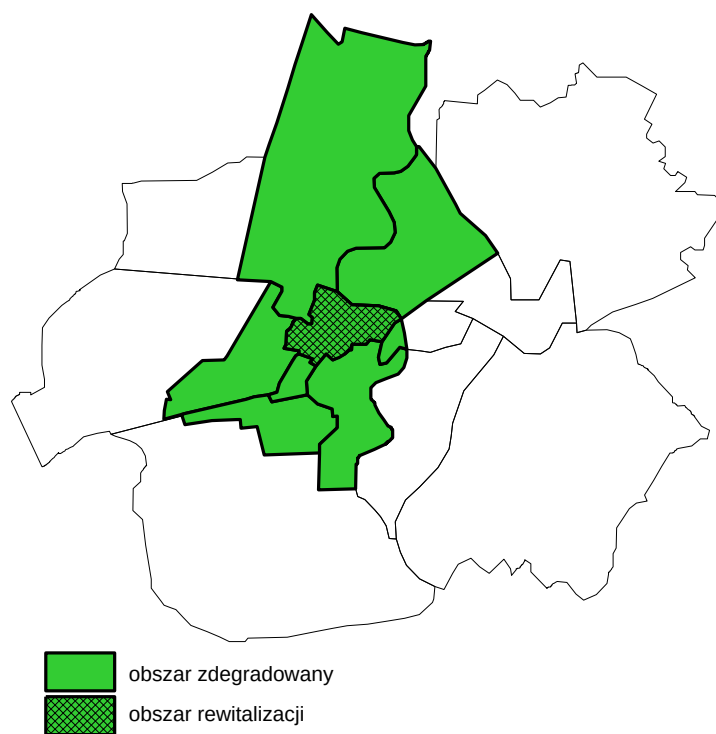
- obszar rewitalizacji to całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk;
- obszar rewitalizacji to obszar o istotnym znaczeniu dla rozwoju lokalnego;
- obszar rewitalizacji nie może obejmować terenów większych niż 20% gminy oraz nie może być zamieszkiwany przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Przyjęte założenia oraz procedura badawcza pozwoliły określić, że wszystkie powyższe warunki spełnia obwód 10 – Centrum. W strefie tej występuje największa koncentracja negatywnych zjawisk – aż 9 z 11 mierników osiągnęło tu wartość krytyczną. Obszar stanowi **1,8% powierzchni miasta** i jest zamieszkiwany przez **22,6% ludności** Raciborza. Na terenie tym prowadzona będzie kompleksowa rewitalizacja.

W dniach 15 grudnia 2015–13 stycznia 2016 r. odbyły się konsultacje społeczne projektu uchwały Rady Miasta Racibórz w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. W wyniku zebranych uwag wprowadzono zmianę zasięgu terenu zdegradowanego. W ramach wniosków dotyczących przestrzennego zasięgu obszaru delimitacji wymienić trzeba przede wszystkim:

- uwzględnienie w ramach obszaru zdegradowanego strefy 8a (Opawska) – na obszarze tym jedynie 5 kryteriów (wskaźników) osiągnęło wartość ustaloną jako krytyczna, ale jego położenie wewnątrz obszaru zdegradowanego niesie ze sobą zagrożenie wynikające z negatywnego oddziaływania najbliższego sąsiedztwa;
- uwzględnienie w ramach obszaru zdegradowanego wschodniej części strefy 9a (Mała Płonia) ograniczonej rzeką Odrą – na terenie tym występuje znaczna degradacja przestrzenno-funkcjonalna terenów kolejowych oraz degradacja środowiskowa nabrzeża Odry;
- wyłączenie z zasięgu obszaru zdegradowanego zachodniej części strefy 4 (Stara Wieś, Proszowiec, Miedonia) ze względu na typ i rodzaj użytkowania terenu (głównie użytki rolne).

Ostateczny zasięg przyjętego obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji został przedstawiony na rycinie 21.



Ryc. 21. Zasięg obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w Raciborzu.
Źródło: opracowanie własne.

4. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji przeprowadzona na potrzeby „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020” wskazała podstawowe problemy w poszczególnych sferach, co w konsekwencji pozwoliło na określenie skali i potrzeb rewitalizacyjnych obszaru wskazanego do rewitalizacji.

4.1. Sfera społeczna

PROBLEMY I ZJAWISKA KRYZYSOWE W SFERZE SPOŁECZNEJ

- **Spadek liczby mieszkańców** wynikający ze zdarzeń demograficznych, takich jak ujemny przyrost naturalny i emigracje. Za szczególnie groźny uznawany jest ponadto przez mieszkańców (72% wskazań w ramach ankiety) odpływ osób w wieku najbardziej aktywnym. Migracja młodych powoduje nieuchronne zmiany w strukturze wiekowej mieszkańców, a co za tym idzie, wpływa na trudne do odwrócenia zmiany potencjału demograficznego miasta, a szczególnie jego centralnej części.
- **Starzenie się społeczeństwa** (wrażny wzrost liczby osób starszych) wynikające z ww. procesów demograficznych. Osoby starsze nie wykazują potrzeby zmiany miejsca zamieszkania. Osoby młode natomiast są dużo bardziej mobilne i skłonne do zmiany miejsca zamieszkania.
- **Wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych, w wieku 25–34 lat i powyżej 50 lat.**
- **Wzrost udziału osób objętych wsparciem socjalnym.** Wysoki udział osób korzystających z pomocy z powodu ubóstwa i bezrobocia wynika przede wszystkim z obserwowanego w ostatnich latach ubożenia społeczeństwa, co jest efektem nawarstwiania się problemów na rynku pracy, spadku aktywności i zniechęcenia mieszkańców czy tzw. dziedziczenia ubóstwa. **Znaczny udział osób otrzymujących pomoc ze względu na niepełnosprawność** wskazuje na realne ryzyko wykluczenia społecznego i zawodowego osób z różnego rodzaju ograniczeniami ruchowymi.
- **Spadek poczucia bezpieczeństwa** wynikający z koncentracji zdarzeń chuligańskich powodowanych przez **młodzież, narażoną na zjawiska patologii społecznej (narkomania, alkoholizm)**. Brak właściwej aktywizacji osób młodych powoduje nawarstwianie się niekorzystnych zjawisk i sprawia, że ulegają one negatywnym wpływom, m.in. swoich rówieśników.
- **Poziom edukacji** nie odbiega od średniej wojewódzkiej (na podstawie oceny wyników egzaminacyjnych), jednak w centrum miasta wyniki egzaminów wypadają słabiej. To negatywne zjawisko **koresponduje z koncentracją zdarzeń o charakterze chuligańskim**, a także z miejscami gromadzenia się młodzieży nadmiernie spożywającej alkohol, co przyczynia się do spadku poczucia bezpieczeństwa.
- **Niska aktywność społeczna.** Według prawie 58% respondentów **brakuje integracji społecznej, szczególnie na terenach szeroko rozumianego centrum miasta.** Należy pamiętać, że na przeszkodzie integracji społecznej stają zmiany wynikające z problemów

XXI wieku – zmęczenia spowodowanego dużą ilością czasu poświęcanego na pracę, większej liczby obowiązków, ale także z dostępu do nowoczesnych narzędzi (komputera, Internetu) oraz ze **wzrostu anonimowości mieszkańców, co w konsekwencji powoduje wzrost zachowań izolacyjnych, spadek chęci do nawiązania sąsiedzkich kontaktów.**

- **Słaba aktywność mieszkańców w życiu kulturalnym i obywatelskim.** W opinii 60% respondentów również ta, proponowana na terenie miasta, **oferta kulturalna i rekreacyjna jest mało zachęcająca.** Dostęp do atrakcyjnej infrastruktury motywowałby większą liczbę osób do spędzania wspólnie czasu, a tym samym do integracji.

POTENCJAŁ LOKALNY W SFERZE SPOŁECZNEJ

Potencjał lokalny, który może stanowić o szansie poprawy sytuacji w sferze społecznej na obszarze rewitalizacji, obejmuje przede wszystkim:

- dziedzictwo historyczne Raciborza (10 wieków tradycji), a co za tym idzie, wielokulturowość i tradycja, którą na terenie miasta tworzą: kultura śląska, kresowa, morawska i niemiecka;
- obecność instytucji, które mogą generować impulsy do aktywizacji i integracji mieszkańców (Raciborskie Centrum Kultury, Towarzystwo Miłośników Ziemi Raciborskiej, Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna, organizacje pozarządowe itp.);
- obecność aktywnych liderów lokalnych, którzy przy odpowiednim wsparciu mogą kreować działania angażujące mieszkańców w rozwój lokalny;
- potencjał Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Raciborzu oraz dobrze rozwinięta baza oświatowa.

4.2. Sfera gospodarcza

PROBLEMY I ZJAWISKA KRYZYSOWE W SFERZE GOSPODARCZEJ

- **Niedostateczna aktywność przedsiębiorcza mieszkańców,** która wynika nie tylko z negatywnych trendów gospodarczych na terenie kraju (brak wyraźnego wsparcia instytucjonalnego i finansowego dla małych i średnich przedsiębiorstw, wysokie koszty prowadzenia działalności, zmiany w przepisach prawa itp.), ale także z braku stosownej wiedzy (niska jakość kapitału społecznego).
- **Przewaga liczby podmiotów kończących działalność** w stosunku do nowo zakładanych przedsiębiorstw.
- **Brak współpracy przedsiębiorców,** którzy wspólnie mogliby tworzyć ofertę gospodarczą zarówno w centrum miasta, jak i na terenie całego Raciborza, a tym samym brać czynny udział w aktywizacji obszaru oraz stanowić dobry przykład dla kolejnych, początkujących przedsiębiorców.

- **Ograniczony dostęp do lokali dla osób rozpoczynających działalność.** Wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej, zwłaszcza na jej początkowym etapie, stanowią istotną barierę w rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.
- **Niedostateczna podaż dobrze płatnych i umożliwiających awans miejsc pracy,** co skłania młodych mieszkańców do opuszczenia Raciborza, a także przyczynia się do wzrostu bezrobocia.
- **Niewykorzystany potencjał inwestycyjny** miasta, który w opinii mieszkańców jest duży, lecz nie na tyle atrakcyjny, by przyciągnąć inwestorów.
- **Brak działań aktywizujących zawodowo mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem osób narażonych na wykluczenie społeczne (np. z powodu niepełnosprawności).** Działania takie mogłyby polegać np. na wsparciu rozwoju podmiotów ekonomii społecznej.

POTENCJAŁ LOKALNY W SFERZE GOSPODARCZEJ

Potencjał lokalny, który może stanowić o szansie poprawy sytuacji w sferze gospodarczej na obszarze rewitalizacji, obejmuje przede wszystkim:

- zlokalizowanie na terenie miasta przedsiębiorstw o znaczeniu międzynarodowym;
- znane raciborskie marki na mapie przemysłowej Polski;
- zróżnicowany i niezależny od jednego pracodawcy rynek pracy;
- potencjał Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej jako miejsca kreowania przedsiębiorczości młodych mieszkańców;
- lokalizacja instytucji i obecność potencjalnych liderów gotowych podjąć działania aktywizujące zawodowo społeczność lokalną.

4.3. Sfera funkcjonalno-przestrzenna

PROBLEMY I ZJAWISKA KRYZYSOWE W SFERZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ

- **Mała estetyka przestrzeni publicznej,** która zniechęca do korzystania z tej przestrzeni, zamieszkania na terenie miasta czy prowadzenia w nim działalności. Stanowi ona negatywną wizytówkę miasta i wpływa na subiektywną, niską ocenę całego otoczenia nie tylko pod względem wizualnym, ale też kapitału społecznego.
- **Niedostateczna ilość i niezadowalający stan terenów rekreacyjno-wypoczynkowych.** Miasto jako ośrodek rozwoju powinno kreować miejsca, które pozwoliłyby zaspokajać jedną z najważniejszych potrzeb wpływających na jakość życia – potrzebę rekreacji i wypoczynku. Przestrzenie takie sprawiają, że w danym otoczeniu żyje się przyjemniej, subiektywne postrzeganie miejsca jest lepsze, a co za tym idzie, wzrasta poczucie odpowiedzialności za sąsiedztwo. Obecny stan infrastruktury wypoczynkowej, zwłaszcza w centralnej części miasta, powoduje **brak poczucia odpowiedzialności za najbliższe**

otoczenie oraz **działa dezintegrująco na społeczność lokalną**. Ponadto niewłaściwie zagospodarowana przestrzeń stanowi miejsce występowania kolejnego negatywnego zjawiska poprzez **tworzenie warunków dla zachowań szkodliwych publicznie** (gromadzenie się osób spożywających alkohol w miejscu publicznym, dewastacja terenu, przekazywanie złych wzorców kolejnemu pokoleniu raciborzan).

- **Bariery architektoniczne utrudniające poruszanie się osobom niepełnosprawnym.** W ramach nowych inwestycji niwelowane są ograniczenia w tym zakresie, co wynika z przepisów prawa. Nadal jednak wskazywane są tu pewne braki. Problem ten nie wynika wyłącznie z życia w mieście osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności. Należy też uwzględnić wzrastającą liczbę osób starszych, które z racji wieku mają pewne ograniczenia ruchowe (zgodnie z danymi Narodowego Spisu Powszechnego w 2011 r. na terenie powiatu raciborskiego zamieszkiwało 11 688 osób niepełnosprawnych, w tym 61,9% prawnie oraz 38,1% biologicznie; według danych Ośrodka Pomocy Społecznej, na terenie miasta zamieszkuje 340 rodzin objętych pomocą społeczną ze względu na niepełnosprawność, w tym prawie 1/4 w samym centrum miasta).
- **Brak infrastruktury dostosowanej do rosnących potrzeb społecznych mieszkańców.** Dostosowanie infrastruktury dotyczy nie tylko potrzeb osób niepełnosprawnych, lecz także przyszłych, potencjalnych działań przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu, takich jak rozwój spółdzielni socjalnych, rozwój miejsc opieki dziennej, m.in. dla osób starszych.

POTENCJAŁ LOKALNY W SFERZE FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ

Potencjał lokalny, który może stanowić o szansie poprawy sytuacji w sferze funkcjonalno-przestrzennej na obszarze rewitalizacji, obejmuje przede wszystkim:

- dostęp do tzw. wolnych przestrzeni publicznych, które są słabo zagospodarowane i gotowe do wzmocnienia ich prawidłowej funkcji;
- podejmowanie działań zmierzających do poprawy stanu przestrzeni publicznych; działania takie są nie tylko sygnałem właściwego kierunku przekształceń przestrzeni w odpowiedzi na społeczne potrzeby, lecz także impulsem do kontynuacji tego typu przedsięwzięć na terenach charakteryzujących się deficytem atrakcyjnej, przyjaznej mieszkańcom przestrzeni (głównie w centrum miasta);
- uregulowana w dużej mierze własność gruntów, na których znajdują się przestrzenie publiczne, co umożliwia sprawną realizację przedsięwzięć;
- historyczna ranga miasta, która stanowi o tożsamości mieszkańców, zagospodarowaniu przestrzeni miasta i motywuje do większego dbania o zachowanie wysokiej jakości przestrzeni;
- Rozwój infrastruktury sportowej.

4.4. Sfera techniczna i środowiskowa

PROBLEMY I ZJAWISKA KRYZYSOWE W SFERZE ŚRODOWISKOWO-TECHNICZNEJ

- Istniejący układ sieci drogowej powoduje **koncentrację emisji szkodliwych substancji**. Ze względu na krzyżowanie się w centrum miasta ważnych ciągów komunikacyjnych występuje duże zagęszczenie ruchu samochodowego, co zwiększa zanieczyszczenie powietrza.
- **Niska emisja**, której przyczyną jest wykorzystywanie przez mieszkańców źródeł energii opartych na tradycyjnych paliwach. Nadal niewystarczający jest poziom wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych. U podstaw tego problemu leży nie tylko słaba świadomość ekologiczna – jedną z kluczowych jego przyczyn są względy finansowe. Ograniczone środki finansowe na inwestycje (zarówno publiczne, jak i prywatne) oraz wysoka kosztochłonność działań termomodernizacyjnych sprawiają, że przedsięwzięcia te muszą zostać odłożone. Ponadto mieszkańcy ze względu na oszczędności wykorzystują jako opał węgiel niskiej jakości; w domowych piecach często spalane są również śmieci.
- Na terenie całego miasta, w tym szczególnie zaś w jego części centralnej, nastąpiło **przekroczenie normatywnych stężeń zanieczyszczeń** w przypadku BaP (benzo(a)pirenu), O₃ (ozonu) i PM₁₀ (pyłu zawieszonego).
- **Niska efektywność energetyczna** źródeł ciepła oraz budynków publicznych. W związku ze wspomnianą kosztochłonnością działań termomodernizacyjnych (zwłaszcza na terenach objętych ochroną konserwatorską) duża część budynków nie spełnia norm efektywności energetycznej. Część zasobu mieszkaniowego na terenie Miasta Racibórz wymaga dostosowania i modernizacji w celu podniesienia efektywności energetycznej budynków do obowiązujących norm.
- **Zagrożenie powodziowe** wynikające z położenia na terenach zalewowych Odry. Północna granica obszaru rewitalizacji graniczy bezpośrednio z linią brzegową rzeki.

POTENCJAŁ LOKALNY W SFERZE ŚRODOWISKOWO-TECHNICZNEJ

Potencjał lokalny, który może stanowić o szansie poprawy sytuacji w sferze środowiskowo-technicznej na obszarze rewitalizacji, obejmuje przede wszystkim:

- rosnącą świadomość ekologiczną mieszkańców;
- wstępnie określone możliwości techniczne wykonania termomodernizacji, w dużej części dotyczy to budynków mieszkalnych;
- budowę zbiornika przeciwpowodziowego Racibórz Dolny;
- zewnętrzne źródła finansowania, o które Miasto Racibórz sukcesywnie zabiega.

4.5. Kluczowe problemy obszaru rewitalizacji

Przeprowadzona analiza pozwoliła określić trzy kluczowe problemy ujawniające podstawowe zjawiska kryzysowe oraz ich przyczyny i wzajemne zależności. Ich nawarstwienie i utrwalanie, m.in. poprzez silne wzajemne powiązanie przyczynowo-skutkowe, generują występowanie poniższych problemów. Są to:

DEGRADACJA WIEZI SPOŁECZNYCH ORAZ NISKI POZIOM AKTYWNOŚCI
SPOŁECZNEJ I ZAWODOWEJ MIESZKAŃCÓW

NISKIEJ JAKOŚCI SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA I TECHNICZNA

SŁABO WYKORZYSTANY POTENCJAŁ GOSPODARCZY

5. Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji

5.1. Wizja stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Rewitalizacja ma być procesem wyprowadzania obszaru zdegradowanego ze stanu kryzysowego poprzez kompleksowe, powiązane ze sobą przedsięwzięcia społeczne, przestrzenno-funkcjonalne, gospodarcze, techniczne i środowiskowe. Przedsięwzięcia te w swoim zamierzeniu integrować będą działania na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki. Przeprowadzenie rewitalizacji w taki sposób ma się przyczynić do poprawy szeroko rozumianej jakości życia mieszkańców.

Dzięki rewitalizacji w Raciborzu osiągnięty zostanie pożądany stan zrównoważonego, zintegrowanego rozwoju, kierowanego przez społeczność lokalną. Obszar rewitalizacji cechować się będzie spójnością społeczną wynikającą ze wzrostu aktywności mieszkańców, którzy świadomi własnej tożsamości lokalnej, będą współuczestniczyć i współdecydować o kierunkach rozwoju miejsca zamieszkania. Na obszarze rewitalizacji nastąpi wzmocnienie relacji sąsiedzkich, wzrosną kompetencje społeczne mieszkańców oraz społeczna odpowiedzialność za najbliższe otoczenie, co w konsekwencji wpłynie na spadek zagrożenia patologią społeczną.

Obszar wskazany do rewitalizacji stanie się atrakcyjną przestrzenią do zamieszkania. Będzie miejscem spójnym przestrzennie, szanującym wielowiekowe dziedzictwo historyczne i kulturowe, oraz miejscem tworzenia innowacyjnych usług społecznych. Będzie to również strefa efektywnego integrowania lokalnych przedsiębiorców na rzecz zagwarantowania i dynamizacji rozwoju gospodarczo-społecznego. Będzie to również obszar wyznaczający kierunki działań zmierzających do zapewnienia wysokiej jakości środowiska, a tym samym „dbający” o zdrowie swoich obywateli.

Dzięki rewitalizacji obszar objęty wsparciem stanowić będzie pozytywny przykład właściwego zarządzania rozwojem. Rewitalizacja pokaże efektywne i skuteczne sposoby wykorzystania potencjału endogenicznego na rzecz tworzenia doskonałych warunków życia mieszkańców. Dzięki temu stanie się impulsem do przenikania korzystnych procesów na obszar całego miasta.

5.2. Cele rewitalizacji i kierunki działań służące ograniczeniu negatywnych zjawisk

Osiągnięcie zakładanej wizji obszaru rewitalizacji, wymaga właściwego zaplanowania rozwoju. Założenie to przyświecało tworzeniu listy celów rewitalizacji oraz kierunków działań. Przeprowadzony proces diagnostyczny pozwolił określić trzy główne problemy, które ujawniają podstawowe zjawiska kryzysowe, ich przyczyny i wzajemne powiązania. W celu zapewnienia pełnej komplementarności i spójności projektowanych działań zaproponowano trzy cele rewitalizacji odpowiadające kluczowym problemom oraz grupujące najważniejsze kierunki

działań zmierzające do efektywnego wdrożenia planu rewitalizacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i techniczno-środowiskowej.

CEL I. WZMOCNIENIE KAPITAŁU SPOŁECZNEGO

- Kierunek działań I.1.: aktywizacja społeczna i obywatelska na rzecz wzmocnienia potencjału społecznego obszaru rewitalizacji
- Kierunek działań I.2.: ograniczenie marginalizacji społecznej
- Kierunek działań I.3.: aktywizacja zawodowa mieszkańców

CEL II. WYSOKIEJ JAKOŚCI SFERA FUNKCJONALNO – PRZESTRZENNA I TECHNICZNA

- Kierunek działań II.1.: poprawa jakości powietrza atmosferycznego
- Kierunek działań II.2.: rewitalizacja przestrzeni publicznej oraz obiektów infrastruktury społecznej, kulturalnej i sportowej

CEL III. AKTYWIZACJA GOSPODARCZA

- Kierunek działań III.1.: wzrost aktywności i konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw
- Kierunek działań III.2.: keowanie warunków współpracy na rzecz aktywizacji lokalnych środowisk

Ryc. 22. Struktura celów i kierunków działań w ramach „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020”.

Źródło: opracowanie własne.

CEL I WZMOCNIENIE KAPITAŁU SPOŁECZNEGO

Podstawą rewitalizacji na terenie Raciborza jest przede wszystkim przeciwdziałanie i zapobieganie negatywnym zjawiskom w sferze społecznej. Na obszarze wskazanym do rewitalizacji kluczowe jest podjęcie działań zmierzających do wzrostu aktywności społecznej mieszkańców i zapobiegania degradacji więzi społecznych. Działania realizowane w ramach celu powinny koncentrować się na szeregu spójnych zadań ograniczających negatywne skutki zmian społecznych na obszarze rewitalizacji wynikających z takich zjawisk, jak: migracje młodych mieszkańców, starzenie się społeczeństwa, wzrost ubóstwa, wzrost bezrobocia, spadek poczucia bezpieczeństwa, wzrost anonimowości, rozpad więzi społecznych itd. Powinny być skierowane do wszystkich podstawowych grup beneficjentów rewitalizacji, do których zaliczyć można przede wszystkim:

- osoby korzystające z pomocy socjalnej,
- młodzież,
- osoby starsze,
- osoby pozostające bez pracy,
- aktorów rozwoju lokalnego,
- osoby niepełnosprawne,
- organizacje pozarządowe,
- instytucje kultury,
- przedsiębiorców,
- placówki oświatowe.

W odpowiedzi na zdiagnozowane potrzeby rewitalizacyjne, w ramach omawianego celu, wskazano trzy kierunki działań:

Kierunek działań I.1.: aktywizacja społeczna i obywatelska na rzecz wzmocnienia potencjału społecznego obszaru rewitalizacji

Podstawowym założeniem w ramach tego kierunku działań jest sprzyjanie prospołecznym inicjatywom mieszkańców. Pozwoli to na zwiększenie aktywności lokalnej społeczności, a tym samym przyczyni się do rozwoju i podniesienia kompetencji społecznych.

Brak uczestnictwa w życiu centrum miasta wynika z szeregu czynników zarówno zewnętrznych (brak dostosowanej i odpowiadającej potrzebom mieszkańców infrastruktury), jak i – przede wszystkim – wewnętrznych, indywidualnych (niechęć do podejmowania działań, marazm, anonimowość, brak zaufania do sąsiadów itp.). Podejmowane w ramach tego kierunku działania będą miały na celu minimalizację skutków ubocznych wynikających przede wszystkim z ograniczeń wewnętrznych (indywidualnych, psychologicznych). Generowanie impulsów do integracji sąsiedzkiej i międzypokoleniowej oraz aktywne angażowanie mieszkańców w życie publiczne przyczyni się w długoterminowej perspektywie do uruchomienia pozytywnych zmian. Stworzy również szansę na to, że mieszkańcy nie pozostaną jedynie biernymi odbiorcami wydarzeń, ale staną się aktywnymi organizatorami oddolnych inicjatyw, przyczyniających się do poprawy życia na obszarze rewitalizacji. Kreowanie wydarzeń społecznych oraz kulturalnych

przyniesie pozytywne i wymierne efekty. Nie tylko pozwoli na wzrost aktywności, ale także zwiększy poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców, zachęci ich do działania i zintegruje. Przyczyni się do wzrostu uczestnictwa mieszkańców obszaru rewitalizacji w życiu kulturalnym i obywatelskim.

W ramach tego kierunku kluczowe znaczenie będzie miało wpieranie działań realizowanych przy możliwie najpełniejszym zaangażowaniu wszystkich potencjalnych beneficjentów – mieszkańców, lokalnych liderów, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców oraz władz lokalnych.

Kierunek działań I.2.: ograniczenie marginalizacji społecznej

Działania ukierunkowane na ograniczenie marginalizacji społecznej będą miały na celu zapewnienie spójności społecznej na obszarze rewitalizacji. Zostanie ona zagwarantowana poprzez sprawną i efektywną realizację przedsięwzięć ukierunkowanych na integrację grup szczególnie narażonych na wykluczenie społeczne. Wymienić tu należy osoby starsze, osoby niepełnosprawne czy osoby korzystające z pomocy socjalnej. Specyficzną grupą podatną na marginalizację jest młodzież, a wynika to z faktu znacznego zagrożenia patologią wynikającą z nadużywania alkoholu i narkotyków. Brak zainteresowań, rozwój nowoczesnej technologii, która zniechęca do aktywności, specyficzna „moda” na bierność sprawiają, że część młodzieży (zwłaszcza z rodzin patologicznych) narażona jest na dziedziczenie zachowań aspołecznych. Tym samym wzrasta zagrożenie postawami chuligańskimi i pogłębianie degradacji społecznej.

Wszystkie wskazane grupy stanowią o kapitale społecznym obszaru rewitalizacji. Stąd też niezbędne jest podjęcie kompleksowych działań zapewniających możliwość aktywnego ich uczestnictwa w życiu społecznym Raciborza. Zaangażowanie wspomnianych grup we wspólne przedsięwzięcia, kreowanie dla nich przestrzeni inicjatyw społecznych pozwoli na włączenie w rozwój centrum miasta. Efektem powyższych działań będzie integracja, wzajemna edukacja oraz wskazanie mieszkańcom, że każda jednostka społeczna jest ważna dla rozwoju obszaru rewitalizacji.

Aktywne włączenie osób narażonych na wykluczenie społeczne przyczyni się do zwiększenia spójności społecznej całego obszaru rewitalizacji oraz da pozytywny impuls do zmian na terenie całego miasta. W celu zapewnienia komplementarności instytucjonalnej kluczowe znaczenie będzie miało wspieranie działań realizowanych przy jak najpełniejszym zaangażowaniu wszystkich potencjalnych beneficjentów – mieszkańców, liderów lokalnych, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców oraz władz lokalnych.

Kierunek działań I.3.: aktywizacja zawodowa mieszkańców

Jednym z ważniejszych elementów poprawy spójności społecznej na obszarze rewitalizacji będzie aktywizacja zawodowa mieszkańców. Dynamicznie zmieniająca się sytuacja na rynku pracy oraz obserwowane trendy gospodarcze wskazują na konieczność zapewnienia długofalowych działań, które pozwolą stworzyć stabilną przyszłość mieszkańcom centrum Raciborza. Wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie mieszkańców pozostających bez pracy oraz pogarszająca się sytuacja na rynku pracy sprawiają, że planowane działania muszą być ukierunkowane na pobudzanie działań kreatywnych oraz podnoszenie

kompetencji. Z jednej strony tworzyć należy warunki do rozwoju potencjału ludzkiego (szkolenia, warsztaty itp.), z drugiej natomiast – wspierać rozwój podmiotów opierających się w swej działalności na wspólnej inicjatywie, sąsiedzkiej współpracy i wsparciu osób najbardziej potrzebujących (np. spółdzielnie socjalne).

Właściwe rozeznanie potrzeb rynku pracy oraz potencjału społeczności lokalnej pozwoli stworzyć zestaw nowoczesnych „produktów”, które przyczynią się do aktywizacji zawodowej mieszkańców obszaru rewitalizacji. Wśród działań o charakterze rewitalizacyjnym niezbędne będzie również wsparcie szeroko rozumianej edukacji, która decyduje o rozwoju aspiracji zawodowych młodych mieszkańców. Kreowanie dobrych wzorców daje szansę na wzmocnienie istniejącego na obszarze rewitalizacji potencjału zasobów ludzkich. Ważną rolę w aktywizacji zawodowej mieszkańców pełnić będzie współpraca przedsiębiorców lokalnych z jednostkami oświatowymi na rzecz stworzenia oferty kształcenia w kierunkach odpowiadających potrzebom rynku pracy. Do poprawy sytuacji w sferze aktywizacji zawodowej przyczyni się również realizacja projektów edukacyjnych w obszarze przedsiębiorczości. Duże znaczenie w tym zakresie mieć będzie Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa posiadająca duży potencjał dydaktyczny i przedsiębiorczy. Ścisła współpraca na linii przedsiębiorca–szkoła–uczeń zapewni poprawę jakości kapitału społecznego w kontekście rozwoju wewnętrznego potencjału gospodarczego w Raciborzu.

Niezbędne jest podejmowanie działań opartych na współpracy i integracji potencjalnych inicjatorów w taki sposób, by zapewniona została komplementarność instytucjonalna. Tym samym zagwarantowany będzie stabilny rozwój, zapewniający trwałe zmiany społeczne w zatrudnieniu.

CEL II WYSOKIEJ JAKOŚCI SFERA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA I TECHNICZNA

Wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru rewitalizacji w Raciborzu wymaga podjęcia działań infrastrukturalnych. Zapewnienie trwałych zmian w sferze społecznej potrzebuje nie tylko stworzenia wielu możliwości przedsięwzięć o charakterze prospołecznym (tzw. "projekty miękkie"), ale także zapewnienia odpowiedniej jakości przestrzeni dla realizacji przedsięwzięć prospołecznych. Zagwarantowanie spójności funkcjonalno-przestrzennej oraz technicznej i środowiskowej pozwoli na efektywniejsze zarządzanie programem rozwoju. Poprawa jakości przestrzeni miejskiej przy pełnym zaangażowaniu interesariuszy rozwoju zwiększy z całą pewnością odpowiedzialność za najbliższe otoczenie, przyczyni się do wzrostu poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców oraz przełoży się na podniesienie ich aktywności.

W ramach omawianego celu zaproponowano nie tylko działania odpowiadające potrzebom rewitalizacyjnym, związane z koniecznością poprawy środowiska miejskiego w aspekcie przestrzennym (odnowa przestrzeni, rozwój przestrzeni publicznych oraz infrastruktury usługowej), ale również środowiskowym (poprawa stanu środowiska ze szczególnym uwzględnieniem powietrza atmosferycznego). Realizacja spójnych przestrzennie

inwestycji stanowić będzie ważny aspekt kompleksowej rewitalizacji. Odbiorcami działań przewidzianych w ramach celu będą:

- mieszkańcy obszaru rewitalizacji,
- mieszkańcy pozostałej części miasta (w aspekcie związanym z poprawą stanu powietrza atmosferycznego oraz w aspekcie możliwości korzystania z infrastruktury),
- wspólnoty mieszkaniowe i spółdzielnie mieszkaniowe,
- zarządcy nieruchomości,
- przedsiębiorcy.

W odpowiedzi na zdiagnozowane potrzeby rewitalizacyjne, w ramach omawianego celu, wskazano trzy kierunki działań.

Kierunek działań II.1.: poprawa jakości powietrza atmosferycznego

Jedną ze zdiagnozowanych potrzeb rewitalizacyjnych jest poprawa stanu środowiska poprzez poprawę jakości powietrza atmosferycznego. Historyczne korzenie miasta, wielowiekowa zabudowa mieszkaniowa i związane z tym ograniczenia techniczne przez długi czas uniemożliwiały realizację przedsięwzięć prośrodowiskowych. Obecnie znaczna część mieszkańców centrum miasta korzysta z tradycyjnych źródeł ciepła. Domy ogrzewane są piecami na stałe paliwo. Bardzo często, ze względów ekonomicznych (na terenie centrum zamieszkuje znaczna liczba osób korzystających ze wsparcia socjalnego ze względu na ubóstwo), jako opał wykorzystywany jest węgiel niskiej jakości. Ponadto często spalane są śmieci. Przeciwdziałanie niskiej emisji wymaga podjęcia pilnych działań ze względu na konieczność zapewnienia wysokiej jakości życia mieszkańców. Dodatkowo na uwagę zasługuje konieczność podniesienia efektywności energetycznej infrastruktury na obszarze rewitalizacji (zarówno budynków, jak i punktów świetlnych). Działania prowadzone kompleksowo przyczynią się do przeciwdziałania degradacji techniczno-środowiskowej obszaru centrum oraz dadzą impuls do dalszego rozwoju wykraczającego także poza granice obszaru rewitalizacji. Ważnym elementem uzupełniającym działania infrastrukturalne będzie prowadzenie szeroko zakrojonej kampanii edukacyjnej w zakresie kształtowania świadomości ekologicznej mieszkańców.

Podobnie, jak to miało miejsce w przypadku celów społecznych, także i w ramach działań techniczno-infrastrukturalnych kluczowe znaczenie będzie miało wpieranie działań realizowanych przy jak najpełniejszym zaangażowaniu wszystkich potencjalnych beneficjentów: mieszkańców, wspólnot mieszkaniowych, spółdzielni mieszkaniowych, przedsiębiorców oraz władz lokalnych.

Kierunek działań II.2.: rewitalizacja przestrzeni publicznej oraz obiektów infrastruktury społecznej, kulturalnej i sportowej

Efektywne wzmocnienie kapitału społecznego możliwe będzie m.in. poprzez skoordynowane i spójne przestrzennie działania ukierunkowane na zapewnienie wysokiej jakości przestrzeni publicznej oraz spełniające oczekiwania mieszkańców co do dostępności do

infrastruktury. Stworzenie infrastrukturalnego tła dla przedsięwzięć społecznych będzie stanowiło istotne uzupełnienie dla kompleksowej rewitalizacji. Działania wymagają stworzenia miejsc, które zapewnią techniczne warunki realizacji danej aktywności.

Działania przewidziane w ramach rewitalizacji obejmują zarówno aktywizację społeczną na poziomie kulturalnym, społecznym, edukacyjnym, zawodowym oraz sportowym, jak i szeroko zakrojone przedsięwzięcia integracyjne. Tym samym w większości przypadków wymagane jest dostosowanie przestrzeni miejskiej oraz istniejącej infrastruktury społecznej do celów i odbiorców tych działań. Przede wszystkim wymienić tu należy rewitalizację przestrzeni międzyblokowych, które stanowią będą miejsce integracji społeczności lokalnej. Ważne będzie również przekształcenie przestrzeni w celu zapewnienia właściwych warunków dla przedsięwzięć kulturalnych, edukacyjnych, sportowych, integracyjnych itp.

Poprawa spójności przestrzennej nastąpi także poprzez dostosowanie infrastruktury społecznej do oczekiwań jej użytkowników. Ważne jest przede wszystkim zapewnienie odpowiednich miejsc zachęcających mieszkańców do uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym miasta.

Pełna spójność społeczno-przestrzenna ukierunkowana na wzmocnienie potencjału społecznego obszaru rewitalizacji możliwa jest przy włączeniu się wszystkich grup. Tym samym niezbędne jest podjęcie działań wspierających aktywne uczestnictwo osób narażonych na marginalizację ze względu na niepełnosprawność. Likwidacja barier architektonicznych oraz dostosowanie do ich możliwości istniejącej infrastruktury powinny uaktywnić zarówno osoby ze stwierdzonym stopniem i rodzajem niepełnosprawności, jak i osoby starsze, które z racji wieku posiadają ograniczone możliwości ruchowe.

Możliwe do realizacji działania powinny stanowić element szerszej koncepcji mającej na celu wzmocnienie kapitału społecznego poprzez komplementarne działania przestrzenne. Powinny być również kompatybilne z historycznym dziedzictwem obszaru rewitalizacji. Mogą stanowić zarówno uzupełnienie dla już istniejącej funkcji tej części miasta, jak i pełnić funkcję edukacyjną i kultywującą tożsamość lokalną. Zakorzenione tradycje są istotne dla mieszkańców. Niestety tempo życia, konsumpcjonizm oraz wzrost anonimowości sprawiają, że na szczeblu lokalnym element ten ulega zatraceniu. Stanowi on o atrakcyjności turystycznej miasta, lecz jego oddziaływanie jest przede wszystkim egzogeniczne. Odpowiednio skierowane czynności dadzą impuls do przeciwdziałania marginalizacji tradycji jako dziedzictwa miasta. Pozwolą na skuteczną integrację mieszkańców, aktywizację społeczną, a tym samym wypełnią cele przyświecające rewitalizacji.

CEL III AKTYWIZACJA GOSPODARCZA

Skuteczne wykorzystanie potencjału endogenicznego na potrzeby zapobiegania zjawiskom kryzysowym zostanie zapewnione poprzez działania ukierunkowane na zwiększenie potencjału gospodarczego obszaru rewitalizacji. Obecny stan przedsiębiorczości nie jest wynikiem indywidualnych postaw mieszkańców centrum. Ze względu na funkcje, które pełni

centrum miasta, duża część przedsiębiorców, lokalizując swoją działalność, uwzględnia atrakcyjne położenie. Są to firmy pierwotnie spoza centrum, ale również spoza Raciborza. Natomiast wśród istniejących małych, indywidualnych podmiotów brakuje inicjatyw partnerskich, tj. działań komplementarnych i całościowych zmierzających do poprawy konkurencyjności gospodarczej obszaru rewitalizacji. Niska konkurencyjność lokalnych przedsiębiorstw oraz brak współpracy przyczyniają się do osłabienia wewnętrznego potencjału. Działania wpisujące się w gospodarczy aspekt rewitalizacji pozwolą na lepszą integrację lokalnych przedsiębiorców, zaktywizują zawodowo mieszkańców, wykreują nową jakość współpracy, poprawią konkurencyjność oferty lokalnych przedsiębiorców oraz włączą ich w aktywne działania na rzecz rozwoju obszaru rewitalizacji. Ponadto przyczynią się do zmniejszenia takich problemów, jak bezrobocie czy ubóstwo. Możliwe do realizacji działania skierowane są do następujących odbiorców:

- przedsiębiorców,
- osób bezrobotnych,
- instytucji wsparcia biznesu,
- ośrodków edukacyjnych.

W odpowiedzi na zdiagnozowane potrzeby rewitalizacyjne, w ramach tego celu, wskazano trzy kierunki działań.

Kierunek działań III.1.: wzrost aktywności i konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw

Obszar wskazany do rewitalizacji posiada znaczny, niewykorzystany potencjał gospodarczy pod względem integrowania zrównoważonego i efektywnego rozwoju na rzecz mieszkańców. W ramach tego kierunku przewiduje się realizację szeregu przedsięwzięć zmierzających do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. Kluczową rolę pełnić będą podmioty ekonomii społecznej, które nie tylko zaktywizują bezrobotnych mieszkańców, ale także wypełnią lukę w strukturze usług społecznych. Ponadto będą stanowiły doskonały przykład dla młodych obywateli miasta, którzy potrzebują pozytywnych wzorców przedsiębiorczości. Wspieranie kreatywności w długoterminowej perspektywie stworzy możliwość rozwoju pozytywnych przemian u kolejnego pokolenia raciborzan.

Rozwój oferty przedsiębiorczej generowany będzie również poprzez wdrożenie przedsięwzięć mających na celu otwarcie się lokalnej przedsiębiorczości na mieszkańców. Stworzenie oferty zachęcającej do korzystania z usług lokalnych firm, przy jednoczesnym prowadzeniu skoordynowanych działań edukacyjnych dotyczących rewitalizacji, przyniesie wymierne korzyści m.in. w postaci wzrostu konkurencyjności miejscowych przedsiębiorców.

Ponadto w ramach kierunku działań przewidziano rozwój infrastruktury umożliwiającej rozpoczęcie działalności gospodarczej przez społeczność lokalną. Wsparcie rozwoju miejsc pełniących funkcję swoistego inkubatora przedsiębiorczości stworzy realne szanse na aktywizację przede wszystkim młodych mieszkańców, a tym samym przyczyni się do ograniczenia ich migracji.

Wzmocnienie potencjału gospodarczego poprzez zapewnienie kompleksowych instrumentów wsparcia samozatrudnienia, rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw

(stworzenia oferty lokalowej i warunków przyjaznych dla przyszłych przedsiębiorców, zapewnienia profesjonalnego doradztwa oraz wsparcia w promocji itp.) w długoterminowej perspektywie przyniesie wymierne efekty w postaci stabilnego rozwoju gospodarczego obszaru rewitalizacji.

Kierunek działań III.2.: kreowanie warunków współpracy na rzecz aktywizacji lokalnych środowisk przedsiębiorczych

Jednym z kluczowych założeń przyświecających rewitalizacji jest promowanie idei partnerstwa. Zadanie to nie może być prowadzone wyłącznie przez gminę. Efektywne wdrażanie założeń rewitalizacji wymaga pełnego zaangażowania wszystkich potencjalnych interesariuszy – podmiotów publicznych i prywatnych, organizacji pozarządowych oraz mieszkańców. Rozwój gospodarczy, który ma przyczynić się do aktywizacji zawodowej mieszkańców, wymaga stworzenia odpowiednich warunków współuczestniczenia w tym procesie. Tym samym w ramach opisywanego kierunku działań realizowane będą przedsięwzięcia inicjowane przez beneficjentów, których celem będzie stworzenie sieci współpracujących przedsiębiorców i mieszkańców na rzecz poprawy jakości życia na obszarze rewitalizacji. Wzbogacenie oferty wydarzeń opartej na aktywizowaniu interesariuszy rewitalizacji na rzecz wsparcia i rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz szeroko rozumianej integracji społecznej i zwiększenia uczestnictwa społeczności lokalnej w życiu obywatelskim pozwoli skutecznie i kompleksowo tworzyć wysokiej jakości kapitał obszaru rewitalizacji.

5.3. Kluczowe i uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne

„Gminny Program Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020” obejmie szereg komplementarnych przedsięwzięć – o charakterze kluczowym i uzupełniającym. Działania rewitalizacyjne wynikające ze zdiagnozowanych potrzeb i problemów rewitalizacyjnych przedstawia tabela 12. Szczegółowy opis poszczególnych projektów zamieszczony jest w załączniku 1.

Tab. 12. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Nr	Nazwa projektu	Typ projektu
LISTA A – przedsięwzięcia podstawowe		
A01.	„Długa” Sobota	Nieinwestycyjny, społeczny, gospodarczy
A02.	Poprawa bezpieczeństwa wokół głównego deptaku miasta	Inwestycyjny, przestrzenny, techniczny
A03.	Budowa miejskiego placu zabaw na terenie Ogródka Jordanowskiego przy ul. Stalmacha w Raciborzu	Inwestycyjny, przestrzenny, społeczny
A04.	RBUS – Raciborski Bank Usług Sąsiedzkich	Nieinwestycyjny, społeczny, gospodarczy
A05.	Nadanie nowej funkcji społecznej zdegradowanej przestrzeni centrum Miasta Racibórz	Inwestycyjny, przestrzenny, techniczny
A06.	Wsparcie Organizacji Usług Społecznych	Nieinwestycyjny,

		społeczny
A07.	Rozwiązanie problemów społecznych w Raciborzu poprzez rewitalizację zdegradowanych obiektów po byłej siedzibie Komendy Powiatowej Policji	Inwestycyjny, przestrzenny, techniczny
A08.	Biblioteka bez barier	Nieinwestycyjny, społeczny
A09.	Przebudowa Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej wraz z dostosowaniem dla osób niepełnosprawnych jako likwidacja istotnych problemów społecznych na terenie Miasta Racibórz	Inwestycyjny, techniczny, społeczny
A10.	Budowa żłobka publicznego wraz z infrastrukturą towarzyszącą	Inwestycyjny, społeczny, gospodarczy, przestrzenny
A11.	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w kwartale ulic: Stalmacha 1,3,5,7,7a, gen. J. Dąbrowskiego 9-13, Różyckiego 6-8	Inwestycyjny, przestrzenny
A12.	Dni Raciborza	Nieinwestycyjny, społeczny, środowiskowy
A13.	Pływadło	Nieinwestycyjny, społeczny, środowiskowy
A14.	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (1)	Inwestycyjny, środowiskowy
A15.	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (2)	Inwestycyjny, środowiskowy
A16.	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (3)	Inwestycyjny, środowiskowy
A17.	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (4)	Inwestycyjny, środowiskowy
A18.	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (5)	Inwestycyjny, środowiskowy
A19.	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (6)	Inwestycyjny, środowiskowy
A20.	Poprawa efektywności energetycznej oświetlenia w Mieście Racibórz poprzez wymianę istniejącego oświetlenia na oświetlenie o wyższej efektywności energetycznej	Inwestycyjny, techniczny
A21.	Edukacja i promocja w zakresie OZE na pograniczu polsko-czeskim	Nieinwestycyjny, społeczny
A22.	Rewitalizacja obiektów infrastrukturalnych i lokali użytkowych w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji gospodarczych	Nieinwestycyjny, społeczny
LISTA B – przedsięwzięcia uzupełniające		
B01.	Rewitalizacja budynku dawnych koszar husarskich w Raciborzu wraz z zagospodarowaniem terenu	Inwestycyjny, społeczny, gospodarczy, przestrzenny
B02.	Centrum Przedsiębiorczości i Aktywności	Nieinwestycyjny, społeczny, gospodarczy
B03.	Przywrócenie obszarowi kampusu akademickiego funkcji lokalnego ośrodka wspierającego procesy integracji społecznej	Nieinwestycyjny, społeczny, gospodarczy
B04.	Modernizacja obiektów kampusu PWSZ w Raciborzu przy ul. Słowackiego 55 i 57	Inwestycyjny, przestrzenny, środowiskowy, techniczny
B05.	Rewitalizacja stadionu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Raciborzu	Inwestycyjny, przestrzenny, społeczny, techniczny

B06.	STOP wykluczeniu społecznemu	Nieinwestycyjny, społeczny
B07.	Rozbudowa i modernizacja budynków Centrum Kształcenia Ustawicznego i Zawodowego Nr 1 przy ul. Wileńskiej w Raciborzu	Inwestycyjny, techniczny
B08.	Raciborski konkurs wiedzy o rewitalizacji	Nieinwestycyjny, społeczny
B09.	Dogoterapia – edukacyjne zajęcia dla dzieci	Mieszany (inwestycyjny, nieinwestycyjny), społeczny, gospodarczy, środowiskowy, techniczny
B10.	Klub Taneczny „Skaza”	Inwestycyjny, społeczny, gospodarczy
B11.	Kino plenerowe	Inwestycyjny, społeczny
B12.	Stworzenie skweru poświęconego bractwom strzeleckim Raciborza	Nieinwestycyjny, społeczny
B13.	Projekt zagospodarowania Bulwarów Nadodrzańskich w Raciborzu	Inwestycyjny, społeczny, przestrzenny, środowiskowy
B14.	Grające Fontanny	Inwestycyjny, środowiskowy, przestrzenny
B15.	INTRO Festival	Nieinwestycyjny, społeczny
B16.	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (7)	Inwestycyjny, środowiskowy
B17.	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (8)	Inwestycyjny, środowiskowy
B18.	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (9)	Inwestycyjny, środowiskowy
B19.	Renowacja Przedszkola nr 12 w Raciborzu wraz z terenem rekreacyjnym przeznaczonym dla dzieci w wieku od 2,5 do 6 lat	Inwestycyjny, społeczny

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgłoszonych propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych (fiszek projektowych).

5.4. Charakterystyka dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

„Gminny Program Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020” uwzględnia możliwość realizacji szerokiego spektrum przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Władze Miasta Racibórz są świadome tego, że wraz z realizacją GPR sytuacja społeczno-przestrzenno-gospodarcza obszaru rewitalizacji będzie ulegała zmianie. Ujawnione zjawiska kryzysowe w obszarze wsparcia nie stanowią zamkniętej listy. Poniżej zamieszczono charakterystykę potencjalnych, dopuszczalnych przedsięwzięć spełniających warunek realizacji założeń rewitalizacji w Raciborzu.

W sferze społecznej są to:

- przedsięwzięcia zwiększające uczestnictwo mieszkańców w życiu kulturalnym, społecznym i sportowym (np. wydarzenia kulturalno-społeczne, edukacja kulturalna, rozwój nowych form aktywności edukacyjnej, rozwój bazy sportowej);

- przeciwdziałanie marginalizacji narażonych na wykluczenie grup społecznych (szkolenia i warsztaty mające na celu włączenie społeczne, podnoszenie kompetencji społecznych, wsparcie organizacji usług społecznych);
- działania zmierzające do integracji społecznej;
- wzmacnianie więzi rodzinnych i sąsiedzkich;
- kreowanie warunków dla przeciwdziałania emigracji;
- wspieranie rozwoju budownictwa mieszkaniowego;
- przeciwdziałanie rozwojowi patologii społecznej;
- aktywizacja zawodowa (rozwój podmiotów ekonomii społecznej, rozwój zakładów aktywizacji zawodowej);
- poprawa dostępu do usług społecznych;
- poprawa bezpieczeństwa;
- rozwój działań doradczych, szkoleniowych, edukacyjnych itp.;
- przeciwdziałanie wykluczeniu osób starszych;
- kreowanie miejsc aktywności osób młodych;
- wsparcie działań ułatwiających młodym mieszkańcom tzw. start w dorosłość.

W sferze przestrzenno-środowiskowej wymienić można:

- poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej;
- poprawę efektywności energetycznej oświetlenia;
- zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych;
- ograniczenie niskiej emisji;
- rewitalizację budynków użyteczności publicznej na cele społeczne;
- odnowę przestrzeni publicznych na rzecz udostępnienia jej mieszkańcom;
- likwidację barier architektonicznych;
- dostosowanie instytucji kultury i sportu na potrzeby zwiększenia efektywności działań społecznych;
- tworzenie nowych przestrzeni aktywności społecznej;
- kreowanie nowych funkcji terenów wokół wyrobisk pożwirowych;
- tworzenie miejsc kultywowania dziedzictwa historycznego;
- modernizację obiektów sakralnych;
- rewitalizację terenów kolejowych i pokolejowych;
- nadanie nowych funkcji zdegradowanym obiektom budowlanym;
- poprawę stanu środowiska naturalnego;
- poprawę dostępności komunikacyjnej.

W sferze gospodarczej są to:

- udostępnianie lokali usługowych na rzecz rozwoju lokalnej przedsiębiorczości;
- tworzenie podmiotów ekonomii społecznej;
- rozwój infrastruktury inkubatorów przedsiębiorczości;
- promowanie współpracy lokalnych przedsiębiorców;

- inicjowanie projektów partnerskich;
- rozwój centrów przedsiębiorczości;
- wspieranie lokalnej przedsiębiorczości;
- rozwój turystyki;
- kampanie promocyjno-informacyjne;
- realizacja programów branżowych, w tym w szczególności zadań wpisanych w „Program Wspierania Przedsiębiorczości”.

5.5. Mechanizmy zapewnienia komplementarności – integrowania działań

Komplementarność przestrzenna

W ramach planowanych przedsięwzięć wskazane zostały wyłącznie te, które poprzez swój zakres i lokalizację zapewniają największą efektywność w ograniczaniu negatywnych zjawisk. Tym samym przedsięwzięcia takie nie tylko wpływają na aktywizowanie obszaru i wykorzystanie jego wewnętrznego potencjału w ramach „autonaprawy”, lecz także stanowią impuls do dalszych pozytywnych przekształceń. Dzięki spójności przedsięwzięć i projektów nie występuje tu ryzyko wykluczenia społecznego wybranych grup mieszkańców. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zaplanowane zostały tak, by grono potencjalnych beneficjentów objęło każdego mieszkańca, poprzez aktywizację i integrację mają wpłynąć na pobudzenie grup, które z różnych względów w największym stopniu narażone były na marginalizację.

Zaplanowane do realizacji przedsięwzięcia charakteryzują się koncentracją przestrzenną. Działania infrastrukturalne realizowane na obszarze rewitalizacji stanowią uzupełnienie dla przedsięwzięć społecznych. Jedynie w przypadku kilku przedsięwzięć ich realizacja odbędzie się poza obszarem wskazanym do rewitalizacji, ale ich zakres obejmie działania ukierunkowane na rozwój kapitału społecznego w tym obszarze (projekty szkoleniowe, aktywizacja zawodowa itp.), tj. służące osiągnięciu celów wynikających z programu rewitalizacji. Wśród wspomnianych przedsięwzięć znajdują się również działania ukierunkowane na aktywizację kulturalną i sportową mieszkańców oraz na poprawę stanu powierza atmosferycznego.

Właściwa koordynacja zaplanowanych kierunków działań przyczyni się do poprawy wizerunku centralnej przestrzeni miasta. Dotychczas obszar ten kojarzony był wyłącznie z funkcją administracyjną, nie przyczyniał się do tworzenia więzi mieszkańców z miastem. W wyniku rewitalizacji może on stanowić przestrzeń inspirującą do dalszych działań, decydując o rozprzestrzenianiu się pozytywnych zjawisk społecznych w przyszłości.

Komplementarność problemowa

Wszystkie projekty i przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji w GPR są ze sobą wzajemnie powiązane i wzajemnie się dopełniają tematycznie. Zaprojektowany plan naprawczy odpowiada na wszystkie zdiagnozowane problemy i potrzeby rewitalizacyjne. Działania wzajemnie się uzupełniają w taki sposób, by zapewnić pełną komplementarność problemową. Dzięki wzajemnemu powiązaniu przedsięwzięć społecznych z infrastrukturalnymi nie istnieje

ryzyko wystąpienia fragmentacji działań, co uniemożliwiłoby efektywne wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru rewitalizacji. Ponadto kierunki działań uzupełniają również katalog zadań wskazanych na szczeblu ponadgminnym, co gwarantuje pełne wykorzystanie potencjału lokalnego w odniesieniu do skali i kompetencji realizatorów.

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Zgodnie z ideą przyświecającą rewitalizacji system zarządzania „Gminnym Programem Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020” został zaprojektowany w taki sposób, by zapewnić warunki dla efektywnego współdziałania różnych instytucji oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur. Dokładny opis mechanizmów zapewnienia spójności proceduralno-instytucjonalnej na etapie wdrażania GPR został ujęty w rozdziale 8.

Projektowanie działań rewitalizacyjnych na terenie Raciborza oparte jest na koordynacji działań realizowanych przez wszystkich interesariuszy. Realizatorami planowanych przedsięwzięć są:

- jednostki samorządowe (Miasto Racibórz, powiat raciborski),
- lokalni przedsiębiorcy,
- mieszkańcy obszaru rewitalizacji,
- instytucje kultury (Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna, Raciborskie Centrum Kultury),
- organizacje pozarządowe (Towarzystwo Miłośników Ziemi Raciborskiej, Raciborskie Kurkowe Bractwo Strzeleckie, Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców Województwa Śląskiego, Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych),
- samorządowe zakłady budżetowe (Miejski Zarząd Budynków w Raciborzu),
- jednostki organizacyjne gminy (Ośrodek Pomocy Społecznej w Raciborzu),
- jednostki oświatowe (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu).

Komplementarność międzyokresowa

„Gminny Program Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020” stanowi logiczną i tematyczną kontynuację działań rewitalizacyjnych prowadzonych w poprzednich latach. Miasto Racibórz w latach 2008–2013 realizowało założenia rewitalizacyjne zgodnie z przyjętym uchwałą nr XIX/266/2008 Rady Miasta Racibórz z dnia 2 kwietnia 2008 r. „Lokalnym Programem Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2007–2013”. Obszar wskazany do rewitalizacji w 2008 r. charakteryzował się większym zasięgiem przestrzennym i został wyznaczony na podstawie kryteriów wskazywanych przez wytyczne dla LPR na lata 2007–2013. „O wyborze obszaru rewitalizacji zdecydowało występowanie zjawisk i konfliktów wymagających interwencji, przy czym brano pod uwagę w pierwszej kolejności te problemy, które da się zdefiniować jako typowe przejawy degradacji obszarów miejskich i przemysłowych. Były to:

- degradacja techniczna infrastruktury i budynków na terenie historycznej zabudowy miejskiej, objętej równocześnie ochroną konserwatorską,
- szczególnie duża degradacja obszarów zabudowy mieszkaniowej,

- nieekonomicznie wykorzystywana przestrzeń o dużym potencjale gospodarczym (w tym tereny poprzemysłowe),
- tereny blokowisk,
- tereny o szczególnym nagromadzeniu problemów społecznych³⁴.

Dla tak wyznaczonego obszaru opracowano 174 zadania zarówno w obszarze działań techniczno-materiałnych, gospodarczych, jak i społecznych. Piętnaście zadań uznano za priorytetowe (pilotażowe).

Wśród działań wskazanych do realizacji w latach 2007–2013 na terenie pokrywającym się z obecnie wyznaczonym do rewitalizacji obszarem wymienić należy:

- odrestaurowanie i unowocześnienie budynku Raciborskiego Centrum Kultury,
- budowę systemu monitoringu wizyjnego,
- rozbudowę obiektów dydaktycznych Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Raciborzu (m.in. zmodernizowano część przeznaczoną na Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości),
- przebudowę ul. Odrzańskiej w Raciborzu,
- przebudowę skrzyżowania ulic: Kozielskiej (DK 45), Głubczyckiej (DK 45), Londzina (DW 935), Mariańskiej (droga gminna), Mikołaja (droga gminna).

Ponadto wśród działań zlokalizowanych poza obecnym obszarem rewitalizacji, ale oddziałujących na całe miasto znalazło się:

- przywrócenie wartości przestrzeni miejskiej poprzez wielofunkcyjne zagospodarowanie Nadodrzańskich Bulwarów w Raciborzu,
- przywrócenie ładu przestrzennego Parku Roth w Raciborzu,
- budowa wielofunkcyjnego ośrodka sportowego przy ul. Zamkowej,
- utworzenie Centrum Dziedzictwa Kulturowego Bramy Morawskiej na Zamku Piastowskim w Raciborzu.

Na terenie Miasta Racibórz w latach 2008–2013 w ramach rewitalizacji wykonano również szereg zadań związanych z poprawą stanu technicznego budynków mieszkalnych (ze szczególnym uwzględnieniem termomodernizacji) oraz budową lub modernizacją infrastruktury sportowej i kulturalnej.

Komplementarność źródeł finansowania

Zapewnienie komplementarności problemowej w ramach programowania rewitalizacji w Raciborzu determinuje również konieczność zapewnienia komplementarności źródeł finansowania. Tym samym wśród przedsięwzięć rewitalizacyjnych zapewniono synergię środków ukierunkowanych na realizację projektów *stricte* społecznych (wsparcie w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego) oraz infrastrukturalnych (wsparcie w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego). Ponadto w GPR znalazły się przedsięwzięcia oparte na wkładzie prywatnym, a także publicznym (środki własne Miasta, środki publiczne krajowe, wojewódzkie, powiatowe, m.in. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (PO IŚ), Program Współpracy Interreg Republika Czeska-Polska (INTERREG V-A), środki

³⁴ „Raport z Realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2007–2013”, załącznik do uchwały nr XLI/578/2014 Rady Miasta Racibórz z dnia 26 czerwca 2014 r., s. 7.

Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (WFOŚiGW), Programy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Fundusz Inicjatyw Obywatelskich i inne).

Tab. 13. Źródła finansowania „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020”.

	Wartość (w zł)	Wkład prywatny (w zł)	Wsparcie zewnętrzne publiczne (dofinansowanie) (w zł)*	Wkład Miasta Racibórz (w zł)
LISTA A	38 480 120,48	349 000,00	24 621 939,19	13 509 181,79
LISTA B	102 641 473,00	19 487 500,00	72 281 367,00	13 372 606,00
RAZEM	141 121 593,48	19 836 500,00	96 903 306,19	26 881 787,79

* w ramach tej kategorii finansowania uwzględniono zarówno środki UE, jak i potencjalny wkład publiczny krajowy i wojewódzki.

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgłoszonych propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych (fiszek projektowych).

6. Szacunkowe ramy finansowe

Kompleksowość zaplanowanych przedsięwzięć determinuje źródła finansowania poszczególnych działań rewitalizacyjnych. Ich realizacja uwzględnia zróżnicowaną strukturę finansowania.

Tab. 14. Źródła finansowania poszczególnych przedsięwzięć.

Nr	Nazwa projektu	Wartość (w zł)	Wkład prywatny (w zł)	Wsparcie zewnętrzne publiczne (dofinansowanie)	Wkład Miasta Racibórz (w zł)
LISTA A					
A01.	„Długa” Sobota	444 000,00	124 000,00	0,00	320 000,00
A02.	Poprawa bezpieczeństwa terenu wokół głównego deptaku miasta	4 000 000,00	0,00	3 200 000,00	800 000,00
A03.	Budowa miejskiego placu zabaw na terenie Ogródka Jordanowskiego przy ul. Stalmacha w Raciborzu	3 000 000,00	0,00	2 000 000,00	1 000 000,00
A04.	RBUS – Raciborski Bank Usług Sąsiedzkich	1 000 000,00	0,00	600 000,00	400 000,00
A05.	Nadanie nowej funkcji społecznej zdegradowanej przestrzeni centrum Miasta Racibórz	8 566 965,93	0,00	7 281 921,04	1 285 044,89
A06.	Wsparcie Organizacji Usług Społecznych	1 764 705,88	0,00	1 500 000,00	264 705,88
A07.	Rozwiązanie problemów społecznych w Raciborzu poprzez rewitalizację zdegradowanych obiektów po byłej siedzibie Komendy Powiatowej Policji	4 187 389,00	0,00	3 559 281,14	628 108,36
A08.	Biblioteka bez barier	1 104 000,54	0,00	938 400,46	165 600,08
A09.	Przebudowa Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej wraz z dostosowaniem dla osób niepełnosprawnych jako likwidacja istotnych problemów społecznych na terenie Miasta Racibórz	1 600 000,00	0,00	1 360 000,00	240 000,00
A10.	Budowa żłobka publicznego wraz z infrastrukturą towarzyszącą	3 000 000,00	0,00	500 000,00	2 500 000,00
A11.	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w kwartale ulic: Stalmacha 1, 3, 5, 7, 7a, gen. J. Dąbrowskiego 9–13, Różyckiego 6–8	500 000,00	75 000,00	425 000,00	0,00
A12.	Dni Raciborza	1 000 000,00	150 000,00	0,00	850 000,00
A13.	Pływaldo	125 000,00	0,00	75 000,00	50 000,00
A14.	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (1)	605 989,13	0,00	498 156,55	107 832,58
A15.	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (2)	543 000,00	0,00	163 350,00	379 650,00
A16.	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (3)	520 790,00	0,00	154 690,00	366 100,00

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020

A17.	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (4)	716 750,00	0,00	219 860,00	496 890,00
A18.	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (5)	660 830,00	0,00	214 680,00	446 150,00
A19.	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (6)	740 700,00	0,00	239 600,00	501 100,00
A20.	Poprawa efektywności energetycznej oświetlenia w Mieście Racibórz poprzez wymianę istniejącego oświetlenia na oświetlenie o wyższej efektywności energetycznej	3 500 000,00	0,00	1 582 000,00	1 918 000,00
A21.	Edukacja i promocja w zakresie OZE na pograniczu polsko-czeskim	500 000,00	0,00	110 000,00	390 000,00
A22.	Rewitalizacja obiektów infrastrukturalnych i lokali użytkowych w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji gospodarczych	400 000,00	0,00	0,00	400 000,00
RAZEM LISTA A		38 480 120,48	349 000,00	24 621 939,19	13 509 181,79
LISTA B					
B01.	Rewitalizacja budynku dawnych koszar husarskich w Raciborzu wraz z zagospodarowaniem terenu	9 000 000,00	1 250 000,00	7 750 000,00	0,00
B02.	Centrum Przedsiębiorczości i Aktywności	990 000,00	260 000,00	730 000,00	0,00
B03.	Przywrócenie obszarowi kampusu akademickiego funkcji lokalnego ośrodka wspierającego procesy integracji społecznej	150 000,00	15 000,00	135 000,00	0,00
B04.	Modernizacja obiektów kampusu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Raciborzu przy ul. Słowackiego 55 i 57	55 000 000,00	11 000 000,00	44 000 000,00	0,00
B05.	Rewitalizacja stadionu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Raciborzu	4 500 000,00	450 000,00	3 600 000,00	450 000,00
B06.	STOP wykluczeniu społecznemu	300 000,00	22 500,00	277 500,00	0,00
B07.	Rozbudowa i modernizacja budynków Centrum Kształcenia Ustawicznego i Zawodowego Nr 1 przy ul. Wileńskiej w Raciborzu	2 000 000,00	300 000,00	1 700 000,00	0,00
B08.	Raciborski konkurs wiedzy o rewitalizacji	80 000,00	0	0	80 000,00
B09.	Dogoterapia – edukacyjne zajęcia dla dzieci	1 200 000,00	180 000,00	1 020 000,00	0,00
B10.	Klub Taneczny „Skaza”	1 000 000,00	0,00	850 000,00	150 000,00
B11.	Kino plenerowe	130 000,00	0,00	0,00	130 000,00
B12.	Stworzenie skweru poświęconego bractwom strzeleckim Raciborza	100 000,00	10 000,00	0,00	90 000,00
B13.	Projekt zagospodarowania Bulwarów Nadodrzańskich w Raciborzu	4 000 000,00	0,00	3 000 000,00	1 000 000,00
B14.	Grające Fontanny	1 500 000	0,00	1 200 000,00	300 000,00
B15.	INTRO Festival	7 500 000,00	6 000 000,00	2 500 000,00	1 500 000,00
B16.	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (7)	12 079 863,00	0,00	4 092 857,00	7 987 006,00

B17.	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (8)	1 431 000,00	0,00	597 200,00	833 800,00
B18.	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (9)	1 030 610,00	0,00	328 810,00	701 800,00
B19.	Renowacja Przedszkola nr 12 w Raciborzu wraz z terenem rekreacyjnym przeznaczonym dla dzieci w wieku od 2,5 do 6 lat	650 000,00	0,00	500 000,00	150 000,00
RAZEM LISTA B		102 641 473,00	19 487 500,00	72 281 367,00	13 372 606,00
OGÓŁEM		141 121 593,48	19 836 500,00	96 903 306,19	26 881 787,79

* Środki publiczne krajowe, wojewódzkie, powiatowe, m.in. RPO WSL PO IS, INTERREG V-A, środki WFOŚiGW, programy MKiDN, FIO.

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgłoszonych propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych (fiszek projektowych).

Komplementarność planowanych przedsięwzięć w kontekście możliwości pozyskania wsparcia finansowego w ramach „Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014–2020” obliguje interesariuszy do zachowania spójności i powiązania działań infrastrukturalnych (wspartych w ramach EFRR) z działaniami z zakresu usług społecznych (EFS). Zaprojektowana lista przedsięwzięć uwzględnia ten wymóg. Wiodącą rolę w GPR Miasta Racibórz pełnią przedsięwzięcia „miękkie”, takie jak „Długa” Sobota (A01), RBUS – Raciborski Bank Usług Sąsiedzkich (A04), Wsparcie organizacji usług społecznych (A06), Biblioteka bez barier (A08), dla których infrastrukturalnym tłem (wspartym w ramach EFRR) będą przedsięwzięcia: Poprawa bezpieczeństwa wokół głównego deptaku miasta (A02), Nadanie nowej funkcji społecznej zdegradowanej przestrzeni centrum Miasta Racibórz (A05), Rozwiązanie problemów społecznych w Raciborzu poprzez rewitalizację zdegradowanych obiektów po byłej siedzibie Komendy Powiatowej Policji (A07), Przebudowa Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej wraz z dostosowaniem dla osób niepełnosprawnych jako likwidacja istotnych problemów społecznych na terenie Miasta Racibórz (A09) czy Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w kwartale ulic: Stalmacha 1, 3, 5, 7, 7a, gen. J. Dąbrowskiego 9–13, Różyckiego 6–8 (A11).

Również na liście działań uzupełniających znajdują się przedsięwzięcia spełniające warunek przedsięwzięć kompleksowych, koordynujących interwencję infrastrukturalną ze wsparciem realizowanym w ramach EFS. Są to:

- Przywrócenie obszarowi kampusu akademickiego funkcji lokalnego ośrodka wspierającego procesy integracji społecznej (B03 – projekt nieinwestycyjny);
- Modernizacja obiektów kampusu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Raciborzu przy ul. Słowackiego 55 i 57 (B04 – projekt inwestycyjny);
- STOP wykluczeniu społecznemu (B06 – projekt nieinwestycyjny);
- Rozbudowa i modernizacja budynków Centrum Kształcenia Ustawicznego i Zawodowego Nr 1 przy ul. Wileńskiej w Raciborzu (B07 – projekt inwestycyjny);
- Stworzenie skweru poświęconego bractwom strzeleckim Raciborza (B12);
- Projekt zagospodarowania Bulwarów Nadodrzańskich w Raciborzu (B13);
- INTRO Festival (B15).

7. Włączenie społeczne

7.1. Włączenie społeczne na etapie przygotowania rewitalizacji

Proces włączania (współdecydowania) mieszkańców i potencjalnych interesariuszy rozpoczął się w październiku 2015 r., na etapie wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz rewitalizacji. Wykorzystano szereg technik i narzędzi partycypacyjnych, których zastosowanie spełniło wymóg skuteczności i adekwatności w kontekście aktywnego włączenia jak najszerszej liczby odbiorców w prace nad programem rewitalizacji. Wśród możliwych narzędzi i technik wykorzystano: warsztaty, badania ankietowe, składanie wniosków (fiszki projektowe), otwarte spotkania, konsultacje.

W celu poznania potrzeb i oczekiwań interesariuszy przeprowadzone zostały badania ankietowe na próbie 500 mieszkańców. Firma zewnętrzna opracowała i udostępniła narzędzie – ankietę, w ramach której mieszkańcy miasta zostali poproszeni o wskazanie obszaru wymagającego rewitalizacji.

W kolejnym etapie wdrażania zasad partycypacji zaproszono mieszkańców i interesariuszy na warsztat informacyjno-konsultacyjny, który odbył się 12 stycznia 2016 r. W warsztacie uczestniczyli przedstawiciele Urzędu Miasta oraz jednostek organizacyjnych, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, jednostek oświatowych, mieszkańców. Na spotkaniu prowadzono działania edukacyjno-informacyjne dotyczące procesu rewitalizacji. Przedstawiono uczestnikom istotę, cele i zasady prowadzenia rewitalizacji. W celu zainicjowania działań służących rozwojowi dialogu między interesariuszami zaprezentowano propozycję zasad funkcjonowania Komitetu Rewitalizacji, który stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Miasta Racibórz w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji. Wyjaśniono kluczową rolę wspomnianego organu opiniotwórczo-doradczego oraz zaproszono do aktywnego udziału w pracach Komitetu Rewitalizacji.

Podczas warsztatu przedstawiono również propozycję obszaru zdegradowanego i rewitalizacji wraz z wyjaśnieniem metodologii ich wyznaczenia.

Jednym z elementów spotkania było również zaproszenie uczestników do zgłaszania propozycji przedsięwzięć mających na celu kompleksową rewitalizację obszaru wsparcia. Przedstawiono strukturę fiszki projektowej oraz zasady realizacji przedsięwzięć, tj. konieczność zachowania komplementarności problemowej, przestrzennej i finansowej. Zachęcono także do realizacji przedsięwzięć opartych na zasadach partnerstwa, tak by zwiększyć szansę kompleksowego rozwiązania danego problemu na obszarze rewitalizacji.

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji uchwala w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Racibórz (wraz z diagnozą oraz mapą w skali 1:5000 z zaznaczonym obszarem zdegradowanym i obszarem rewitalizacji) oraz uchwala w sprawie zasad powoływania Komitetu Rewitalizacji i ustanowienia jego regulaminu zostały poddane konsultacjom społecznym w dniach od 15 grudnia 2015 r. do 13 stycznia 2016 r. O konsultacjach społecznych powiadomiono mieszkańców w terminie 7 dni przed dniem ich rozpoczęcia poprzez obwieszczenie, ogłoszenie na stronie Biuletynu Informacji Publicznej oraz

ogłoszenie w sposób zwyczajowo przyjęty, tj. poprzez informację na stronie internetowej Urzędu Miasta i w portalu społecznościowym. Ponadto informacje o konsultacjach dostępne były w Wydziale Rozwoju Urzędu Miasta Racibórz. Zaproszenie do konsultacji projektów uchwał zamieścił na swej stronie internetowej portal www.nasraciborz.pl. Dodatkowo treść obwieszczenia wywieszona została na 14 tablicach informacyjnych zlokalizowanych w mieście oraz w gablocie informacyjnej w Urzędzie Miasta.

Przyjęto następujące formy konsultacji:

- Zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej. W ogłoszeniu zamieszczony został kwestionariusz zgłaszania uwag, który można było przesłać na adres e-mail rozwoj@um.raciborz.pl oraz przekazać w formie papierowej w Urzędzie Miasta Racibórz.
- Warsztat konsultacyjny – 12 stycznia 2016 r. o godz. 16:00 w Urzędzie Miasta odbył się warsztat, na którym zgodnie z harmonogramem spotkania przeznaczono czas na konsultacje społeczne przedmiotowych uchwał.
- Zbieranie uwag ustnych. Przez cały okres trwania konsultacji społecznych interesariusze mogli zgłaszać uwagi ustne u pracowników Wydziału Rozwoju Urzędu Miasta Racibórz. Dodatkowo w ramach warsztatów zaproszono uczestników do zgłaszania swoich uwag przedstawicielowi wykonawcy zewnętrznego.

Ostatnim etapem zapewnienia współdecydowania o rewitalizacji było zaproszenie mieszkańców obszaru rewitalizacji do zabrania głosu w końcowej ocenie zapisów dokumentu. Proces ten przeprowadzony został w następujących formach:

- Zbieranie uwag w postaci papierowej lub elektronicznej. 10 czerwca 2016 r. na stronie Urzędu Miasta, w Biuletynie Informacji Publicznej oraz na tablicach ogłoszeń zlokalizowanych w obrębie miasta zamieszczono zaproszenie do konsultacji. Od 18 czerwca 2016 r. udostępniony był projekt dokumentu. Uwagi do dokumentu można było przesłać na adres e-mail rozwoj@um.raciborz.pl oraz przekazać w formie papierowej w Urzędzie Miasta Racibórz. Uwagi i komentarze zbierane były w terminie od 18.06.2016 r. do 17.07.2016 r.
- Przeprowadzenie otwartego spotkania z mieszkańcami. Podczas Dni Raciborza, w dniu 19 czerwca 2016 r., na placu Długosza przygotowano specjalne stoisko. W godzinach od 12.00 do 17.00 przekazywane były informacje dotyczące rewitalizacji oraz przedłożony został projekt „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020”. Informacje przekazywane były przez członków Komitetu Rewitalizacji, przedstawiciela firmy zewnętrznej opracowującej dokument oraz pracowników Urzędu Miasta Racibórz.
- Zbieranie uwag ustnych. Przez cały okres trwania konsultacji społecznych interesariusze mogli zgłaszać uwagi ustne u pracowników Wydziału Rozwoju Urzędu Miasta Racibórz. Dodatkowo w ramach otwartego spotkania z mieszkańcami (19 czerwca 2016 r.) również przyjmowano uwagi ustne.

7.2. Włączenie społeczne na etapie prowadzenia i oceny rewitalizacji

Miasto Racibórz, główny realizator Gminnego Programu Rewitalizacji, przewiduje jak najszersze i jak najpełniejsze zaangażowanie interesariuszy na etapie prowadzenia i oceny rewitalizacji. Specyfika procesu oraz jego realizacja w przyszłości determinują formę i narzędzia zapewniające partycypację na tym etapie.

Jedną z najwyższych form współdecydowania gwarantuje **Komitet Rewitalizacji**³⁵. Został on powołany Zarządzeniem nr 714/2016 Prezydenta Miasta Racibórz z dnia 4 kwietnia 2016 r. Zgodnie z zasadami wskazanymi w ustawie o rewitalizacji Komitet Rewitalizacji:

- stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji,
- pełni funkcję opiniodawczo-doradczą Prezydenta Miasta,
- ma spowodować, że głosy interesariuszy działań rewitalizacyjnych w gminie będą przedstawiane i dyskutowane,
- nie ma uprawnień wykonawczych i kontrolnych wobec organów gminy – posiada wyłącznie kompetencje opiniawcze i doradcze.

Już na etapie przygotowania GPR interesariusze rewitalizacji reprezentowani przez Komitet Rewitalizacji współdecydowali o kształcie planowanych działań. Ocenili oraz zaopiniowali do realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Oprócz tego odgrywali ważną rolę informacyjno-edukacyjną w ramach reprezentowanych przez siebie środowisk. Komitet Rewitalizacji przez cały okres wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji będzie pełnił funkcję opiniodawczo-doradczą Prezydenta Miasta oraz stanowić będzie łącznik pomiędzy interesariuszami procesu rewitalizacji. Zapewni to stabilne warunki do oceny, koordynowania i funkcjonowania partycypacyjnego modelu kierowania rozwojem.

Mieszkańcy obszaru rewitalizacji przez cały okres wdrażania będą informowani o podejmowanych działaniach, np. poprzez publikacje raportów sprawozdawczych. Ponadto w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych zaplanowano cykliczne wydarzenia, które nie tylko pobudzą aktywność społeczną, ale również utrwala wiedzę o rewitalizacji oraz zachęca mieszkańców do współdecydowania o kreowaniu rozwoju i współuczestniczenia w nim. Dzięki temu mieszkańcy obszaru rewitalizacji będą przez cały okres wdrażania zaangażowani w proces przeciwdziałania sytuacjom kryzysowym w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzenno-środowiskowej. Tym samym Miasto Racibórz zapewni aktywny udział różnych grup interesariuszy w procesie wdrażania i monitorowania realizacji postanowień programu rewitalizacji.

³⁵ Zasady powoływania Komitetu Rewitalizacji i ustanowienia jego regulaminu reguluje Uchwała nr XV/185/2016 Rady Miasta Racibórz z dnia 24 lutego 2016 r.

8. Struktura zarządzania realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji

Skuteczna i efektywna realizacja celów przyjętych w „Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020” wymaga stworzenia i przyjęcia odpowiedniego systemu monitoringu i ewaluacji Programu. Jest to szczególnie ważne ze względu na specyfikę rewitalizacji, która polega na kompleksowym i zintegrowanym procesie zmian zdegradowanego obszaru. Tym samym niezbędne jest zaproszenie do współpracy wszystkich zaangażowanych w ten proces interesariuszy, tj. realizowanie rewitalizacji zgodnie z zasadami partnerstwa i partycypacji.

Sytuacja ta pociąga ze sobą konieczność wypracowania i przyjęcia odpowiedniej procedury wewnętrznego nadzoru nad bieżącymi postępami (monitoring) we wdrażaniu Programu i osiąganiu założonych celów, oceny stanu poszczególnych przedsięwzięć według określonych mierników, a na tym tle weryfikacji (aktualizacji) przyjętych celów i metod ich osiągania. Wdrażanie zapisów Gminnego Programu Rewitalizacji wymaga zatem właściwego systemu zarządzania.

Monitoring postępów pozwoli reagować na okoliczności, które mogą wpłynąć na modyfikację kierunków działań. Jest to szczególnie istotne z punktu widzenia wdrażanego, zintegrowanego podejścia do rozwoju na szczeblu lokalnym. Zwraca ono bowiem szczególną uwagę na rosnącą rolę formuły partnerskiej w podejmowanych działaniach. Monitoring umożliwi zatem traktowanie prac nad GPR jako zadania ciągłego. Konieczne jest zatem stworzenie pełnego systemu obejmującego:

- określenie podstawowych narzędzi wdrażania GPR,
- monitoring – podsystem zbierania i selekcjonowania informacji,
- ewaluację – podsystem oceny i interpretacji zgromadzonego materiału,
- wprowadzanie niezbędnych korekt i uzupełnień.

8.1. Zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji

Struktura zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji

Struktura bezpośredniego zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji zgodnie z zasadą partnerstwa i partycypacji obejmować będzie uczestników wskazanych w tabeli 15.

Tab. 15. Uczestnicy zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji.

Stanowisko, instytucja, organ	Zadania
Prezydent Miasta Racibórz	Akceptowanie i zatwierdzanie dokumentu Gminnego Programu Rewitalizacji oraz sprawozdań i raportów, ewaluacja.
Rada Miasta Racibórz	Akceptowanie, zatwierdzanie sprawozdań i raportów oraz uchwalanie Gminnego Programu Rewitalizacji.
Komitety Rewitalizacji	Opiniowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych, opiniowanie Gminnego Programu Rewitalizacji, doradztwo w zakresie realizacji i wdrażania GPR.

Wydział Rozwoju Urzędu Miasta Racibórz	Obsługa Komitetu Rewitalizacji, prowadzenie statystyki i danych związanych z monitoringiem poziomu zmian społeczno-gospodarczo-przestrzennych oraz z monitoringiem poziomu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
Miasto Racibórz	Planowanie i realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych wynikających z budżetu Miasta.
Podmioty zewnętrzne	Planowanie i realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach swojej działalności.

Źródło: opracowanie własne.

Miasto Racibórz ma doświadczenie w zarządzaniu procesem rewitalizacji zdobyte podczas wdrażania „Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2007–2013”. Przyjęte w ówczesnym systemie założenia, oparte na współuczestnictwie szerokiej grupy interesariuszy, pozwoliły wypracować stosowne narzędzia i zasady. Dlatego też system zarządzania GPR osadzony został w systemie zarządzania przyjętym przez Miasto Racibórz. Ważną rolę w zarządzaniu GPR pełnić będzie Komitet Rewitalizacji. Jego obsługę zapewnia Wydział Rozwoju Urzędu Miasta Racibórz. Do jego zadań należy w szczególności: sporządzanie protokołów posiedzeń Komitetu, powiadamianie członków Komitetu oraz innych zaproszonych osób o terminach i tematyce posiedzeń, przygotowanie materiałów na posiedzenia Komitetu, archiwizacja dokumentów Komitetu.

Koszty zarządzania

Zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji realizowane będzie w ramach zadań i obowiązków pracowników Urzędu Miasta Racibórz. Jedyne koszty mogą wynikać z prowadzenia działań informacyjno-promocyjnych, które ze względu na niewielki wpływ na budżet Miasta Racibórz nie będą stanowiły odrębnego, wydzielonego wydatku na zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji. Organizacja i funkcjonowanie Komitetu Rewitalizacji nie będzie związane z ponoszeniem kosztów. Uczestnictwo w Komitecie ma charakter społeczny.

Ramowy harmonogram realizacji

Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji przebiega zgodnie z harmonogramem zamieszczonym w tabeli 16.

Tab. 16. Ramowy harmonogram realizacji „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020”.

Lp.	Podjęte działanie	2014	2015			2016				2017				2018				2019				2020				2021
		kwartał																								
		II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	
1.	Uchwała nr XLI/578/2014 Rady Miasta Racibórz z dnia 25 czerwca 2014 r. w sprawie przyjęcia „Raportu z Realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2007–2013” i zobowiązania Prezydenta Miasta do opracowania LPR na lata 2014–2020.																									
2.	Przetarg na wybór firmy opracowującej program rewitalizacji dla Miasta Racibórz.																									
3.	Zawarcie umowy z Dolnośląskim Centrum Rozwoju Lokalnego s.c. (DCRL) na opracowanie „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020”.																									
4.	Uwzględnienie w projekcie GPR wymogów ustawy o rewitalizacji (dokument wszedł w życie 18 listopada 2015 r.).																									
5.	Badania ankietowe wśród mieszkańców Raciborza.																									
6.	Pozyskanie danych statystycznych od jednostek publicznych na potrzeby diagnozy i wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji.																									
7.	Konsultacje projektów uchwał: w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji oraz w sprawie zasad powoływania Komitetu Rewitalizacji i ustanowienia jego regulaminu.																									
8.	Uchwała nr XV/184/2016 Rady Miasta Racibórz z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Racibórz.																									
9.	Uchwała nr XV/185/2016 Rady Miasta Racibórz z dnia 24 lutego 2016 r. w sprawie zasad powoływania Komitetu Rewitalizacji i ustanowienia jego regulaminu.																									
10.	Nabór członków oraz powołanie Komitetu Rewitalizacji (Zarządzenie nr 714/2016 Prezydenta Miasta Racibórz z dnia 4 kwietnia 2016 r.).																									
11.	Uchwała nr XVIII/238/2016 Rady Miasta Racibórz z dnia 25 maja 2016 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020”.																									
12.	Nabór propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.																									
13.	Konsultacje społeczne projektu GPR.																									
14.	Konsultacje projektu GPR z organami zgodnie z art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji.																									

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020

[illegible]

Źródło: opracowanie własne.

8.2. Monitorowanie i ocena Gminnego Programu Rewitalizacji

Poszczególne elementy zarządzania, tj. monitoring i ewaluacja oraz wynikająca z nich ewentualna aktualizacja, służą szybkiemu i bieżącemu wykrywaniu zdarzeń i tendencji mogących mieć negatywny wpływ na skalę i tempo realizacji założonych celów i kierunków działań.

Tab. 17. Etapy procesu wdrażania i monitorowania GPR.

Etap	Zadania	Wyniki i procedury
Zbieranie danych i informacji	Zbieranie danych statycznych	Materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen
Analiza danych i informacji	Uporządkowanie, przetworzenie i analiza danych oraz ich archiwizacja	Materiał służący przygotowaniu raportów
Przygotowywanie raportów	Zestawienie otrzymanych danych w raporty	Okresowe raporty
Ocena wyników (porównanie z aktualnymi normami)	Ocena porównawcza osiągniętych wyników w stosunku do założeń	Określenie stopnia wykonania przyjętych zapisów GPR
Identyfikacja odchyłeń	Ocena rozbieżności pomiędzy założeniami a rezultatami	Przygotowanie materiału do dalszych działań
Analiza przyczyn odchyłeń	Poszukiwanie i określenie przyczyn zaistniałej sytuacji	Przygotowanie materiału do dalszych działań o charakterze korygującym
Planowanie korekty	Zmiana dotychczasowych metod realizacji bądź wprowadzenie nowych	Określenie i akceptacja działań korygujących

Źródło: opracowanie własne.

Monitoring powinien stanowić proces ciągły, co pozwoli na sprawne i szybkie reagowanie na okoliczności utrudniające właściwą realizację GPR. Powinien on dotyczyć zarówno zmian zachodzących w obszarze rewitalizacji, jak i stopnia realizacji zaplanowanych przedsięwzięć. W pierwszym przypadku monitoring powinien objąć poziom zmian społeczno-gospodarczo-przestrzennych zachodzących w obszarze rewitalizacji. Kluczowe w tym celu będzie rejestrowanie wskaźników, które posłużyły do wyznaczenia obszaru rewitalizacji. Źródłem informacji będą dane pochodzące ze statystyki publicznej (generowane m.in. przez Główny Urząd Statystyczny w ramach Banku Danych Lokalnych), dane Urzędu Miasta, komórek organizacyjnych i jednostek podległych Urzędowi Miasta oraz innych jednostek gminnych zobowiązanych do terminowego przekazywania danych i informacji (m.in. Ośrodka Pomocy Społecznej, Powiatowej Komendy Policji, Powiatowego Urzędu Pracy, jednostek oświatowych, instytucje kultury). Monitoring obejmie następujące wskaźniki:

- bezrobotni w liczbie osób w wieku produkcyjnym (%),
- liczba rodzin objętych pomocą społeczną (ogółem),
- skierowania do zawarcia umowy najmu lokalu wchodzącego w skład mieszkaniowego zasobu miasta (szt.),
- liczba czynów karalnych (szt.),
- liczba „Niebieskich Kart” (szt.),

- średni wynik sprawdzianu szóstoklasisty (%) (lub inne adekwatne wyniki nauczania w zależności od reformy oświatowej),
- frekwencja w wyborach parlamentarnych (%) (lub innych odbywających się wyborach),
- udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców (%),
- liczba podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców,
- liczba budynków ogrzewanych piecami na paliwo stałe na 1 km²,
- liczba budynków wymagających termomodernizacji.

Stan realizacji przedsięwzięć monitorowany będzie dzięki zobligowaniu realizatorów działań (zarówno publicznych, jak i prywatnych) do informowania o stopniu realizacji, stopniu osiągnięcia wskaźników produktu i rezultatu oraz o ewentualnych zmianach (opóźnienie działań, zmiany kosztów czy struktury finansowania).

Ocena stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji sporządzana będzie w postaci raportu z realizacji, w którym znajdą się zapisy dotyczące stopnia osiągnięcia poszczególnych celów i kierunków działań. Na podstawie informacji zawartych w raporcie podjęte zostaną działania mające na celu usunięcie ewentualnych nieprawidłowości. Raport będzie kończyć się wnioskami, a w razie konieczności – propozycją zmiany zapisów w dokumencie. Wypracowane raporty z wdrażania GPR zostaną przedłożone do zaopiniowania przez Komitet Rewitalizacji, a następnie do zaakceptowania i zatwierdzenia przez Radę Miasta.

Tab. 18. Wskaźniki realizacji GPR.

Wskaźnik	Oczekiwana zmiana
CEL I Wzmocnienie kapitału społecznego	
Liczba przedsięwzięć integrujących mieszkańców obszaru rewitalizacji (os.)	wzrost
Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w Programie (os.)	wzrost
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w Programie (os.)	wzrost
Liczba podmiotów ekonomii społecznej	wzrost
Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	wzrost
CEL II Wysokiej jakości sfera funkcjonalno-przestrzenna i techniczna	
Liczba osób korzystających z infrastruktury objętej wsparciem (os.)	wzrost
Liczba nowo utworzonych mieszkań w istniejących budynkach (szt.)	wzrost
Liczba budynków poddanych termomodernizacji (szt.)	wzrost
Redukcja emisji gazów cieplarnianych (tony ekwiwalentu CO ₂ /rok)	wzrost
Stopień redukcji PM10 (t/rok)	wzrost
CEL III Aktywizacja gospodarcza obszaru rewitalizacji	
Liczba podmiotów gospodarczych uczestniczących w projektach (szt.)	wzrost
Liczba przedsięwzięć aktywizujących lokalnych przedsiębiorców (szt.)	wzrost

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgłoszonych propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych (fiszek projektowych).

W efekcie analiz przeprowadzanych w ramach monitoringu uzasadnione może się okazać korygowanie Gminnego Programu Rewitalizacji i przewidzianych w nim przedsięwzięć. Jest to proces naturalny, gdyż każdy dokument o randze strategii jest dokumentem „żywym” i dynamicznym. Organem władnym do przyjęcia nowych zadań (mieszczących się jednak w ramach wytyczonych celów) będzie organ stanowiący gminy.

Proces wdrażania niezbędnych korekt i zmian do Gminnego Programu Rewitalizacji jest stałym zadaniem jednostek zaangażowanych we wdrażanie. Niezgodności i odchylenia od GPR muszą być korygowane na bieżąco. Wynikają one z różnych przyczyn – lokalnych, a także zewnętrznych (regionalnych lub krajowych). Do najczęściej obserwowanych należą przyczyny finansowe, organizacyjne i prawno-ekonomiczne. Często mają wpływ na zakres podejmowanych zadań i okres ich realizacji. W przypadku występujących trudności przy realizacji niektórych przedsięwzięć (lub ich części) zachodzi konieczność ujęcia niezbędnych korekt i zmian w formie aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji. Propozycja zmian powinna być przedstawiona, przedyskutowana i zaakceptowana przez szerokie forum społeczności zamieszkującej obszar rewitalizacji. Aktualizacja GPR związane będzie z przeprowadzeniem pełnej procedury zgodnie z ustawą o rewitalizacji.

Tab. 19. Harmonogram realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Nr	Nazwa projektu	2016				2017				2018				2019				2020			
		I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
LISTA A																					
A01.	„Długa” Sobota																				
A02.	Poprawa bezpieczeństwa wokół głównego deptaku miasta																				
A03.	Budowa miejskiego placu zabaw na terenie Ogródka Jordanowskiego przy ul. Stalmacha w Raciborzu																				
A04.	RBUS – Raciborski Bank Usług Sąsiedzkich																				
A05.	Nadanie nowej funkcji społecznej zdegradowanej przestrzeni centrum Miasta Racibórz																				
A06.	Wsparcie Organizacji Usług Społecznych																				
A07.	Rozwiązanie problemów społecznych w Raciborzu poprzez rewitalizację zdegradowanych obiektów po byłej siedzibie Komendy Powiatowej Policji																				
A08.	Biblioteka bez barier																				
A09.	Przebudowa Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej wraz z dostosowaniem dla osób niepełnosprawnych jako likwidacja istotnych problemów społecznych na terenie Miasta Racibórz																				
A10.	Budowa żłobka publicznego wraz z infrastrukturą towarzyszącą																				
A11.	Dni Raciborza																				
A12.	Pływadło																				
A13.	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w kwartale ulic: Stalmacha 1, 3, 5, 7, 7a, gen. Dąbrowskiego 9–13, Różyckiego 6–8																				
A14.	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (1)																				
A15.	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (2)																				
A16.	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (3)																				
A17.	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (4)																				

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020

A18.	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (5)																			
A19.	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (6)																			
A20.	Poprawa efektywności energetycznej oświetlenia w Mieście Racibórz poprzez wymianę istniejącego oświetlenia na oświetlenie o wyższej efektywności energetycznej																			
A21.	Edukacja i promocja w zakresie OZE na pograniczu polsko-czeskim																			
A22.	Rewitalizacja obiektów infrastrukturalnych i lokali użytkowych w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji gospodarczych																			
LISTA B																				
B01.	Rewitalizacja budynku dawnych koszar husarskich w Raciborzu wraz z zagospodarowaniem terenu																			
B01.	Centrum Przedsiębiorczości i Aktywności																			
B01.	Przywrócenie obszarowi kampusu akademickiego funkcji lokalnego ośrodka wspierającego procesy integracji społecznej																			
B04.	Modernizacja obiektów kampusu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Raciborzu przy ul. Słowackiego 55 i 57																			
B05.	Rewitalizacja stadionu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Raciborzu																			
B06.	STOP wykluczeniu społecznemu																			
B07.	Rozbudowa i modernizacja budynków Centrum Kształcenia Ustawicznego i Zawodowego Nr 1 przy ul. Wileńskiej w Raciborzu																			
B08.	Raciborski konkurs wiedzy o rewitalizacji																			
B09.	Dogoterapia – edukacyjne zajęcia dla dzieci																			
B10.	Klub Taneczny „Skaza”																			
B11.	Kino plenerowe																			
B12.	Stworzenie skweru poświęconego bractwom strzeleckim Raciborza																			
B13.	Projekt zagospodarowania Bulwarów Nadodrzańskich w Raciborzu																			
B14.	Grające Fontanny																			
B15.	INTRO Festival																			
B16.	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (7)																			

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020

B17.	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (8)																			
B18.	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (9)																			
B19.	Renowacja Przedszkola nr 12 w Raciborzu wraz z terenem rekreacyjnym przeznaczonym dla dzieci w wieku od 2,5 do 6 lat																			

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgłoszonych propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych (fiszek projektowych).

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji Gminny Program Rewitalizacji podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji co najmniej raz na 3 lata. Ocena ta opiniowana będzie przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłaszana w Biuletynie Informacji Publicznej Miasta Racibórz. Następnie, w przypadku wskazania konieczności zmiany, Prezydent Miasta wystąpi do Rady Miasta z wnioskiem o zmianę GPR. W przypadku gdy planowane zmiany dotyczyć będą przedsięwzięć rewitalizacyjnych wskazanych na liście podstawowej, Gminny Program Rewitalizacji wymagać będzie uzyskania opinii, o których mowa w art. 17 ust. 2 pkt 4 ustawy o rewitalizacji, oraz przeprowadzenia konsultacji społecznych zgodnie z ww. ustawą.

9. Spójność Programu z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

„Gminny Program Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020” stanowi instrument zarządzania rozwojem w obszarach kryzysowych i jest uzupełnieniem dotychczas realizowanych i wdrażanych planów oraz programów na szczeblu lokalnym i ponadlokalnym.

9.1. Spójność z dokumentami na szczeblu lokalnym

„Aktualizacja Strategii Rozwoju Miasta Racibórz do roku 2020”³⁶

„Aktualizacja Strategii Rozwoju Miasta Racibórz do roku 2020” zakłada dążenie do zrównoważonego rozwoju (połączenia tradycji z nowoczesnością), przejawiające się przede wszystkim w kreowaniu atrakcyjnych warunków do rozwoju ludzi i biznesu w przyjaznym otoczeniu, w kontakcie z przyrodą, historią, nauką i kulturą oraz w przestrzeni sprzyjającej rekreacji. Cele rewitalizacji odpowiadają tym założeniom. Zmierzają bowiem do wykreowania miejsca, które poprzez spójność społeczną, przestrzenną i gospodarczą będzie otwarte na współpracę, będzie tętniło życiem. Zaakcentowana zostanie tym samym specyfika tej części miasta, która stanowić będzie przykład efektywnego łączenia dziedzictwa historycznego z aktywnym i nowoczesnym społeczeństwem.

Tab. 20. Zgodność „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020” z „Aktualizacją Strategii Rozwoju Miasta Racibórz do roku 2020”.

Gminny Program Rewitalizacji Aktualizacja Strategii Rozwoju Miasta Racibórz		C.I.			C.II.		C.III.	
		Aktywizacja społeczna i obywatelska na rzecz wzmocnienia potencjału społecznego obszaru rewitalizacji	Ograniczanie marginalizacji społecznej	Aktywizacja zawodowa mieszkańców	Poprawa jakości powietrza atmosferycznego	Rewitalizacja przestrzeni publicznych oraz obiektów infrastruktury społecznej, kulturalnej i sportowej	Wzrost aktywności i konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw	Kreowanie warunków współpracy na rzecz aktywizacji lokalnych środowisk przedsiębiorczych
Priorytet 1 – Rozwój przestrzenny, funkcjonalny i gospodarczy Raciborza	2. Stwarzanie warunków do inwestowania i rozwoju przedsiębiorczości.							
	3. Nowoczesne technologie i ekologia.							
	5. Wykorzystanie transgranicznego położenia miasta.							
Priorytet 2 – Rozwój edukacji i kultury	6. Rozwój Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej							
	8. Kultura i pielęgnowanie dziedzictwa historycznego Raciborza/10 wieków tradycji.							

³⁶ Uchwała Nr XXX/423/2013 Rady Miasta Racibórz z dnia 26 czerwca 2013 r.

Priorytet 3 – Jakość życia mieszkańców	9. Wzmacnianie potencjału ludnościowego miasta. Przyjeżdż i zostań w Raciborzu.							
	11. Atrakcyjne warunki dla spędzania wolnego czasu.							
	12. Usprawnienie zarządzania miastem.							

Kolorem szarym zaznaczono ścisłe powiązanie pomiędzy celami rewitalizacji a wybranymi celami operacyjnymi wskazanymi w „Aktualizacji Strategii Rozwoju Miasta Racibórz do roku 2020”.

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Aktualizacji Strategii Rozwoju Miasta Racibórz do roku 2020”.

Generalnie cele zawarte w „Aktualizacji Strategii Rozwoju Miasta Racibórz do roku 2020” oraz w „Dokumencie Operacyjnym do Aktualizacji Strategii Rozwoju Miasta Racibórz do roku 2020” można uznać za ściśle powiązane tematycznie z szeroko pojętą rewitalizacją. Wśród ujętych w strategii celów za najistotniej powiązany z zagadnieniami rewitalizacji uznać należy w całości priorytet 3. – Jakość życia mieszkańców, zwłaszcza zaś cel strategiczny 11. Atrakcyjne warunki dla spędzania wolnego czasu, w ramach którego wpisano cel operacyjny 11.1. Zwiększenie atrakcyjności przestrzeni miejskiej, w tym rewitalizacja centrum miasta.

„Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Racibórz”³⁷

Działania podejmowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji zachowują spójność ze „Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Racibórz” i realizowaną za pomocą miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W dokumencie uchwalonym w 2009 r. wskazano, że podstawowym celem wszystkich określonych kierunków rozwoju jest wspieranie założonego w strategii wizerunku miasta:

- różnorodnego, atrakcyjnego i przyjaznego dla: mieszkania, inwestowania, odwiedzania i przerwy w podróży;
- z atrakcyjną ofertą dla studiujących i uczących się;
- dobrze skomunikowanego;
- „zielonego”, wspierającego działania proekologiczne;
- otwartego na turystykę usługową, kwalifikowaną i młodzieżową;
- rozwijającego aktywności sportowe i rekreacyjne;
- wykorzystującego i rozwijającego tradycje przemysłowe i handlowe;
- rozwijającego współpracę transgraniczną w skali regionalnej i międzynarodowej; kształtowanego w przyjaznym, zurbanizowanym środowisku z jednoczesnym zachowaniem i wykorzystaniem wysokich walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego.

Cel ten ukierunkowany jest na szybkie przeprowadzenie pozytywnych zmian w obszarach: społecznym, gospodarczym, środowiskowym, kulturowym i materialnym, determinujących przekształcenia służące poprawie warunków życia mieszkańców. W Studium wskazano kluczowe działania zmierzające do jego osiągnięcia. Są to m.in.:

- ochrona, konserwacja i ukierunkowane przekształcanie obszaru ścisłego centrum miasta;

³⁷ Uchwała nr XXXVIII/575/2009 Rady Miasta Racibórz z dnia 30 grudnia 2009 r.

- utrzymanie i rozwijanie urbanistycznych i architektonicznych tradycji, decydujących o świadectwie i wartościach kultury materialnej Górnego Śląska, w tym średniowiecznego układu urbanistycznego starego miasta z rynkiem oraz sąsiednich kwartałów zabudowy;
- wykształcenie czytelnej docelowej struktury urbanistycznej miasta, z wyraźnym wyodrębnieniem strefy śródmieścia/centrum oraz obszarów pełniących funkcję centrów dzielnicowych lub przestrzeni o charakterze centrotwórczym, położonych w granicach wyznaczonych w studium stref osadniczo-administracyjnych;
- przywrócenie roli historycznych struktur urbanistycznych w kierunkach rozwoju miasta;
- wykształcenie i rozwój obszaru przestrzeni publicznych;
- przeciwdziałanie destrukcji wartościowych układów urbanistycznych i obiektów zabytkowych;
- przeciwdziałanie dekapitalizacji istniejącej zabudowy mieszkaniowej i obiektów publicznych;
- ochrona stanu ładu przestrzennego;
- ochrona obiektów i obszarów objętych ochroną prawną ze względu na ich wartość kulturową, z jednoczesnym zagwarantowaniem niekonfliktowego i harmonijnego rozwoju, unikalnego systemu przestrzennego i związanego z nim indywidualnego przeznaczenia oraz zagospodarowania poszczególnych terenów;
- wykształcenie nowych jakościowo mechanizmów i sposobów użytkowania historycznych i współczesnych przestrzeni miejskich;
- promocja spuścizny materialnej i kultury śląskiej;
- rehabilitacja zdegradowanych zasobów mieszkaniowych;
- zróżnicowanie funkcjonalne zabudowy śródmiejskiej i centralnej, przede wszystkim na poziomie kondygnacji parteru;
- kompleksowa rewitalizacja wnętrz urbanistycznych dostosowana do indywidualnych potrzeb mieszkańców.

Wskazane działania są bezpośrednio powiązane z celami rewitalizacji określonymi w „Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020.”

W aktualnym Studium wyznaczony został ponadto obszar rewitalizacji rozumianej jako działania w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej i w sferze kultury, obejmujący swym zasięgiem obszary i obiekty historyczne i współczesne. Obszar wskazany do rewitalizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji zawiera się przestrzennie w granicach obszaru wskazanego w Studium.

„Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Racibórz na lata 2007–2020”³⁸

Założenia przyświecające realizacji „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020” wpisują się w misję polityki społecznej Raciborza, która jako priorytet wskazuje tworzenie społecznych, kulturowych i materialnych warunków do podniesienia jakości życia mieszkańców i ograniczenia obszarów wykluczenia społecznego. Cele rewitalizacji,

³⁸ Uchwała nr XIV/160/2007 Rady Miasta Racibórz z dnia 31 października 2007 r.

poprzez szereg przedsięwzięć ukierunkowanych na aktywizację mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, przyczyniają się do realizacji założeń Strategii.

Tab. 21. Zgodność „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020” ze „Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Racibórz na lata 2007–2020”

Gminny Program Rewitalizacji Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych	C.I.			C.II.		C.III.	
	Aktywizacja społeczna i obywatelska na rzecz wzmocnienia potencjału społecznego obszaru rewitalizacji	Ograniczanie marginalizacji społecznej	Aktywizacja zawodowa mieszkańców	Poprawa jakości powietrza atmosferycznego	Rewitalizacja przestrzeni publicznych oraz obiektów infrastruktury społecznej, kulturalnej i sportowej	Wzrost aktywności i konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw	Kreowanie warunków współpracy na rzecz aktywizacji lokalnych środowisk przedsiębiorczych
C1. Dobrze funkcjonująca rodzina.							
C2. Wzrost poziomu zatrudnienia.							
C3. Wyrównanie szans osób niepełnosprawnych.							
C4. Zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych.							
C5. Dobry stan zdrowia mieszkańców.							
C6. Wysoki poziom kształcenia i wychowania dzieci i młodzieży.							
C7. Bogata oferta kulturalna, sportowa i rekreacyjna.							
C8. Skuteczna pomoc społeczna.							
C9. Wysokie poczucie bezpieczeństwa mieszkańców.							
C10. Społeczeństwo obywatelskie.							

Kolorem szarym zaznaczono ścisłe powiązanie pomiędzy celami rewitalizacji a wybranymi celami wskazanymi w „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Racibórz na lata 2007–2020”.

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Racibórz na lata 2007–2020”.

„Program Wspierania Przedsiębiorczości Miasta Racibórz na lata 2015–2020”³⁹

„Gminny Program Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020” poprzez przyjęte kierunki działań koncentrujących się na aktywizacji zawodowej i gospodarczej wpisuje się w założenia „Programu Wspierania Przedsiębiorczości Miasta Racibórz na lata 2015–2020”. W obu dokumentach wskazano, że grupą odbiorców wsparcia są mieszkańcy oraz przedsiębiorcy działający na rynku lokalnym. Szczególną grupę interesariuszy stanowić będą instytucje edukacyjne działające na rzecz podnoszenia jakości kapitału społecznego. Realizacja celów rewitalizacji, jak również celów wskazanych w Programie Wspierania Przedsiębiorczości ma przyczynić się do przeciwdziałania procesom depopulacyjnym, zwiększenia liczby trwałych i konkurencyjnych miejsc pracy, rozwoju przedsiębiorczości wśród mieszkańców i optymalnego wykorzystania potencjału inwestycyjno-rozwojowego.

³⁹ Załącznik do Uchwały Nr XIII/154/2015 Rady Miasta Racibórz z dnia 23 grudnia 2015 r.

Główny cel programu „Zwiększenie potencjału gospodarczego Miasta Racibórz i wzrost liczby nowych miejsc pracy poprzez kreowanie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i poziomu inwestycji” wskazuje na priorytety rozwojowe w sferze gospodarczej. Kierunki działań podejmowanych w ramach rewitalizacji (I.1. Aktywizacja zawodowa mieszkańców; III.1. Wzrost aktywności i konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw; III.2. Kreowanie warunków współpracy na rzecz aktywizacji lokalnych środowisk przedsiębiorczych) poprzez zakres możliwych zadań przyczyniają się do realizacji przedmiotowego celu głównego.

„Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Miasta Racibórz”⁴⁰

„Plan gospodarki niskoemisyjnej jest dokumentem strategicznym, który koncentruje się na podniesieniu efektywności wykorzystania energii, zwiększeniu udziału odnawialnych źródeł energii w ogólnym bilansie rynku energii oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych. Istotą Planu jest osiągnięcie korzyści ekonomicznych, społecznych i środowiskowych wynikających z działań zmniejszających emisję gazów cieplarnianych. Koncepcja tworzenia i realizacji Planów Gospodarki Niskoemisyjnej wynika z polityki klimatycznej Unii Europejskiej i międzynarodowych zobowiązań Polski do redukcji emisji gazów cieplarnianych. Gospodarka niskoemisyjna opiera się przede wszystkim na efektywności energetycznej, wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii i zastosowaniu technologii ograniczających emisję. Efektem końcowym PGN jest zestaw działań nakierowanych bezpośrednio i pośrednio na redukcję emisji gazów cieplarnianych, a także instrumentów, które wspomogą wszystkich uczestników realizacji Programu w przechodzeniu na gospodarkę niskoemisyjną”⁴¹.

Działania przewidziane do realizacji w „Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020”, w ramach celu „Wysokiej jakości sfera funkcjonalno-przestrzenna i techniczna”, a zwłaszcza w ramach kierunku działania „Poprawa jakości powietrza atmosferycznego”, są bezpośrednio powiązane z zapisami Planu Gospodarki Niskoemisyjnej (PGN). Na obszarze rewitalizacji wskazane zostały przedsięwzięcia obejmujące termomodernizację budynków mieszkalnych i obiektów użyteczności publicznej oraz wymianę oświetlenia na efektywne energetycznie. Tym samym występuje ścisła spójność obu dokumentów w zakresie inwestycji poprawiających efektywność energetyczną, zmierzających do ograniczenia emisji CO₂ czy wykorzystania energii pochodzącej z odnawialnych źródeł energii.

9.2. Spójność z dokumentami na szczeblu ponadlokalnym

Cele i kierunki działań zaprojektowane w Gminnym Programie Rewitalizacji charakteryzuje spójność i komplementarność również z celami określonymi na szczeblu ponadlokalnym.

„Strategia Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2014–2020”⁴²

„Strategia Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2014–2020” stanowi dokument wyznaczający kierunki spójnego rozwoju tworzących go jednostek terytorialnych. Zgodnie

⁴⁰ Uchwała nr XVI/197/2016 Rady Miasta Racibórz z dnia 23 marca 2016 r.

⁴¹ Jw., s. 7.

⁴² Uchwała nr 148/768/2014 Zarządu Powiatu Raciborskiego z dnia 21 stycznia 2014 r.

z przyjętą w dokumencie wizją: „Powiat raciborski w roku 2020 to obszar harmonijnego i współzależnego rozwoju społecznego, gospodarczego, przestrzennego i przyrodniczego realizowanego w partnerstwie podmiotów lokalnych z podmiotami w otoczeniu”⁴³. Realizacji tego celu służyć będą działania skoncentrowane m.in. na rozwoju gospodarczym, dbaniu o wysoką jakość kapitału ludzkiego i społecznego czy wysoką jakość życia mieszkańców. W powyższych aspektach cele i kierunki działań rewitalizacji wpisują się w strategię powiatową.

Tab. 22. Zgodność „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020” ze „Strategią Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2014–2020”.

Strategia Rozwoju Powiatu Raciborskiego		C.I.			C.II.		C.III.	
		Aktywizacja społeczna i obywatelska na rzecz wzmocnienia potencjału społecznego obszaru rewitalizacji	Ograniczanie marginalizacji społecznej	Aktywizacja zawodowa mieszkańców	Poprawa jakości powietrza atmosferycznego	Rewitalizacja przestrzeni publicznych oraz obiektów infrastruktury społecznej, kulturalnej i sportowej	Wzrost aktywności i konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw	Kreowanie warunków współpracy na rzecz aktywizacji lokalnych środowisk przedsiębiorczych
C1. Rozwój gospodarczy powiatu raciborskiego.	C1.1. Wysoka atrakcyjność inwestycyjna powiatu raciborskiego oraz dogodne warunki dla rozwoju lokalnych przedsiębiorstw.							
	C1.2. Rozwijające się funkcje naukowe i edukacyjne wspierające rozwój gospodarczy powiatu.							
	C1.3. Rozwój oferty turystycznej oraz oferty usług czasu wolnego wykorzystującej walory przyrodniczo-kulturowe powiatu.							
	C1.4. Atrakcyjna oferta rzemiosła i usług na rzecz mieszkańców pobliskich aglomeracji.							
C2. Wysokie kompetencje i aktywność mieszkańców powiatu.	C2.1. Dostępność infrastruktury i usług społecznych umożliwiających podnoszenie jakości kapitału ludzkiego powiatu w aspekcie wiedzy, umiejętności, przedsiębiorczości, aktywności społecznej i kondycji zdrowotnej.							
	C2.2. Funkcjonowanie mechanizmów równoważących lokalny rynek pracy w wymiarze jakościowym i ilościowym.							
	C2.3. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego i zaangażowanie mieszkańców w inicjatywy lokalne.							
	C2.4. Korzystne warunki dla realizacji aspiracji i pomysłów młodych mieszkańców powiatu oraz trwałego wiązania ich ze swoim miejscem zamieszkania.							

⁴³ Strategia Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2014–2020”, s. 15.

C3. Wyróżniające warunki budujące wysoką jakość w powiecie	C3.1. Wysoki poziom bezpieczeństwa wynikający z dobrych relacji sąsiedzkich, zachowania tradycyjnych wartości społecznych oraz sprawnego funkcjonowania służb publicznych.							
	C3.2. Wysoka jakość zagospodarowania przestrzennego powiatu przejawiająca się w estetyce i funkcjonalności przestrzeni oraz czystości środowiska przyrodniczego.							
	C3.3. Dostępność usług i udogodnień wspierających rozwój rodzin.							
C4. Silna pozycja powiatu raciborskiego w otoczeniu.	C4.3. Integracja środowisk branżowych powiatu dla wspólnej realizacji projektów oraz wzmacniania pozycji w otoczeniu.							

Kolorem szarym zaznaczono ścisłe powiązanie pomiędzy celami rewitalizacji a wybranymi celami wskazanymi w „Strategii Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2014–2020”.

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Strategii Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2014–2020”.

„Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego «Śląskie 2020+»”⁴⁴

Jednym z najważniejszych dokumentów wyznaczających kierunki działań interesariuszy rozwoju regionalnego jest uchwalona w lipcu 2013 r. „Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego «Śląskie 2020+»”. Cele i kierunki działań rewitalizacyjnych na terenie Raciborza wpisują się w założenia polityki regionalnej.

Tab. 23. Zgodność „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020” ze „Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego «Śląskie 2020+»”.

„Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego «Śląskie 2020+»” Gminny Program Rewitalizacji		C.I.			C.II.		C.III.	
		Aktywizacja społeczna i obywatelska na rzecz wzmocnienia potencjału społecznego obszaru rewitalizacji	Ograniczanie marginalizacji społecznej	Aktywizacja zawodowa mieszkańców	Poprawa jakości powietrza atmosferycznego	Rewitalizacja przestrzeni publicznych oraz obiektów infrastruktury społecznej, kulturalnej i sportowej	Wzrost aktywności i konkurencyjności lokalnych przedsiębiorców	Kreowanie warunków współpracy na rzecz aktywizacji lokalnych środowisk przedsiębiorczych
Nowoczesna gospodarka	A.1. Innowacyjne i kreatywne przedsiębiorstwa oraz produkty województwa							
	A.2. Otwarty i atrakcyjny rynek pracy							
	A.3. Konkurencyjna gospodarka województwa oparta na elastyczności i specjalizacji firm oraz strukturach sieciowych							

⁴⁴ Uchwała Sejmiku Województwa Śląskiego nr IV/38/2/2013 z dnia 1 lipca 2013 r.

	A.4. Przedsiębiorczość lokalna i społeczna wykorzystująca lokalne rynki pracy i potencjały							
Szanse rozwojowe mieszkańców	B.1. Poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców województwa							
	B.2. Rozwój kompetencji, umiejętności i wzrost poziomu aktywności mieszkańców							
	B.3. Harmonia społeczna i wysoki kapitał zaufania oraz dogodne warunki życia mieszkańców							
Przestrzeń	C.1. Zrównoważone wykorzystanie zasobów środowiska							
	C.3. Wysoki poziom ładu przestrzennego i efektywne wykorzystanie przestrzeni							
Relacje z otoczeniem	D.1. Współpraca z partnerami w otoczeniu							
	D.2. Atrakcyjny wizerunek województwa śląskiego							

Kolorem szarym zaznaczono ścisłe powiązanie pomiędzy celami rewitalizacji a wybranymi celami wskazanymi w „Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego «Śląskie 2020+»”.

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego «Śląskie 2020+»”.

„Strategia Regionalnych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego”⁴⁵

Zgodnie z zapisami Strategii „Śląskie 2020+” Miasto Racibórz w Subregionie Zachodnim Województwa Śląskiego stanowi Lokalny Ośrodek Rozwoju, który zapewnia usługi dla ludności, w szczególności: edukacyjne, zdrowotne, związane z bezpieczeństwem, gospodarcze, administracyjne, kulturalne itp. Według zapisów „Strategii Regionalnych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego” (Strategia RIT) wyzwaniem w przypadku tej rangi ośrodka, jest szczególnie poprawa integracji przestrzennej, społecznej i gospodarczej, m.in. poprzez rozwijanie i uzupełnianie zakresu usług publicznych. Konieczne jest przeciwdziałanie bezrobociu zwłaszcza w grupach, w których ono wzrasta. Ważne jest również tworzenie i modernizacja infrastruktury technicznej dla firm wykorzystujących specyficzny, lokalny potencjał, a także poprawa stanu powietrza poprzez zwiększanie udziału OZE w produkcji energii, zmniejszanie energochłonności obiektów i oprav oświetleniowych.

Działania ukierunkowane na rewitalizację Raciborza przyczynią się do realizacji misji rozwoju Subregionu Zachodniego, która brzmi następująco: Regionalne Inwestycje Terytorialne Subregionu Zachodniego narzędziem niwelującym oddziaływanie zdefiniowanych obszarów

⁴⁵ „Strategia Regionalnych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego”, <http://www.subregion.pl/>.

problemowych oraz pogłębiającym integrację i współpracę samorządów Subregionu Zachodniego. Kierunki działań zaproponowane w „Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020” wpisują się w ogólną wizję Subregionu, który ma stać się obszarem zrównoważonego i trwałego rozwoju stwarzającego mieszkańcom korzystne warunki życia i pracy w wolnym od emisji środowisku – oferując dostęp do usług publicznych o wysokim standardzie i dobrze rozwiniętą infrastrukturę techniczną, zapewniającą możliwości adaptacyjne swoim mieszkańcom w obliczu dynamicznych przemian dotykających region.

W celu osiągnięcia wskazanego celu niezbędne jest kreowanie impulsów do zwiększenia spójności społecznej, gospodarczej oraz infrastrukturalnej i środowiskowej. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zaplanowane do realizacji w Raciborzu wpisują się w te założenia i są spójne z następującymi celami strategicznymi wskazanymi w Strategii RIT:

1. Rozwój kapitału ludzkiego bazujący na możliwościach zatrudnienia w Subregionie Zachodnim i jego spójności społeczno-gospodarczej.
2. Zdrowe środowisko życia dzięki zmniejszonej antropopresji w Subregionie Zachodnim.

Kluczowymi przedsięwzięciami GPR wpisującymi się bezpośrednio w powyższe cele są:

- RBUS – Raciborski Bank Usług Sąsiedzkich.
- Nadanie nowej funkcji społecznej zdegradowanej przestrzeni centrum Miasta Racibórz.
- Wsparcie Organizacji Usług Społecznych.
- Rozwiązanie problemów społecznych w Raciborzu poprzez rewitalizację zdegradowanych obiektów po byłej siedzibie Komendy Powiatowej Policji.
- Biblioteka bez barier.
- Przebudowa Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej wraz z dostosowaniem dla osób niepełnosprawnych jako likwidacja istotnych problemów społecznych na terenie Miasta Racibórz.
- Poprawa efektywności energetycznej oświetlenia w Mieście Racibórz poprzez wymianę istniejącego oświetlenia na oświetlenie o wyższej efektywności energetycznej.
- Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz.

„Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014–2020”⁴⁶

Najważniejszym narzędziem realizacji polityki spójności na obszarze województwa śląskiego jest obecnie „Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014–2020” (RPO WSL). Założenia działań rewitalizacyjnych w Raciborzu są spójne i wpisują się w poszczególne osie priorytetowe RPO; stanowią tym samym kontynuację i uszczegółowienie założeń polityki regionalnej i przyczynią się do realizacji jej założeń na szczeblu regionalnym.

⁴⁶ „Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014–2020”, <https://rpo.slaskie.pl/>.

Tab. 24. Zgodność „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020” z RPO WSL 2014–2020.

Gminny Program Rewitalizacji RPO WSL 2014- 2020	C.I.			C.II.		C.III.	
	Aktywizacja społeczna i obywatelska na rzecz wzmocnienia potencjału społecznego obszaru rewitalizacji	Ograniczanie marginalizacji społecznej	Aktywizacja zawodowa mieszkańców	Poprawa jakości powietrza atmosferycznego	Rewitalizacja przestrzeni publicznych oraz obiektów infrastruktury społecznej, kulturalnej i sportowej	Wzrost aktywności i konkurencyjności lokalnych przedsiębiorców	Kreowanie warunków współpracy na rzecz aktywizacji lokalnych środowisk przedsiębiorczych
III. Konkurencyjność MŚP							
IV. Efektywność energetyczna, odnawialne źródła energii i gospodarka niskoemisyjna							
V. Ochrona środowiska i efektywne wykorzystanie zasobów							
VII. Regionalny rynek pracy							
VIII. Regionalne kadry gospodarki opartej na wiedzy							
IX. Włączenie społeczne							
X. Rewitalizacja oraz infrastruktura społeczna i zdrowotna							
XI. Wzmocnienie potencjału edukacyjnego							
XII. Infrastruktura edukacyjna							

Kolorem szarym zaznaczono ścisłe powiązanie pomiędzy celami rewitalizacji a wybranymi osiami priorytetowymi wskazanymi w RPO WSL 2014–2020.

Źródło: opracowanie własne na podstawie RPO WSL 2014–2020.

10. Odniesienie do obowiązujących przepisów prawa lokalnego

10.1. Określenie zmian w uchwałach

Określenie niezbędnych zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminnym i o zmianie kodeksu cywilnego

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Racibórz nie wymusza zmiany w uchwale nr XXXI/437/2013 Rady Miasta Racibórz z dnia 28 sierpnia 2013 r. w sprawie przyjęcia „Programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Racibórz na lata 2014–2018”. Zadania zawarte w GPR korelują z Programem.

Określenie niezbędnych zmian w uchwale, o której mowa w art. 7 ust. 3 ustawy o rewitalizacji

W związku faktem powołania Komitetu Rewitalizacji, którego funkcjonowanie jest zgodne z zapisami ustawy o rewitalizacji, nie jest wymagane wprowadzenie zmian w Uchwale nr XV/185/2016 Rady Miasta Racibórz z dnia 24 lutego 2016 r., w sprawie o zasadach powoływania Komitetu Rewitalizacji i ustanowienia jego regulaminu.

10.2. Zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

Analiza przedsięwzięć rewitalizacyjnych zaplanowanych w „Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020”, w kontekście zapisów Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Racibórz, wskazuje na brak konieczności wprowadzenia zmian w dokumencie.

Nie przewiduje się również zmian wynikających z przyjęcia GPR w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

10.3. Specjalna Strefa Rewitalizacji

„Gminny Program Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020” **nie przewiduje ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji**, o której mowa w art. 25 ustawy o rewitalizacji.

Spis rycin

Ryc. 1. Położenie Raciborza	5
Ryc. 2. Podział miasta na strefy	6
Ryc. 3. Ludność Miasta Racibórz ogółem	7
Ryc. 4. Ludność Raciborza według ekonomicznych grup wieku w latach 2009–2014.....	8
Ryc. 5. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców w 2014 r.....	9
Ryc. 6. Stopa bezrobocia rejestrowanego.....	10
Ryc. 7. Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Raciborzu.	10
Ryc. 8. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym w Raciborzu na 23 listopada 2015 r.	11
Ryc. 9. Udział mieszkańców korzystających ze wsparcia socjalnego.	12
Ryc. 10. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną w Raciborzu.....	13
Ryc. 11. Skierowania do zawarcia umowy najmu lokalu wchodzącego w skład mieszkaniowego zasobu Miasta Racibórz w 2014 r.	14
Ryc. 12. Liczba czynów zagrażających bezpieczeństwu w Raciborzu w 2014 r.	16
Ryc. 13. Liczba „Niebieskich Kart” w 2014 r.	16
Ryc. 14. Odsetek dzieci w wieku 3–5 lat uczęszczających do przedszkola w Raciborzu.	17
Ryc. 15. Średnie wyniki sprawdzianu szóstoklasisty w 2015 r.....	18
Ryc. 16. Frekwencja w wyborach parlamentarnych w 2015 r.	20
Ryc. 17. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą wg sekcji PKD 2007, stan na 2014 r.....	22
Ryc. 18. Liczba podmiotów gospodarczych przypadających na 1000 mieszkańców.	23
Ryc. 19. Koncentracja emisji PM10 na terenie Raciborza.	29
Ryc. 20. Liczba budynków komunalnych ogrzewanych tradycyjnymi piecami na paliwo stałe na km ² w 2014 r. oraz liczba budynków wymagających termomodernizacji.	32
Ryc. 21. Zasięg obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji w Raciborzu.	38
Ryc. 22. Struktura celów i kierunków działań w ramach „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020”.....	46

Spis tabel

Tab. 1. Harmonogram prac nad „Gminnym Programem Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020”.	2
Tab. 2. Wskaźniki demograficzne dla Miasta Racibórz.	7
Tab. 3. Migracje na pobyt stały – Miasto Racibórz.	8
Tab. 4. Bezrobocie w Mieście Racibórz i powiecie raciborskim.	10
Tab. 5. Wyniki sprawdzianu szóstoklasisty w 2015 r.	18
Tab. 6. Wskaźniki sieci wodociągowej w Raciborzu.	25
Tab. 7. Wskaźniki sieci kanalizacyjnej w Raciborzu.	25
Tab. 8. Wskaźniki sieci gazowej w Raciborzu.....	25
Tab. 9. Zasoby mieszkaniowe w Raciborzu.....	33
Tab. 10. Wskaźniki zasobu mieszkaniowego.....	33
Tab. 11. Zestawienie wskaźników delimitacyjnych.....	36
Tab. 12. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne.	53
Tab. 13. Źródła finansowania „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020”.	60
Tab. 14. Źródła finansowania poszczególnych przedsięwzięć.....	61
Tab. 15. Uczestnicy zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji.	67
Tab. 16. Ramowy harmonogram realizacji „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020”	69
Tab. 17. Etapy procesu wdrażania i monitorowania GPR.....	71
Tab. 18. Wskaźniki realizacji GPR.	72
Tab. 19. Harmonogram realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	74
Tab. 20. Zgodność „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020” z „Aktualizacją Strategii Rozwoju Miasta Racibórz do roku 2020”.....	78

Tab. 21. Zgodność „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020” ze „Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Racibórz na lata 2007–2020”	81
Tab. 22. Zgodność „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020” ze „Strategią Rozwoju Powiatu Raciborskiego na lata 2014–2020”	83
Tab. 23. Zgodność „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020” ze „Strategią Rozwoju Województwa Śląskiego «Śląskie 2020+»”.	84
Tab. 24. Zgodność „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020” z RPO WSL 2014–2020.....	87

Załącznik 1. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

LISTA A – PRZEDSIĘWZIĘCIA PODSTAWOWE⁴⁷

A01	„Długa” Sobota				
Opis	Głównym założeniem projektu jest ożywienie ul. Długiej poprzez aktywizację społeczną i gospodarczą mieszkańców oraz przedsiębiorców prowadzących swoje działalności w obrębie ulicy. W ramach zadania planuje się wydłużenie godzin otwarcia sklepów i punktów usługowych funkcjonujących przy ul. Długiej w wybrane soboty w roku. W tych dniach przedsiębiorcy zaoferują zniżki i rabaty, natomiast mieszkańcy ulicy zorganizują – przy pomocy Miasta Racibórz, Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej, Raciborskiego Centrum Kultury oraz Towarzystwa Miłośników Ziemi Raciborskiej – swoje święto ulicy, w ramach którego odbędą się gry i zabawy dla dzieci, konkurs rysunkowy dotyczący ul. Długiej, koncert raciborskich zespołów, pokazy ratownictwa, jarmark staroci. Mieszkańcy będą częstować turystów domowymi wypiekami, natomiast przedsiębiorcy ufundują nagrody dla dzieci za zajęcie najwyższych miejsc w konkursie rysunkowym. Wspólny cel mieszkańców i przedsiębiorców – ożywienie ul. Długiej – zintegruje ze sobą obie grupy oraz zniweluje istniejące bariery i wspólne frustracje. Ponadto w ramach przedsięwzięcia planuje się zaoferowanie lokalnym przedsiębiorcom lokalu w celu prowadzenia działalności w formie pracowni technicznej wraz z możliwością sprzedaży swoich wyrobów rękodzielniczych (biżuterii, rzeźby, rysunku itp.) oraz lokalu do sprzedaży biożywności, w którym lokalni producenci produktów ekologicznych mogliby sprzedawać i promować zdrową żywność. Projekt jest powiązany z zadaniem A02.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźnik realizacji
	ul. Długa od Rynku do placu Dominikańskiego oraz przyległe ulice: Bankowa, Browarna i plac Księżnej Ofki Piastówny	Miasto Racibórz, lokalni przedsiębiorcy, mieszkańcy ul. Długiej, Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna, Towarzystwa Miłośników Ziemi Raciborskiej, Raciborskie Centrum Kultury	444 000,00	I, III	liczba podmiotów zaangażowanych w projekt (szt.)

⁴⁷ W tabelach zamieszczono następujące dane o przedsięwzięciach rewitalizacyjnych: nazwa i opis przedsięwzięcia, lokalizacja, podmiot realizujący, wartość projektu, wskaźniki realizacji, cel, w który wpisuje się dane przedsięwzięcie. Struktura finansowania przedsięwzięć zamieszczona została w rozdziale 6.

A02	Poprawa bezpieczeństwa wokół głównego deptaku miasta				
Opis	Projekt poprawy bezpieczeństwa terenu głównego deptaku miasta jest ściśle powiązany z projektem A01. Stanowi odpowiedź na wynikającą z projektu „Długa” Sobota konieczność modernizacji ul. Długiej oraz przyległych do niej podwórek i dróg. W ramach realizacji projektu dojdzie do wymiany zużytych, wpływających negatywnie na estetykę terenu poręczy znajdujących się przy podjazdach dla osób niepełnosprawnych. W odpowiedzi na sugestie mieszkańców ławki zostaną wymienione na takie, które mają oparcia. Ponadto przewiduje się wyczyszczenie kamiennych murków i wymianę znajdujących się na nich żelaznych barierek, naprawę schodów i modernizację podjazdów dla osób niepełnosprawnych, przebudowę parkingu w okolicy skrzyżowania ul. Długiej z ul. Rzeźniczą wraz z naprawą tamtejszej nawierzchni, wymianę kompozycji roślinnych na ul. Długiej, doposażenie i remont podwórek. Oprócz zmian przeprowadzanych bezpośrednio na ul. Długiej, w celu jednolitego poprawienia jakości przestrzeni miejskiej na obszarze zdegradowanym, zamierza się udrożnić łączące się z nią ulice oraz poprawić ich estetykę. Całość projektu znacząco wpłynie na bezpieczeństwo ul. Długiej i jej okolic (w wyniku ułatwienia poruszania się mieszkańców po jej terenie – przede wszystkim osób niepełnosprawnych) oraz wyznaczy korzystny kierunek rozwojowy dla ulicy stanowiącej jedno z ważniejszych miejsc, po którym poruszają się raciborzanie spacerujący w okolicach Rynku. Ponadto w ramach projektu wyremontowane zostaną lokale, w których prowadzone będą działania opisane w projekcie „Długa Sobota”.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźnik realizacji
	ul. Długa, przyległe podwórka i drogi, kwartał ulic: Mickiewicza, Szewskiej, Piwnej i Zborowej	Miasto Racibórz	4 000 000,00	II	powierzchnia objęta rewitalizacją (m ²)

A03	Budowa miejskiego placu zabaw na terenie Ogródka Jordanowskiego przy ul. Stalmacha w Raciborzu				
Opis	Przedmiotem przedsięwzięcia jest stworzenie bezpiecznego i atrakcyjnego miejsca wypoczynku i rekreacji na obszarze rewitalizacji. Projekt przewiduje następujące działania: oświetlenie terenu i wykonanie przyłączy wodno-kanalizacyjnych, zasilenie roślin w wodę, wyposażenie terenu w urządzenia i obiekty zabawowo-rekreacyjne oraz sprawnościowe, montaż bezpiecznego podłoża, wyposażenie terenu w obiekty edukacyjne i proekologiczne oraz ścieżkę sensoryczną, stworzenie miejsca wypoczynku (zróżnicowane alejki, ławki, kosze na odpady itp.).				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźnik realizacji
	ul. Stalmacha	Miasto Racibórz	3 000 000,00	II	powierzchnia objęta rewitalizacją (m ²)

A04	RBUS – Raciborski Bank Usług Sąsiedzkich				
Opis	Mając na uwadze aktywizację zawodową oraz społeczną mieszkańców Raciborza, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, planuje się założenie spółdzielni socjalnej jako jednego z podmiotów ekonomii społecznej. Spółdzielnia realizowałaby usługi opiekuńcze, cateringowe skierowane zarówno do uczestników projektu A05, jak i mieszkańców Raciborza. Obsługiwałaby ona RBUS – Raciborski Bank Usług Sąsiedzkich, w ramach którego każdy z mieszkańców będzie mógł oferować swoje usługi w drodze wymiany usług (usługa za usługę, bez opłaty), co pozwoli wzmocnić relacje sąsiedzkie oraz przedsiębiorczość wśród mieszkańców. By umożliwić wykonywanie ww. zadań, należy przebudować budynek przy placu Długosza (projekt A06). Dzięki przebudowie wspomnianego obiektu możliwe będzie utworzenie w jego obrębie również samoobsługowej pralni oraz kawiarni. Utworzenie spółdzielni socjalnej przyczyniłoby się do reintegracji społecznej i zawodowej raciborzan, a jednocześnie pozwoliłoby na poprawę jakości życia społeczności lokalnej, integrację międzypokoleniową i wzmocnienie więzi rodzinnych i sąsiedzkich, a także włączenie społeczne grup wykluczonych, zapobieganie izolacji i zamknięciu oraz integrację ze środowiskiem lokalnym. Celem projektu będzie ponadto promowanie wśród mieszkańców efektywnego zarządzania wolnym czasem i spędzanie go razem z rodziną w środowisku lokalnym. W ramach zadania przewiduje się organizację festynów i imprez okolicznościowych, animacji weekendowych, pikników rodzinnych dla mieszkańców, w tym dla grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, przeprowadzanie happeningów, akcji promujących postawy ekologiczne, prozdrowotne itp. Planowana jest również aktywizacja i integracja ze środowiskiem lokalnym osób niepełnosprawnych poprzez organizację warsztatów artystycznych (np. rękodzieła, plastycznych, fotograficznych) w wyremontowanej sali w budynku oraz organizacja cyklicznych wystaw prac tych osób na terenie placu Długosza, aktywizacja osób starszych, organizacja spotkań i forów dyskusyjnych dla społeczności lokalnej, w tym przedstawicieli organizacji pozarządowych.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźniki realizacji
	Plac Długosza	Ośrodek Pomocy Społecznej w Raciborzu, Miasto Racibórz	1 000 000,00	I, III	Liczba osób, które uzyskały zatrudnienie (os.); Liczba ofert usługowych w RBUS (szt.)

A05	Nadanie nowej funkcji społecznej zdegradowanej przestrzeni centrum Miasta Racibórz				
Opis	Mając na uwadze realizację projektu A04, należy wyremontować/przebudować istniejący budynek na placu Długosza. Budynek musi zostać dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo, pozbawiony barier architektonicznych oraz tak zaprojektowany, aby umiejscowić w nim publiczną toaletę, pralnię, kawiarnię, salę ogólnodostępną (na potrzeby warsztatowe), a także pomieszczenia biurowe dla projektu RBUS. Ponadto wokół budynku należy przygotować teren tak, by kawiarnia mogła funkcjonować również w formie ogródka letniego. W celu zapewnienia dojazdu do budynku i możliwości zaparkowania samochodu w pobliżu, należy wyremontować powierzchnię placu Długosza. Planuje się także renowację przylegających do placu Długosza skwerów oraz obiektów zabytkowych i małej architektury, aby całość tworzyła wspólną przestrzeń dla mieszkańców miasta. Ideą proponowanego rozwiązania jest stworzenie wielofunkcyjnej, spójnej przestrzeni, która wypromuje centrum Raciborza jako miejsca aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców, spotkań, spędzania				

wolnego czasu i organizacji oddolnych inicjatyw mieszkańców. Poprawa estetyki oraz forma zagospodarowania placu Długosza jako serca miasta ma przede wszystkim zapewnić poprawę warunków życia mieszkańców poprzez organizację różnego rodzaju działań aktywizujących-integrujących na zrewitalizowanej przestrzeni. Plac można zatem podzielić na strefy funkcjonalne, zapewniające integrację międzypokoleniową i wzmocnienie więzi rodzinnych, sąsiedzkich, włączenie grup społecznie wykluczonych, zapobieganie izolacji i zamknięciu oraz integrację ze środowiskiem lokalnym poprzez organizację festynów, imprez okolicznościowych, pikników rodzinnych.				
Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźniki realizacji
plac Długosza	Miasto Racibórz	8 566 965,93	II	Liczba przebudowanych/ wyremontowanych/objętych innymi robotami budowlanymi obiektów, w których realizowane są usługi aktywizacji społeczno-zawodowej (szt.); Powierzchnia objęta rewitalizacją (km ²)

A06	Wsparcie Organizacji Usług Społecznych			
Opis	W ramach projektu przewiduje się działania na rzecz rozwoju usług mieszkalnictwa wspieranego, czyli takiego, w którym mieszkańcom będzie zapewniona pomoc w prowadzeniu samodzielnego życia. Całodobowe wsparcie dla mieszkańców (pierwsza pomoc przedmedyczna, pomoc doraźna w zdarzeniach losowych) da im poczucie bezpieczeństwa. Projekt obejmie również działania zmierzające do utworzenia miejsca opieki (ośrodka wsparcia). Działalność placówki będzie polegać na realizacji usług mających na celu udzielanie pomocy w codziennych czynnościach, zapewnienie gorącego posiłku oraz inne usługi wspomagające. Powstanie także odrębne pomieszczenie kuchenne połączone z kawiarenką, w której będzie istniała możliwość samodzielnego przygotowania posiłku pod kontrolą opiekuna. Wspólne przygotowywanie i spożywanie posiłków pozwoli uczestnikom projektu poczuć ciepło domowego ogniska i zbudować głębsze relacje. Ponadto prowadzona będzie świetlica i trzy pracownie: techniczno-plastyczna, rękodzieła oraz muzyczna. Wewnętrzny plac z ogrodem będzie sprzyjać rozwijaniu pasji ogrodniczych. Planuje się także utworzenie spółdzielni socjalnej, która będzie funkcjonować w ramach ośrodka wsparcia, co zaowocuje dodatkowymi miejscami pracy. Grupą docelową projektu są osoby niesamodzielne, starsze, zagrożone ubóstwem, wykluczeniem społecznym, z niskim poziomem uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Realizacja zadania uzależniona jest od realizacji projektu A07.			
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel
	plac Wolności 8–9	Ośrodek Pomocy Społecznej w Raciborzu	1 764 705,88	I, III
				Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu (szt.); Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie (os.)

A07	Rozwiązanie problemów społecznych w Raciborzu poprzez rewitalizację zdegradowanych obiektów po byłej siedzibie Komendy Powiatowej Policji				
Opis	Realizacja zadania polega na całkowitej modernizacji oraz przebudowie nieużywanych obecnie budynków po byłej siedzibie Komendy Powiatowej Policji. Budynki zostaną tak przebudowane, aby utworzyć w nich kilkanaście mieszkań wspomaganych. W każdym z nich będzie zainstalowany system przywoławczy, dzięki któremu w nagłych przypadkach zostanie udzielona pomoc mieszkańcom przez personel. Zainstalowany zostanie także monitoring na korytarzach. W budynkach znajdować się będą ponadto: dyżurka, pokój pielęgniarstwa, pomieszczenie socjalne dla pracowników, pomieszczenia gospodarcze, kuchnia, jadalnia, pracownia prorodowojowa, sala sportowa, pomieszczenia biurowe, pomieszczenie na rowery, sprzęt i narzędzia ogrodnicze itp. Budynki zostaną zaprojektowane, tak aby były dostępne i spełniały potrzeby osób niesamodzielnych czy niepełnosprawnych, tj. wyposażone zostaną w windę/dźwig osobowy i podjazdy, bez progów itp. – wraz z otoczeniem będą pozbawione barier architektonicznych, zapewniając godne funkcjonowanie. Ukończenie zadania umożliwi realizację projektu A05.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźniki realizacji
	plac Wolności 8–9	Ośrodek Pomocy Społecznej w Raciborzu, Miasto Racibórz	4 187 389,50	II	Liczba przebudowanych/ wyremontowanych/objętych innymi robotami budowlanymi obiektów, w których realizowane są usługi aktywizacji społeczno-zawodowej (szt.); Liczba nowo utworzonych mieszkań w istniejących budynkach (szt.)

A08	Biblioteka bez barier				
Opis	Zadaniem tego projektu jest wzmacnianie potencjału społeczno-zawodowego społeczności lokalnych zamieszkujących obszary zdegradowane. W ramach projektu biblioteka zamierza zorganizować: 1. warsztaty rozwijające kompetencje osób zagrożonych wykluczeniem, złożone z następujących elementów: trening percepcji społecznej, trening podejmowania roli innych ludzi, trening analizowania sytuacji społecznej, trening nadawania komunikatów niewerbalnych, trening komunikacji werbalnej i trening autoprezentacji. Podnoszenie kompetencji społecznych w przypadku pracowników przekłada się na podniesienie ich kompetencji zawodowych i lepsze funkcjonowanie zakładu pracy, a w przypadku osób bezrobotnych i niepełnosprawnych, zagrożonych wykluczeniem społecznym, zwiększa ich kompetencje społeczne warunkujące, między innymi, aktywność na rynku pracy, a także radzenie sobie ze stresem i problemami dnia codziennego; 2. kursy podnoszące kompetencje cyfrowe osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem. Terminem „kompetencje cyfrowe” określono zespół umiejętności warunkujących efektywne korzystanie z mediów elektronicznych. Będą to zatem zarówno umiejętności obsługi sprzętu i oprogramowania, korzystania z rozmaitych aplikacji, jak i wyszukiwania potrzebnych informacji w różnych źródłach – elektronicznych i tradycyjnych – by je przetworzyć i wykorzystać zgodnie z potrzebą. W ramach rozwoju kompetencji cyfrowych zostaną zorganizowane: kurs podstawowej obsługi komputera dla początkujących, który obejmie m.in. takie tematy jak: obsługa edytora tekstu, zakładanie poczty elektronicznej, obsługa Skype’a, zakupy w sieci czy załatwianie spraw w urzędach oraz kurs obsługi Microsoft Excel i Microsoft Word. W ramach projektu raciborska biblioteka planuje również:				

	1. zatrudnić w formie stażu lub wolontariatu 5 osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami; 2. zakupić tablicę interaktywną, wizualizer, laptopy z oprogramowaniem, projektor multimedialny z ekranem, komputery stacjonarne z oprogramowaniem, monitory; 3. podjąć działania przyczyniające się do poszerzenia kompetencji edukacyjnych, społecznych, obywatelskich i kulturalnych uczestników, które będą realizowane poprzez organizację wykładów, prelekcji i spotkań z przedstawicielami środowisk twórczych oraz warsztatów twórczych. Projekt koresponduje ściśle z projektem A09				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźnik realizacji
	ul. Kasprowicza 12	Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Raciborzu	1 104 000,54	I	Liczba osób objętych projektem (os.)

A09	Przebudowa Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej wraz z dostosowaniem dla osób niepełnosprawnych jako likwidacja istotnych problemów społecznych na terenie Miasta Racibórz				
Opis	Przebudowa Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej z dostosowaniem dla osób niepełnosprawnych pozwoli na podniesienie funkcjonalności i dostępności usług, jakie świadczy biblioteka, oraz wzmocnienie potencjału społeczno-zawodowego osób zamieszkałych na obszarze rewitalizacji. Zostanie to osiągnięte poprzez umiejscowienie w jednej lokalizacji Biblioteki Głównej z przystosowaniem obiektu do osób niepełnosprawnych. Obecnie obydwie biblioteki, zarówno przy ul. Kasprowicza 12, jak i na Rynku 12, są niedostępne dla osób z ograniczonymi możliwościami ruchu, niepełnosprawnych i matek z małymi dziećmi w wózkach. Dzięki adaptacji przyziemia i poddasza powstaną nowe przestrzenie, w których będzie funkcjonowała czytelnia komputerowa, oraz wydzielone pomieszczenie, w którym prowadzone będą warsztaty. Przebudowa obejmuje: wykonanie prac remontowych w całym budynku, wymianę instalacji elektrycznej, wykonanie okablowania strukturalnego i instalacji dźwigu osobowego dla niepełnosprawnych. Zostaną zakupione: regały archiwalne przesuwne, regały na książki i czasopisma, biurka i blaty pod komputery, zestawy mebli, szafa na płyty CD i DVD oraz system zabezpieczenia zbiorów. Instalacja elektryczna, która zostanie zmodernizowana, ze względu na długi czas eksploatacji nie spełnia już swojego zadania, brakuje również wydzielonej instalacji elektrycznej pod sieć komputerową oraz okablowania strukturalnego. Obecne wyposażenie, czyli regały, biurka i lamy biblioteczne, nie są dostosowane do nowych rodzajów zbiorów i do obsługi osób niepełnosprawnych.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźniki realizacji
	ul. Kasprowicza 12	Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Raciborzu	1 600 000,00	I, II	Liczba osób objętych projektem (os.); Powierzchnia objęta rewitalizacją (m ²)

A10	Budowa żłobka publicznego wraz z infrastrukturą towarzyszącą				
Opis	Przedmiotem projektu jest budowa obiektu użyteczności publicznej – budynku żłobka publicznego wraz z niezbędnymi pracami w zakresie infrastruktury towarzyszącej. Projekt polega na podjęciu działań inwestycyjnych nastawionych na poprawę warunków społecznych mieszkańców Raciborza, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji. Obecnie Miasto Racibórz nie posiada odpowiedniego budynku do zaspokojenia potrzeb społecznych w zakresie opieki nad dzieckiem do lat 3.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźniki realizacji
	W granicach Miasta Racibórz	Miasto Racibórz	3 000 000,00	I, II	Liczba dzieci do 3. roku życia objętych opieką w żłobku (os.); Liczba nowo utworzonych miejsc w żłobku (szt.)

A11	Zagospodarowanie przestrzeni publicznej w kwartale ulic: Stalmacha 1, 3, 5, 7, 7a, gen. J. Dąbrowskiego 9-13, Różyckiego 6-8				
Opis	Projekt przewiduje: naprawę, wyrównanie, utwardzenie nawierzchni wraz z odwodnieniem (dojazd do garaży i budynków) oraz progami zwalniającymi i stojakami na rowery, przygotowanie miejsc postojowych z uwzględnieniem miejsc dla osób niepełnosprawnych, wykonanie oświetlenia terenu, rozbiórkę istniejącego i budowę nowego śmietnika osiedlowego, zagospodarowanie terenu rekreacyjnego dla dorosłych (siłownia pod chmurką) i edukacyjnego dla dzieci (wykonanie placu zabaw), nasadzenia drzew i krzewów ozdobnych, wykonanie ogrodzeń terenów rekreacyjnych, wewnętrznych dróg dojazdowych, ciągów pieszych oraz naprawę i wyrównanie nawierzchni w przejściu między budynkami przy ul. Stalmacha 1 a ul. Stalmacha 3.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźniki realizacji
	ulice: Stalmacha, gen. J. Dąbrowskiego, Różyckiego działki nr: 1516/176, 1478/176, 4056/177, 4057/177, 4011/176, 3644/176, 4778/186, 4619/186, 4620/186, 4617/186, 4618/186, 4616/186, 4615/186, 4613/186, 4614/186, 4612/186, 4774/186, 4780/186, 4779/186, 4775/186, 4777/186, 4776/186, 4265/186	Miejski Zarząd Budynków w Raciborzu	500 000,00	II	Liczba mieszkańców objętych projektem (os.); Powierzchnia objęta rewitalizacją (m ²)

A12	Dni Raciborza				
Opis	Tradycją miasta stały się rokroczne obchody Dni Raciborza, które są okazją nie tylko do przypomnienia historii tego piastowskiego grodu, ale także sposobnością do zintegrowania miejscowej społeczności z raciborzanami mieszkającymi poza granicami miasta, kraju oraz gośćmi przybyłymi do Raciborza na tę okoliczność. Zamiarem gospodarzy Miasta Racibórz jest nadanie temu wyjątkowemu świętu odpowiedniej rangi. Z tej okazji przygotowywany jest atrakcyjny program, na który składa się wiele imprez o charakterze artystyczno-rozrywkowo-sportowym, m.in. z udziałem miejscowych zespołów artystycznych. Istotnym punktem programu są koncerty gwiazd polskiej lub zagranicznej estrady. Obchody święta miasta cieszą się dużym zainteresowaniem ze strony miejscowej społeczności, a także gości odwiedzających Racibórz. Uroczystości organizowane są co roku na placu Długosza, na którym koncentruje się życie publiczne miasta. Teren, na którym organizowane jest święto, pełni funkcję integrującą mieszkańców. Organizacja tej przestrzeni poprzez działania kulturalno-rozrywkowe jest kluczowa ze względu na kształtowanie postaw wielopokoleniowej społeczności Raciborza.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźnik realizacji
	plac Długosza	Miasto Racibórz	1 000 000,00	I	Liczba artystów lokalnych uczestniczących w wydarzeniu (wykonawcy)

A13	Pływadło				
Opis	Nieodłącznym elementem Dni Raciborza są imprezy sportowo-rekreacyjne, szczególnie międzynarodowy spływ kolorowych konstrukcji rzeką Odrą, czyli tzw. Pływadło. Celem spływu jest czynny wypoczynek na wodzie, zapoznanie społeczeństwa z walorami turystycznymi rzeki oraz jej ogólnopolska promocja. Uczestnikiem imprezy może zostać każdy, kto skonstruuje spełniające określone wymagania „pływadło”, którym następnie dopłynie z Raciborza do Kędzierzyna-Koźla. W ciągu dwóch dni załogi pokonują maratońską trasę o długości 42 kilometrów, co wymaga dużego wysiłku od zawodników, a także zbudowania bardzo wytrzymałych obiektów pływających. Przedmiotowe wydarzenie na stałe wpisało się w kalendarz imprez dorzecza górnej Odry województwa śląskiego i opolskiego, czego dowodem jest już XVII edycja imprezy. Ważnym aspektem wydarzenia jest duży wpływ na integrację mieszkańców obszaru rewitalizacji.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźnik realizacji
	teren Bulwarów Nadodrzańskich (prawy i lewy brzeg)	Miasto Racibórz	125 000,00	I, II	Liczba osób biorących udział w imprezie (os.)

A14	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (1)				
Opis	Przedmiotem projektu jest modernizacja energetyczna budynku użyteczności publicznej, stanowiącego siedzibę Miejskiego Zarządu Budynków w Raciborzu. Zakres projektu obejmuje: 1. termomodernizację budynku (prace przygotowawcze, docieplenie ścian, docieplenie pokrycia dachu, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, instalację odgromową – demontaż i montaż); 2. modernizację systemu grzewczego (zakup i montaż grzejników płytowych wraz z elementami koniecznymi do wymiany instalacji c.o. – aparaty grzejne, zawory, termostatyczne rury miedziane, kształtki, izolacje otulinami jednowarstwowymi o grubości 30 mm); 3. wymianę wewnętrznych źródeł światła: świetlówki ledowe (energooszczędne) – 125 szt., żarówki ledowe – 65 szt., naświetlacz LED 20 W – 1 szt.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźnik realizacji
	ul. Batorego 8 działka nr 4330/93	Miejski Zarząd Budynków w Raciborzu	605 989,13	II	Poprawa efektywności energetycznej (%)

A15	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (2)				
Opis	Przedmiotem projektu jest termomodernizacja budynku wraz ze zmianą systemu grzewczego oraz podłączeniem do miejskiej sieci ciepłowniczej, wymianą pokrycia dachu i remontem części wspólnej. Planuje się docieplenie ścian zewnętrznych, dachu oraz stropu piwnic, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, likwidację lokalnych źródeł ciepła/palenisk węglowych, wykonanie instalacji centralnego ogrzewania, podłączenie budynku do miejskiej sieci ciepłowniczej. Realizacja projektu przyczyni się do ograniczenia emisji gazów pochodzących z przestarzałych systemów grzewczych oraz zmniejszenia zapotrzebowania na energię ciepłą dla budynku. Oprócz tego nastąpi zdecydowana poprawa komfortu użytkowania mieszkań, a dzięki temu – zmiana warunków życia mieszkańców budynku i jego otoczenia. Odnowienie elewacji budynku przyczyni się do poprawy estetyki obszaru objętego rewitalizacją.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźnik realizacji
	ul. Chopina 2–2a działka nr 4835/28	Miejski Zarząd Budynków w Raciborzu	543 000,00	II	Liczba mieszkańców objętych projektem (os.)

A16	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (3)				
Opis	Przedmiotem projektu jest termomodernizacja budynku wraz ze zmianą systemu grzewczego i remontem części wspólnej. Planuje się docieplenie ścian zewnętrznych, stropu i połączeń dachowej w strefie poddasza, modernizację instalacji grzewczej centralnego ogrzewania. Rewitalizacja ma przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców i przywrócenia ład przestrzennego, a ponadto zmniejszenia zapotrzebowania na energię ciepłą budynku, poprawy estetyki przestrzeni śródmiejskiej, podniesienia atrakcyjności centrum miasta, wykreowania atrakcyjnego miejsca dla zamieszkania i spędzania wolnego czasu.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźnik realizacji
	ul. Czekoladowa 8 działka nr 3831/93	Miejski Zarząd Budynków w Raciborzu	520 790,00	II	Liczba mieszkańców objętych projektem (os.)

A17	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (4)				
Opis	Przedmiotem projektu jest termomodernizacja budynku wraz ze zmianą systemu grzewczego i remontem części wspólnej. Planuje się docieplenie ścian zewnętrznych, stropu i połączeń dachowej w strefie poddasza, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, modernizację instalacji grzewczej centralnego ogrzewania. Rewitalizacja ma przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców, przywrócenia ład przestrzennego, a ponadto do zmniejszenia zapotrzebowania na energię ciepłą budynku, poprawy estetyki przestrzeni śródmiejskiej, podniesienia atrakcyjności centrum miasta, wykreowania atrakcyjnego miejsca dla zamieszkania i spędzania wolnego czasu.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźnik realizacji
	ul. Czekoladowa 9 działka nr 3831/93	Miejski Zarząd Budynków w Raciborzu	716 750,00	II	Liczba mieszkańców objętych projektem (os.)

A18	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (5)				
Opis	Przedmiotem projektu jest termomodernizacja budynku wraz ze zmianą systemu grzewczego i remontem klatek schodowych. Planuje się docieplenie ścian zewnętrznych oraz dachu, modernizację instalacji grzewczej centralnego ogrzewania wraz z opomiarowaniem i wymianą stolarki okiennej i drzwiowej. Rewitalizacja ma przyczynić się do ograniczenia emisji gazów pochodzących z przestarzałych systemów grzewczych, zmniejszenia zapotrzebowania na energię ciepłą dla budynku, znacznej poprawy komfortu użytkowania mieszkań, a dzięki temu – do poprawy warunków życia mieszkańców budynku i jego otoczenia. Ponadto odnowienie elewacji pozytywnie wpłynie na estetykę obszaru objętego rewitalizacją.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźnik realizacji
	ul. Solna 20 działka nr 4742/44	Miejski Zarząd Budynków w Raciborzu	660 830,00	II	Liczba mieszkańców objętych projektem (os.)

A19	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (6)				
Opis	Przedmiotem projektu jest termomodernizacja budynku wraz ze zmianą systemu grzewczego z piecowego na etażowe gazowe wraz z remontem klatek schodowych. Planuje się docieplenie ścian zewnętrznych oraz stropu nad ostatnią kondygnacją, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, likwidację pieców węglowych, wykonanie instalacji etażowego gazowego ogrzewania. Rewitalizacja ma przyczynić się do ograniczenia emisji gazów pochodzących z przestarzałych systemów grzewczych, zmniejszenia zapotrzebowania na energię ciepłą dla budynku, znacznej poprawy komfortu użytkowania mieszkań, a dzięki temu – do poprawy warunków życia mieszkańców budynku i jego otoczenia. Odnowienie elewacji pozytywnie wpłynie na estetykę obszaru rewitalizacji.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźnik realizacji
	plac Wolności 7a–7b działka nr 4494/173	Miejski Zarząd Budynków w Raciborzu	740 700,00	II	Liczba mieszkańców objętych projektem (os.)

A20	Poprawa efektywności energetycznej oświetlenia w Mieście Racibórz poprzez wymianę istniejącego oświetlenia na oświetlenie o wyższej efektywności energetycznej				
Opis	W ramach realizacji projektu wymienionych zostanie ponad 1400 opraw oświetlenia ulicznego o łącznej mocy ok. 236 kW. Oprawy zastąpione zostaną oprawami typu LED o łącznej mocy zainstalowanej ok. 68 kW. Pozwoli to zaoszczędzić ponad 60% energii elektrycznej zużywanej na cele oświetleniowe w tym rejonie miasta. Tym samym projekt przyczyni się do zwiększenia efektywności energetycznej systemu oświetlenia.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźnik realizacji
	centrum Raciborza	Miasto Racibórz	3 500 000,00	II	Zmniejszenie zużycia energii elektrycznej (%)

A21	Edukacja i promocja w zakresie OZE na pograniczu polsko-czeskim				
Opis	Realizacja projektu ma za zadanie kształtować świadomość ekologiczną poprzez propagowanie wzorca kulturowego i obyczajowego wśród mieszkańców oraz zwiększenie wiedzy w zakresie wdrażania innowacyjnych rozwiązań technologicznych w zakresie OZE. Głównym założeniem projektu jest promocja cyklicznych imprez i wydarzeń promujących rozwiązania prośrodowiskowe, a także edukacyjne, połączone z praktyczną wiedzą dotyczącą ochrony środowiska, w szczególności na temat zrównoważonego rozwoju. Istnieje potrzeba zmiany postawy społeczeństwa w kwestii przyszłościowego gospodarowania źródłami energetycznymi. W praktyce oznacza to kładzenie nacisku na ograniczenie zanieczyszczeń oraz emisji CO₂, czyli modernizację stosowanych dotychczas technologii. Działania w ramach projektu skierowane są do następujących grup zainteresowanych: – samorządów i administracji mieszkaniowej, odpowiedzialnych za zarządzanie energią i środowiskiem; – środowiska akademickiego, zorientowanego na działalność badawczo-wdrożeniową i dydaktyczną, odpowiedzialnego za świadome działania swoich absolwentów w zakresie projektowania i implementacji rozwiązań OZE; – studentów, którzy z większą świadomością skutków swoich decyzji dokonywać będą wyboru narzędzi, jakie oferuje budownictwo energooszczędne i energetyka odnawialna; – niezależnych ekspertów; – producentów systemów technicznych z obszaru OZE i rozwiązań proekologicznych oraz ich kooperantów i dystrybutorów; – przedsiębiorców energetycznych, zajmujących się dystrybucją energii, w tym energii pochodzącej z OZE; – aktualnych i przyszłych prosumentów, zainteresowanych stosowaniem mikroinstalacji OZE dla własnych potrzeb; – konsumentów energii wykazujących wrażliwość na kondycję środowiska naturalnego; – dziennikarzy zajmujących się popularyzacją problematyki OZE w mediach.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźnik realizacji
	Na terenie Miasta Racibórz (np. Pałac Myśliwski RAFAKO, ul. Łąkowa 33)	Miasto Racibórz	500 000,00	II	Liczba uczestników projektu (os.)

A22	Rewitalizacja obiektów infrastrukturalnych i lokali użytkowych w celu przywrócenia lub nadania im nowych funkcji gospodarczych				
Opis	Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej Miasta Racibórz wskazuje, że istotnym celem rozwoju miasta jest zwiększenie potencjału gospodarczego i wzrost liczby miejsc pracy poprzez kreowanie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i poziomu inwestycji. Jedną z potrzeb w zakresie rozwoju przedsiębiorczości w mieście jest zapewnienie efektywnego systemu sprzedaży i wynajmu lokali usługowych w ramach zasobów Miasta Racibórz, w tym zapewnienie oferty lokalowej dla przedsiębiorstw w początkowym okresie funkcjonowania. Miasto Racibórz wdrożyło „Program Wspierania Przedsiębiorczości Miasta Racibórz na lata 2015–2020”, polegający m.in. na wypracowaniu rozwiązań, w których zmiany w infrastrukturze i przestrzeni miasta służyć będą lokalnym przedsiębiorcom, wzmocnią aktywność i zaangażowanie mieszkańców (przedsiębiorców) w kwestiach gospodarczych i pozwolą na wykorzystanie szansy wynikającej z nowego programu, jakim jest program „Lokale na Start”, który został stworzony dla w/w podmiotów w celu promocji i wspierania rozwoju przedsiębiorczości na terenie Raciborza, w szczególności wspierania rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw. Programy te mają stanowić wsparcie przede wszystkim dla nowo powstałych przedsiębiorstw o dużym potencjale wzrostu, tworzących nowe miejsca pracy i istotnych z punktu widzenia rozwoju gospodarczego Miasta Racibórz. W programie „Lokale na Start” miasto udostępnia w ramach Ośrodka Współpracy Gospodarczej pomieszczenia biurowe oraz inne powierzchnie użytkowe wchodzące w skład zasobu miasta na zasadach preferencyjnych. Bezpośrednimi adresatami podjętych działań są nowo utworzone firmy oraz te działające nie dłużej niż 3 lata. Projekt przyczyni się do zwiększenia dostępności lokali oferowanych na preferencyjnych warunkach oraz zwiększy liczbę nowo utworzonych firm działających na raciborskim rynku.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźnik realizacji
	"Lokale na start" znajdują się w Ośrodku Współpracy Gospodarczej przy ul. Stefana Batorego 7 oraz na terenie Miasta Racibórz (ul. Mariańska, ul. Opawska, ul. Stalmacha, ul. Kościuszki, ul. Głębczycka, ul. Staszica, ul. Ogrodowa, ul. Skłodowskiej-Curie)	Miasto Racibórz, lokalni przedsiębiorcy	400 000,00	I, III	Liczba lokali udostępnionych w ramach programu „Lokale na start” (szt.)

LISTA B – przedsięwzięcia uzupełniające

B01	Rewitalizacja budynku dawnych koszar husarskich w Raciborzu wraz z zagospodarowaniem terenu				
Opis	Projekt rewitalizacji budynku dawnych koszar husarskich w Raciborzu przewiduje reaktywację zabytkowego obiektu (objętego ochroną konserwatorską wpisem do rejestru zabytków województwa śląskiego nr A/1457/92) wraz z przylegającym terenem, który stanowi istotny element dziedzictwa kulturowego w skali lokalnej, ale również całego Subregionu Zachodniego. Budynek z założenia pełnić będzie funkcje usługowe, w tym: a) kulturalno-wystawiennicze (Interaktywne Muzeum XX wieku), b) kulturalne (biblioteka i mediateka wraz z radioredakcją), c) administracyjne (Zarząd Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego Niemców Województwa Śląskiego), d) biurowe (powierzchnia pod wynajem) wraz z inkubatorem przedsiębiorczości. Obiekt, z uwagi na zły stan techniczny, poddany zostanie generalnemu remontowi oraz kompleksowej modernizacji wraz z wykonaniem gruntownej renowacji ceglanych elewacji budynku oraz wymianą konstrukcji i pokrycia dachowego. Ponadto w ramach planowanych robót budowlanych przewidziano m.in. wykonanie izolacji przeciwwodnych (poziomych i pionowych), wykonanie wzmocnień murów, wykonanie nowych stropów i schodów wewnętrznych – spełniających wymagania techniczne. Rewitalizacji ulegnie również teren wokół budynku. W ramach przedsięwzięcia planowane jest utworzenie terenu rekreacyjnego, ogólnodostępnego wraz z parkingiem obsługującym obiekt.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźnik realizacji
	ul. Zamkowa 13	Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców Województwa Śląskiego	9 000 000,00	I, II, III	Liczba nowo utworzonych miejsc pracy (etaty)

B02	Centrum Przedsiębiorczości i Aktywności				
Opis	Niewystarczająca współpraca z przedsiębiorcami oraz mała aktywność obywatelska mieszkańców wskazane zostały jako słabe strony miasta w analizie SWOT zawartej w „Aktualizacji Strategii Rozwoju Miasta Racibórz do roku 2020”. Centrum Przedsiębiorczości i Aktywności (podmiotu łączącego funkcje już istniejącego Inkubatora Przedsiębiorczości i Centrum Lokalnej Aktywności) będzie realizowało zadania takie jak: 1. animowanie przedsiębiorczości: świadczenie usług informacyjnych, doradczych i szkoleniowych na rzecz osób podejmujących działalność gospodarczą oraz małych i średnich przedsiębiorstw, promowanie przedsiębiorczości, w tym przedsiębiorczości akademickiej i społecznej; 2. pobudzenie aktywności społecznej i obywatelskiej: świadczenie usług informacyjnych, doradczych i szkoleniowych na rzecz osób zainteresowanych podejmowaniem aktywności społecznej i obywatelskiej w postaci sformalizowanej (organizacjach pozarządowych) oraz niesformalizowanej (inicjatywach lokalnych, ruchach miejskich zaangażowanych w działania akcyjne itp., osobach włączających się w budżet obywatelski), świadczenie usług informacyjnych, doradczych i szkoleniowych na rzecz lokalnych organizacji pozarządowych, animowanie aktywności lokalnej wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji; 3. wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej: świadczenie usług informacyjnych, doradczych i szkoleniowych na rzecz osób zainteresowanych tworzeniem takich podmiotów, szczególnie z obszaru rewitalizacji, oraz wspieranie utworzonych podmiotów ekonomii społecznej, wymiany informacji, wiedzy i doświadczenia oraz współpracy między przedsiębiorcami i działaczami społecznymi, budowa sprzyjającego klimatu dla ekonomii społecznej wśród mieszkańców, w tym wspieranie marki przedsiębiorstw społecznych. Takie połączenie działań pozwala na kompleksowe podejście do tematu przedsiębiorczości i zaangażowania społecznego. Projekt jest wstępnie powiązany z projektem B01.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźniki realizacji
	dowolna lokalizacja na obszarze rewitalizacji pod warunkiem dostępności powierzchni biurowej ok. 100 m ² (np. dawne koszary husarskie)	Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych	990 000,00	I, III	Liczba usług doradczo-informacyjnych na rzecz osób podejmujących działalność gospodarczą oraz małych i średnich przedsiębiorstw (szt.); Liczba usług szkoleniowych na rzecz osób podejmujących działalność gospodarczą oraz małych i średnich przedsiębiorstw (szt.); Liczba zrealizowanych kampanii edukacyjno-informacyjnych promujących przedsiębiorczość (szt.); Liczba usług doradczo-informacyjnych (szt.); Liczba usług szkoleniowych (szt.); Liczba zrealizowanych kampanii edukacyjno-informacyjnych promujących aktywność społeczną (szt.)

B03	Przywrócenie obszarowi kampusu akademickiego funkcji lokalnego ośrodka wspierającego procesy integracji społecznej				
Opis	Dzięki przywróceniu funkcjonalności terenu kampusu akademickiego zostaną stworzone warunki do integracji społeczno-gospodarczej absolwentów PWSZ z mieszkańcami Miasta Racibórz. Cel ten zostanie osiągnięty poprzez stworzenie spółdzielni studenckiej mieszczącej się w Centrum Aktywizacji Zawodowej (CAZ). W ramach Centrum funkcjonować będzie Inkubator Przedsiębiorczości oraz pomieszczenia do coworkingu i sala szkoleniowa. Dzięki zintensyfikowanym działaniom promocyjnym zostaną otwarte nowe startupy oraz stworzone preferencyjne warunki do funkcjonowania nowych działalności gospodarczych. W CAZ organizowane będą szkolenia biznesowe i interpersonalne dla studentów, absolwentów oraz mieszkańców Miasta Racibórz. Projekt zakłada osiągnięcie rezultatów w postaci podniesienia znaczenia uczelni jako ośrodka społecznego o trudnej do przecenienia wartości. Wyrazem tego będzie wzrost liczby udostępnień infrastruktury i zasobów uczelni społeczności lokalnej, np.: 1. auli jako miejsca spotkań dla lokalnych inicjatyw społecznych, szkoleń, zebrań i akcji społecznych, a także jako centrum kulturalno-rozrywkowego miasta, w ramach którego organizowane będą kluby dyskusyjne, koncerty i przedstawienia; 2. basenu jako miejsca przeprowadzania zajęć ogólnorozwojowych i rehabilitacyjnych dla dzieci, młodzieży i seniorów oraz dla organizacji zawodów sportowych na różnych szczeblach rywalizacji. Projekt zakłada na tym poziomie zintensyfikowanie współpracy PWSZ z lokalnymi szkołami podstawowymi, gimnazjami, szkołami ponadgimnazjalnymi i pomaturalnymi oraz środowiskiem społeczno-gospodarczym Miasta Racibórz. Dom Studenta poza sezonem szkolnym przewidziany jest do funkcjonowania jako zaplecze noclegowe dla korzystających z auli, która stanowiłaby wraz z CAZ trzon lokalnego centrum szkoleniowo-konferencyjno-biznesowego. Uczelnia w tej kwestii podjęła rozmowy z firmami, takimi jak Microsoft, w celu zorganizowania na jej terenie letnich konferencji i warsztatów dla okolicznych firm oraz osób związanych z działalnością informatyczną, aby podnieść innowacyjność lokalnych przedsiębiorstw i wzmocnić ich konkurencyjną pozycję w kraju i za granicą. Sala gimnastyczna będzie, poza zajęciami dydaktycznymi dla studentów służyła integracji społeczności lokalnej poprzez jej wykorzystywanie do organizacji turniejów młodzieżowych i zajęć dla zorganizowanych grup ćwiczeniowych.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźniki realizacji
	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, ul. Słowackiego 55 i 57 nr działek: 778 i 787/23	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu	150 000,00	I, III	Liczba instytucji, placówek, zakładów, organizacji zewnętrznych, osób prowadzących działalność gospodarczą, korzystających z infrastruktury wspartej w wyniku realizacji projektów (szt.); Liczba organizowanych imprez kulturalnych o charakterze społecznym (szt.); Liczba Spółdzielni Studenckich (szt.); Liczba organizowanych szkoleń i konferencji (szt.)

B04	Modernizacja obiektów kampusu PWSZ w Raciborzu przy ul. Słowackiego 55 i 57				
Opis	Celem tego zadania jest przywrócenie funkcjonalności terenu kampusu akademickiego poprzez rewitalizację następujących obiektów: Domu Studenta, basenu, sali gimnastycznej, budynków głównych PWSZ oraz kompleksowe zagospodarowanie terenu kampusu. W ramach planowanych inwestycji zostaną podjęte następujące działania: – wykonanie termomodernizacji wszystkich obiektów PWSZ; – udostępnienie terenu i wszystkich obiektów osobom niepełnosprawnym; – kompleksowy remont Domu Studenta, w tym m.in. pomieszczeń sanitarnych, lokali mieszkalnych, gospodarczych, użytkowych z przeznaczeniem na działalność gospodarczą, wykonanie nowej instalacji elektrycznej, wodociągowej; – budowa lub przeprowadzenie kapitalnego remontu wraz z rozbudową auli znajdującej się na przy Domu Studenta; – budowa lub przeprowadzenie kapitalnego remontu wraz z rozbudową budynku sali gimnastycznej; – budowa lub przeprowadzenie kapitalnego remontu z rozbudową basenu (m.in. modernizacja hali basenowej (okna, sufit podwieszony, pomieszczenia sanitarne, hol główny, widownia, taras, kotłownia), zaplecza szatniowo-sanitarnego, przystosowanie zaplecza szatniowo-sanitarnego dla osób niepełnosprawnych, modernizacja instalacji wewnętrznych: wodno-kanalizacyjnych, ppoż., c.o., elektrycznej, wentylacji mechanicznej, technologii wody basenowej i wymiennikowni, przystosowanie pomieszczeń siłowni i sauny).				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźniki realizacji
	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, ul. Słowackiego 55 i 57 nr działek: 778 i 787/23	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu	55 000 000,00	I, II	Liczba studentów korzystających z całej infrastruktury wspartej w wyniku realizacji projektów (os.); Liczba miejsc noclegowych w Domu Studenta (szt.); Liczba przebudowanych obiektów infrastruktury (szt.); Liczba lokali mieszkalnych dla młodych małżeństw – absolwentów PWSZ w Raciborzu (szt.); Liczba utworzonych Centrów Aktywizacji Zawodowej Studentów (szt.).

B05	Rewitalizacja stadionu Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Raciborzu				
Opis	Przywrócenie funkcjonalności stadionu lekkoatletycznego znajdującego się przy ul. Stefana Wyszyńskiego poprzez: – odnowienie i rozbudowę budynku socjalnego z szatniami dla zawodników (toalety, prysznice, zaplecze gospodarcze i sprzętowe); – wymianę nawierzchni bieżni na tartanową (6 torów); – wymianę murawy, instalację systemu nawadniania automatycznego oraz wykonanie drenażu; – wymianę wiat stadionowych; – wykonanie infrastruktury niezbędnej dla dyscyplin lekkoatletycznych (skocznia wzwyż i w dal oraz rozbieg z zeskokiem do skoku o tyczce, rzutnia do rzutu młotem i dyskiem oraz do pchnięcia kulą); – stworzenie strefy przygotowania fizycznego („siłownia pod chmurką”); – wykonanie jednego boiska do siatkówki plażowej (podłoże piaskowe) oraz jednego boiska do streetballa (podłoże polipropylenowe); – wymianę trybun, w tym montaż 1000 siedzisk stadionowych; – wymianę ogrodzenia stadionu. Poprzez przywrócenie funkcjonalności obszaru zdegradowanego zostaną odzyskane jego pierwotne funkcje. Wykonanie inwestycji przyczyni się do interwencji w zakresie potrzeb społecznych. Zmodernizowany obiekt wykorzystywany będzie przez studentów PWSZ w Raciborzu do realizacji zajęć dydaktycznych, będzie również udostępniony mieszkańcom Raciborza i okolic. Wykonanie inwestycji przyczyni się ponadto do działań antyuzależnieniowych i prozdrowotnych poprzez bezpłatne zajęcia prowadzone przez wykwalifikowaną kadrę i dostęp do wysokiej klasy infrastruktury. Bardzo dobra lokalizacja stadionu, który znajduje się w centrum miasta na terenie o dużej gęstości zaludnienia, przyczyni się do optymalnego wykorzystania jego potencjału. Aktualnie obiekt jest wykorzystywany w godzinach 7:00–22:00 w średnim natężeniu dobowym 100 osób. Jest on również udostępniany klubom sportowym (piłkarskim, footballu amerykańskiego), PTTK, szkołom podstawowym, ośrodkom szkolno-wychowawczym, służbie mundurowej. Modernizacja obiektu umożliwi również organizację zawodów sportowych na szczeblu centralnym oraz Akademickich Mistrzostw Śląska i Polski. Będzie również doskonałym uzupełnieniem hali lekkoatletycznej Szkoły Mistrzostwa Sportowego jako obiektu otwartego i możliwego do wykorzystania przez studentów, uczniów raciborskich szkół oraz mieszkańców miasta. Zmodernizowany stadion będzie również doskonałym miejscem do organizacji imprez o charakterze kulturalnym i społecznym (organizacja koncertów, igrzysk „Sport ku Radości” dla młodzieży niepełnosprawnej, gimnazjady, itd.).				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźniki realizacji
	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa ul. Wyszyńskiego 3	Państwowa Wyższa Szkoła w Raciborzu	4 500 000,00	I, II	Liczba studentów korzystających z całej infrastruktury wspartej w wyniku realizacji projektów (os.); Liczba mieszkańców korzystających z infrastruktury (os.); Liczba organizacji i klubów sportowych korzystających z infrastruktury (szt.); Liczba imprez sportowych, kulturalnych i społecznych (szt.); Powierzchnia zmodernizowana (m ²)

B06	STOP wykluczeniu społecznemu				
Opis	Celem projektu są działania mające na celu zapobieganie wykluczeniu społecznemu: 1. integracja społeczna i aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych poprzez utworzenie Zakładu Aktywizacji Zawodowej; 2. stworzenie warunków równych szans edukacyjnych dla młodzieży uczącej się poza miejscem zamieszkania – utworzenie internatu wraz z niezbędnym zapleczem. Ad 1. Zakład Aktywizacji Zawodowej tworzy się w celu aktywizacji zawodowej oraz integracji społecznej osób niepełnosprawnych z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności i określonych w ustawie, osób z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, a także w celu przygotowania ich do życia w otwartym środowisku oraz pomocy w realizacji pełnego, niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia na miarę ich indywidualnych możliwości. Nadrzędnym celem Zakładu Aktywności Zawodowej jest przygotowanie pracowników niepełnosprawnych do aktywności na otwartym rynku pracy. Ad 2. Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci, szczególnie z obszarów wiejskich, wymaga wdrożenia elastycznych form edukacji. Potrzebne jest również stworzenie mechanizmów eliminujących lub kompensujących oddziaływanie czynników utrudniających uczestnictwo w procesie kształcenia. Istotnym elementem polityki wyrównywania szans edukacyjnych powinno być zatem wzmocnienie działań ukierunkowanych na pomoc uczniom, którzy ze względu na czynniki ekonomiczne, społeczne czy kulturowe nie funkcjonują prawidłowo w systemie oświaty. Działania obejmą takie osoby, jak uczniowie z małymi osiągnięciami w nauce, uczniowie niepełnosprawni, z mniejszości narodowych lub etnicznych, z rodzin patologicznych oraz dotkniętych patologiami społecznymi itp., a także młodzież, która przedwcześnie opuściła system szkolnictwa. Zorganizowanie internatu i zapewnienie jej wychowankom opieki oraz atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego pozwoli na wyrównanie szans edukacyjnych dzieci uczących się poza miejscem zamieszkania lub tych, które chciałyby się uczyć poza miejscem zamieszkania, lecz nie mogą tego robić ze względu na różne czynniki (np. uciążliwe dojazdy). W ramach internatu planuje się zajęcia kulturalno-rozrywkowe (zajęcia tego typu umożliwiają wychowankom sprawdzenie swoich uzdolnień artystycznych (deklamacja, śpiew, taniec, plastyka), przydatności swojej wiedzy o ludziach i świecie, obycia towarzyskiego i zachowań prospołecznych, zajęcia twórcze (formy rekreacji twórczej pozwalają wychowankom dowartościować się, odkryć u siebie różnego rodzaju możliwości i zdolności, nabrać poczucia pewności i wiary we własne siły), zajęcia ruchowe i rekreacyjne (służą zdrowiu fizycznemu i dobremu samopoczuciu), zajęcia poprzez działalność społeczną (uczą bezinteresowności, radości z pomocy innym). Realizacja projektu „STOP wykluczeniu społecznemu” będzie poprzedzona realizacją projektu „Rozbudowa i modernizacja budynków Centrum Kształcenia Ustawicznego i Zawodowego Nr 1 przy ul. Wileńskiej w Raciborzu” ze względu na konieczność przystosowania niezbędnej infrastruktury (B07)				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźniki realizacji
	ul. Wileńska 6 i 8, działki nr 1951/164, 1950/164, 1948/164	Powiat Raciborski	300 000,00	I	Liczba osób korzystających z nowej infrastruktury (os.); Liczba osób korzystających z ZAZ (os.); Liczba wychowanków internatu (os.)

B07	Rozbudowa i modernizacja budynków Centrum Kształcenia Ustawicznego i Zawodowego Nr 1 przy ul. Wileńskiej w Raciborzu				
Opis	Realizacja projektu wynika z potrzeby stworzenia odpowiednich warunków i przystosowania infrastruktury do realizacji projektu „STOP wykluczeniu społecznemu” (B06). Przedmiotem projektu jest stworzenie w budynku przy ul. Wileńskiej 8 Zakładu Aktywności Zawodowej dla osób niepełnosprawnych i internatu dla młodzieży uczącej się poprzez wykonanie kompleksowego remontu tego budynku wraz z zagospodarowaniem oraz jego rozbudową, m.in. przez stworzenie zamkniętego łącznika do budynku przy ul. Wileńskiej 8 w celu połączenia tych budynków, stanowiących część Centrum Kształcenia Ustawicznego i Zawodowego Nr 1, w jeden kompleks. W ramach projektu planuje się przede wszystkim wykonać następujące rodzaje robót budowlanych dotyczących budynku przy ul. Wileńskiej 8: – kompleksowy remont i przebudowę pomieszczeń – roboty ogólnobudowlane oraz instalacyjne w zakresie instalacji elektrycznych i teletechnicznych oraz sanitarnych (wodno-kanalizacyjnych, wentylacji, gazu i centralnego ogrzewania) dostosowujące pomieszczenia do nowej funkcji; – kompleksowy remont pomieszczeń przeznaczonych do edukacji wraz z niezbędnym zapleczem w związku ze zmianami w klasopracowniach; – termomodernizację budynku w zakresie centralnego ogrzewania, stolarki zewnętrznej, izolacji termicznej nad ostatnią kondygnacją; – dostosowanie budynku do obowiązujących przepisów przeciwpożarowych oraz potrzeb osób niepełnosprawnych (w tym budowa dźwigu osobowego); – zagospodarowanie terenu przy budynku, w tym przebudowa placu betonowego i wykonanie miejsc postojowych, m.in. dla osób niepełnosprawnych. Ponadto w celu wykonania zamkniętego łącznika (długości ok. 50 m) zostaną wykonane roboty konstrukcyjne, architektoniczne oraz elektryczne. Z kolei przy budynku przy ul. Wileńskiej 6 planuje się wykonać niezbędne przebudowy i roboty remontowe związane z połączeniem tego obiektu z planowanym łącznikiem. Roboty te dotyczyłyby przyległych pomieszczeń i przeniesienia ich obecnej funkcji do innych pomieszczeń w tym obiekcie. Projekt obejmuje również zakup, montaż i instalację wyposażenia do ZAZ dla osób niepełnosprawnych i internatu oraz niezbędnych pomieszczeń zaplecza, takich jak kuchnia, stołówka, świetlica itp. Inwestycja ukierunkowana jest głównie na: – poprawę stanu technicznego budynku przy ul. Wileńskiej 8 i zwiększenie efektywności z jego korzystania w zakresie m.in. energooszczędności; – podniesienie poziomu edukacji poprzez podniesienie stanu technicznego i remontu klasopracowni wraz z zapleczem budynku przy ul. Wileńskiej 8 oraz połączenie tego budynku łącznikiem zamkniętym z budynkiem przy ul. Wileńskiej 6; – poprawę infrastruktury społecznej poprzez stworzenie zaplecza w celu zaangażowania osób niepełnosprawnych, a także przygotowania ich do życia w otwartym środowisku; – podniesienie funkcjonalności i dostępności usług w budynku przy ul. Wileńskiej 6, w tym dla osób niepełnosprawnych.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźniki realizacji
	ul. Wileńska 6 i 8, działki nr 1951/164, 1950/164, 1948/164	Powiat Raciborski	2 000 000,00	I, II	Łączna liczba osób korzystających z rozbudowanych/zmodernizowanych obiektów (os.); Liczba powstałych miejsc dla wychowanków bursy (szt.); liczba osób niepełnosprawnych korzystających z obiektów (os.); Liczba rozbudowanych/zmodernizowanych obiektów (szt.); Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych (szt.)

B08	Raciborski konkurs wiedzy o rewitalizacji				
Opis	Projekt polega na przeprowadzeniu corocznej edycji Raciborskiego Konkursu Wiedzy o Rewitalizacji. Konkurs obejmować będzie trzy etapy: I etap: praca pisemna na wybrany temat związany z rewitalizacją, II etap: test oraz pytania ustne, III etap: opracowanie projektu rozwojowego (rewitalizacyjnego). Projekt adresowany jest do uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźnik realizacji
	Urząd Miasta Racibórz, Miasto Opava	Miasto Racibórz, Miasto Opava	80 000,00	I, III	Liczba uczestników konkursu (os.)

B08	Dogoterapia – edukacyjne zajęcia dla dzieci				
Opis	Przedmiotem projektu jest stworzenie warunków dla prowadzenia dogoterapii w Raciborzu. Zakres przedmiotowy obejmuje szereg działań, m.in. stworzenie boksów w wentylowanym pomieszczeniu, co przyczyni się do poprawy warunków bytowych zwierząt i umożliwi im, bez względu na warunki atmosferyczne, przebywanie w temperaturze pokojowej. By zmniejszyć emisję zanieczyszczeń, proponuje się montaż kolektorów słonecznych. W ramach modernizacji schroniska stworzona zostanie sala do prowadzenia zajęć edukacyjnych i dogoterapii oraz miejsce na wzór gabinetu weterynaryjnego. Dzięki temu zajęcia edukacyjne będą prowadzone w sposób praktyczny, pokazujący m.in. podstawy oceny stanu zdrowia zwierząt czy rozpoznawanie choroby. Dzięki takiemu miejscu zwierzętom zamieszkującym schronisko o każdej porze będą mogły być udzielona natychmiastowa i kompleksowa pomoc weterynaryjną. Komplementarnie w planie przebudowy schroniska przewiduje się wydzielenie miejsca na prowadzenie psiego przedszkola. W ramach takiego przedsięwzięcia będzie można prowadzić szkolenia dla mieszkańców miasta i ich czworonożnych przyjaciół, mające na celu socjalizację zwierząt i edukację z zakresu opieki nad zwierzęciem. Takie rozwiązanie umożliwi także pozostawienie swoich pupili na określony czas w ciągu dnia pod opieką personelu schroniska. W koncepcji zagospodarowania tego miejsca zaleca się budowę małego basenu, dzięki któremu możliwe stanie się prowadzenie ćwiczeń w wodzie w ramach dogoterapii. Dodatkowo basen umożliwi prowadzenie rehabilitacji zwierząt, np. po złamaniach kończyn, a także zajęć – dla psów – mających na celu zwalczanie lęku przed wodą. W odnowionym schronisku prowadzone będą zajęcia edukacyjne z zakresu nauk przyrodniczych i socjologii psów dla uczniów przedszkoli i szkół, przykładowo raz w tygodniu dla każdej placówki. Warto zauważyć, że uczestnictwo w takich warsztatach w sposób korzystny wpływa na rozwój emocjonalny człowieka. Szacuje się, że wielu uczestników zajęć nie posiada zwierzęcia i nie ma podstawowej wiedzy o współpracy z psem. Dzięki dogoterapii mieszkańcy miasta będą posiadali szeroki zakres wiadomości związany z kształtowaniem właściwych postaw wobec zwierzęcia oraz prawdopodobnie zmniejszy się liczba niebezpiecznych sytuacji z udziałem zwierząt, spowodowanych czynnikiem ludzkim, np. podchodzeniem dzieci do psów pozostawionych bez opieki. Początkowo zostanie wybranych 6 psów zamieszkujących schronisko, które zostaną przeszkolone na psa-asystenta do zajęć z dziećmi i młodzieżą. Z biegiem czasu kolejne, wykazujące predyspozycje do kontaktu z ludźmi psy będą przygotowywane do pełnienia takiej funkcji. Dogoterapię zaleca się ją przede wszystkim osobom mającym zaburzenia, np. słuchu, wzroku, mowy, oraz przy, m.in. nerwicach, urazach psychicznych, autyzmie, u osób posiadających urazy rdzenia kręgowego. Terapia ta wpływa m.in. na poprawę komunikacji, rozwija funkcje poznawcze, stymuluje zmysły, w wielu przypadkach zmienia trudną rehabilitację w zabawę.				

	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźnik realizacji
	Schronisko dla zwierząt, ul. Komunalna 9	Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o.	1 200 000,00	I, II	Liczba utworzonych miejsc pracy (etaty); Liczba uczestników dogoterapii (os.)

B10	Klub Taneczny „Skaza”				
Opis	Przedmiotem projektu jest stworzenie miejsca użyteczności publicznej. Klub Taneczny „Skaza” będzie dostępny codziennie do godz. 24:00 dla każdego mieszkańca. Będzie miejscem, w którym możliwe będzie rozwijanie umiejętności wokalnych oraz tanecznych, zdolności do wyrażania swoich uczuć i emocji ruchem ciała. W pełni klimatyzowane pomieszczenie składać się będzie z małej sali, dużej sali, bufetu oraz toalet i pryszniców. Duża sala będzie przeznaczona na zajęcia taneczne. Znajdzie się tam duży telebim wraz ze sprzętem, na którym codziennie będzie prezentowana stworzona specjalnie dla Klubu Tanecznego „Skaza” aplikacja wirtualnego trenera tanecznego. Ponadto miejsce popołudniami będzie wykorzystywane do prowadzenia zajęć taneczno-kulturowych, planuje się zatem wyposażenie dużej sali w sprzęt do nagrywania filmów i urządzenia z wizualnymi efektami specjalnymi, laserowymi. W efekcie możliwe będzie tworzenie spotów reklamowych dla Klubu i miasta. Mała sala Klubu to miejsce na zajęcia muzyczne. Popołudniami prowadzone będą zajęcia wokalne dla członków raciborskich klubów muzycznych, natomiast podczas nocnych wydarzeń kulturowych sala może być wykorzystana do organizowania konkursów wokalnych dla wszystkich mieszkańców. Niezbędne jest zatem wyposażenie w sprzęt do realizowania zajęć (mikrofon, mikser, laptop, głośniki itp.). Wyposażenie małej sali w urządzenie do nagrywania dźwięku umożliwi tworzenie ścieżki dźwiękowej pod aplikację wirtualnego trenera oraz nagrywanie materiałów promocyjnych. Dwa razy w miesiącu spośród nagrań zostanie wybrane jedno, które będzie wykorzystane w aplikacji wirtualnego trenera. W pomieszczeniu między salami powstanie bufet serwujący napoje i zdrowe przekąski. Ma on stanowić miejsce dla osób nieuczestniczących w zajęciach (np. oczekujących na dzieci rodziców) czy korzystających z nocnych wydarzeń.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźnik realizacji
	ul. Kowalska (w okolicy parkingu)	Raciborskie Centrum Kultury	1 000 000,00	I, II	Liczba uczestników projektu (os.)

B11	Kino plenerowe				
Opis	Przedmiotem projektu jest organizacja kina plenerowego na obszarze rewitalizacji. Będzie to otwarta impreza na świeżym powietrzu z bezpłatnym wstępem. Projekt zakłada cykl projekcji filmowych na terenie Domu Kultury „Strzecha”. Pokazy będą odbywały się na dużym ekranie. Tym samym zostanie stworzona przestrzeń służąca integracji mieszkańców oraz zwiększenie ich uczestnictwa w kulturze.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźnik realizacji
	Dom Kultury „Strzecha”, ul. Londzina 38	Raciborskie Centrum Kultury	130 000,00	I	Liczba projekcji filmowych (szt.)

B12	Stworzenie skweru poświęconego bractwom strzeleckim Raciborza				
Opis	Projekt polegać będzie na wykonaniu obelisku pamiątkowego, poświęconego działalności raciborskich bractw strzeleckich oraz ustawieniu tablic informacyjnych ze zdjęciami i kalendarium działań Bractwa Kurkowego, a także ustawieniu ławek i elementów małej architektury. Służyć ma zachowaniu dziedzictwa kulturowego.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźnik realizacji
	Park Moniuszki, przy murze miejskim w miejscu przecięcia placu Długosza i ul. Szewskiej	Miasto Racibórz, bractwa strzeleckie Raciborza	100 000,00	II	Zostaną określone na późniejszym etapie

B13	Projekt zagospodarowania Bulwarów Nadodrzańskich w Raciborzu				
Opis	Projekt zagospodarowania tzw. Bulwarów Nadodrzańskich stanowi próbę ożywienia tej części miasta oraz stworzenie unikatowego produktu turystycznego. Brzeg Odry oraz pobliski park mają stać się atrakcją dla gości i przestrzenią rekreacji dla mieszkańców. To również próba przełamania stereotypowego postrzegania Odry przez raciborzan jako źródła zagrożenia. W projekcie tym rzeka ma stać się atutem. Projekt inwestycyjny zakłada, poza istniejącą już przystanią, budowę miejskiej plaży, placu zabaw, ścieżek spacerowo-rowerowych, tarasów widokowych, pogłębienie rzeki, stworzenie szlaku kajakowo-rowerowego oraz uruchomienie tramwaju wodnego.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźnik realizacji
	Park Zamkowy, prawy i lewy brzeg Odry – odcinek pomiędzy Mostem Zamkowym a kładką dla pieszych	Miasto Racibórz	4 000 000,00	II	Powierzchnia objęta rewitalizacją (m ²)

B14	Grające Fontanny				
Opis	Przedmiotem projektu jest budowa fontanny z oświetleniem, dostosowanej do rytmu muzyki. Zostanie tym samym stworzone miejsce atrakcyjne dla mieszkańców służące spędzaniu czasu wolnego oraz sąsiedzkiej integracji, a także – ważne dla organizacji przedsięwzięć kulturalnych (np. koncerty) oraz rekreacyjnych dla najmłodszych mieszkańców.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźnik realizacji
	Park Roth przy ul. Opawskiej lub modernizacja fontanny pomiędzy placem Długosza a Kościołem Najświętszej Marii Panny	Miasto Racibórz	3 000 000,00 (1 500 000,00 w przypadku modernizacji fontann)	II	Powierzchnia objęta rewitalizacją (m ²)

B15	INTRO Festival				
Opis	Projekt INTRO Festival jest długoterminowym procesem tworzenia międzynarodowego formatu festiwalu muzyki elektronicznej na Zamku Piastowskim w Raciborzu. Projekt INTRO 2020 wypracowuje znany nie tylko w Polsce, ale i w Europie Środkowej, interdyscyplinarny artystycznie festiwal z wykorzystaniem najnowocześniejszych technologii audiowizualnych (w szczególności sztuki mappingu 3D). Budowa marki promocyjnej podzielona jest na 4 etapy: ugruntowanie formatu muzycznego na Zamku Piastowskim, powiększenie festiwalu o Bulwary Nadodrzańskie oraz kolejne sceny muzyczne, przedłużenie festiwalu do dwudniowego eventu, podwyższanie jakości i prestiżu imprezy. INTRO Festival ma podnieść atrakcyjność Raciborza, spowodować kojarzenie miasta z wyjątkowym wydarzeniem, atmosferą i unikatowym zjawiskiem kultury. Maksymalna liczba uczestników Festiwalu to 7000 osób z Polski i Czech. Wydarzenie przyczyni się do aktywizacji lokalnych przedsiębiorców oraz rozwoju współpracy z biznesem, samorządem i innymi organizacjami pozarządowymi, a także do wzmocnienia atrakcyjności oferty noclegowej w mieście i okolicy oraz do zwiększenia współpracy międzynarodowej w sferze kulturalnej.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźnik realizacji
	Zamek Piastowski w Raciborzu, Bulwary Nadodrzańskie, teren Ośrodka Sportu i Rekreacji przy ul. Zamkowej	Miasto Racibórz, INTRO Festival	7 500 000,00	I, III	Liczba uczestników wydarzenia kulturalnego (os.)

B16	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (7)				
Opis	Projekt przewiduje termomodernizację budynków mieszkalnych wielorodzinnych wraz ze zmianą systemów grzewczych, wykonanie brakujących łazienek oraz remont części wspólnych. Planuje się docieplenie ścian zewnętrznych, ścian piwnic, docieplenie dachu lub stropodachu, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, zmianę systemów grzewczych z piecowego na centralne wraz z podłączeniem budynków do miejskiej sieci ciepłowniczej. Realizacja projektu przyczyni się do eliminacji emisji gazów pochodzących z przestarzałych systemów grzewczych oraz zmniejszenia zapotrzebowania na energię cieplną dla budynków. Oprócz tego nastąpi zdecydowana poprawa komfortu użytkowania mieszkań, a przez to poprawa warunków życia mieszkańców. Nastąpi również poprawa estetyki na obszarze ich usytuowania.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźnik realizacji
	ul. Bohaterów Westerplatte 6, 7, ul. Częstochowska 9–11, ul. Miechowska 11, 13–15, ul. Rzemieślnicza 14, 16, ul. Skłodowskiej-Curie 7–9, 11–13, 15, 17, ul. Chorzowska 2, ul. Mysłowicka 3, 1c–2c	Miejski Zarząd Budynków w Raciborzu	12 079 863,00	II	Liczba mieszkańców objętych projektem (os.)

B17	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (8)				
Opis	Projekt przewiduje termomodernizację budynków mieszkalnych wielorodzinnych wraz ze zmianą systemów grzewczych, wykonanie brakujących łazienek oraz remont części wspólnych. Planuje się docieplenie ścian zewnętrznych, ścian piwnic, docieplenie dachu lub stropodachu, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, zmianę systemów grzewczych z piecowego na gazowe etażowe. Realizacja projektu przyczyni się do eliminacji emisji gazów (spalin) pochodzących z przestarzałych systemów grzewczych oraz zmniejszenia zapotrzebowania na energię cieplną dla budynków. Oprócz tego nastąpi zdecydowana poprawa warunków życia mieszkańców oraz estetyki na obszarze ich usytuowania.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźniki realizacji
	ul. Bosacka 71, ul. Fabryczna 4	Miejski Zarząd Budynków w Raciborzu	1 431 000,00	II	Liczba mieszkańców objętych projektem (os.); Ilość zaoszczędzonych kosztów energii cieplnej (PLN)

B18	Poprawa efektywności energetycznej, połączona ze wzrostem udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Miasta Racibórz (9)				
Opis	Projekt przewiduje termomodernizację budynku mieszkalnego wielorodzinnego wraz z modernizacją systemu grzewczego i remontem części wspólnej. W ramach termomodernizacji planuje się docieplenie ścian zewnętrznych, ścian piwnic, docieplenie stropodachu, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, wymianę starej instalacji centralnego ogrzewania na instalację wykonaną w nowej technologii, z nowych materiałów. Realizacja projektu przyczyni się do zmniejszenia zapotrzebowania na energię cieplną dla budynku. Oprócz tego nastąpi zdecydowana poprawa warunków życia mieszkańców oraz estetyki budynku, a tym samym – podniesienie atrakcyjności obiektu w tym obszarze miasta.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźniki realizacji
	ul. Mysłowicka 4–4a	Miejski Zarząd Budynków w Raciborzu	1 030 610,00	II	Liczba mieszkańców objętych projektem (os.); Ilość zaoszczędzonych kosztów energii cieplnej (PLN)

B19	Renowacja Przedszkola nr 12 w Raciborzu wraz z terenem rekreacyjnym przeznaczonym dla dzieci w wieku od 2,5 do 6 lat				
Opis	Budynek Przedszkola nr 12 położony jest w centrum miasta. W ramach projektu przewiduje się wykonanie kompleksowego remontu istniejącego budynku. Prace obejmą: remont elewacji wraz z naprawą konstrukcji ścian, pokrycia dachowego, stolarki okiennej i drzwiowej, wnętrz budynku, wymianę wewnętrznej instalacji elektrycznej i wymianę instalacji wodno-kanalizacyjnej wraz z przyłączami. Ponadto realizacja projektu zapewni właściwe warunki do prowadzenia zajęć przedszkolnych dla 100 dzieci, wpływając również na jakość prowadzonych działań edukacyjnych. Kompleksowy remont budynku przyczyni się z pewnością zarówno do podniesienia walorów estetycznych Przedszkola nr 12, jak i poziomu bezpieczeństwa. Zabytkowy budynek zostanie dostosowany do obowiązujących przepisów techniczno-budowlanych, a po zakończeniu prac będzie mógł być w pełni wykorzystany przez dzieci i personel przedszkola. Remont budynku w tym m.in. elewacji wpłynie na estetykę miejsca i będzie pozytywnym impulsem do poprawy jakości przestrzeni miejskiej na tym obszarze. Projekt wpłynie na realizację celu bezpośredniego rewitalizacji jakim jest m.in. adaptacja, przebudowa, remonty budynków i przestrzeni użyteczności publicznej wraz z przyległym otoczeniem na cele edukacyjno-społeczne.				
	Lokalizacja	Podmiot realizujący	Wartość (w zł)	Cel	Wskaźniki realizacji
	ul. Bema 6	Miasto Racibórz	650 000,00	II	Liczba odrestaurowanych obiektów infrastruktury przedszkolnej (szt.); Zwiększenie liczby miejsc w przedszkolu (szt.); Liczba obiektów przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych (szt.)

Załącznik 2. Wzór ankiety

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA RACIBÓRZ NA LATA 2014–2020

ANKIETA

WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZACJI



Szanowni Państwo,

Miasto Racibórz przystąpiło do opracowania „Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2014–2020”. Dokument ten odgrywać będzie szczególną rolę w rozpoczętym okresie programowania UE. Pozwoli bowiem określić priorytetowe działania zmierzające do poprawy warunków życia na terenach wymagających szczególnego wsparcia.

Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki. Obszar zdegradowany to przestrzeń, w której **koncentrują się zjawiska negatywne** (społeczne, gospodarcze, przestrzenne)⁴⁸, oraz problemy, które wpływają na pogorszenie jakości życia mieszkańców.

Zwracamy się do Państwa z prośbą o wskazanie właśnie takich obszarów na terenie Miasta Racibórz. Państwa głos jest niezwykle ważny – pozwoli wyznaczyć obszar wymagający interwencji oraz określić zakres działań zmierzających do kompleksowej rewitalizacji.

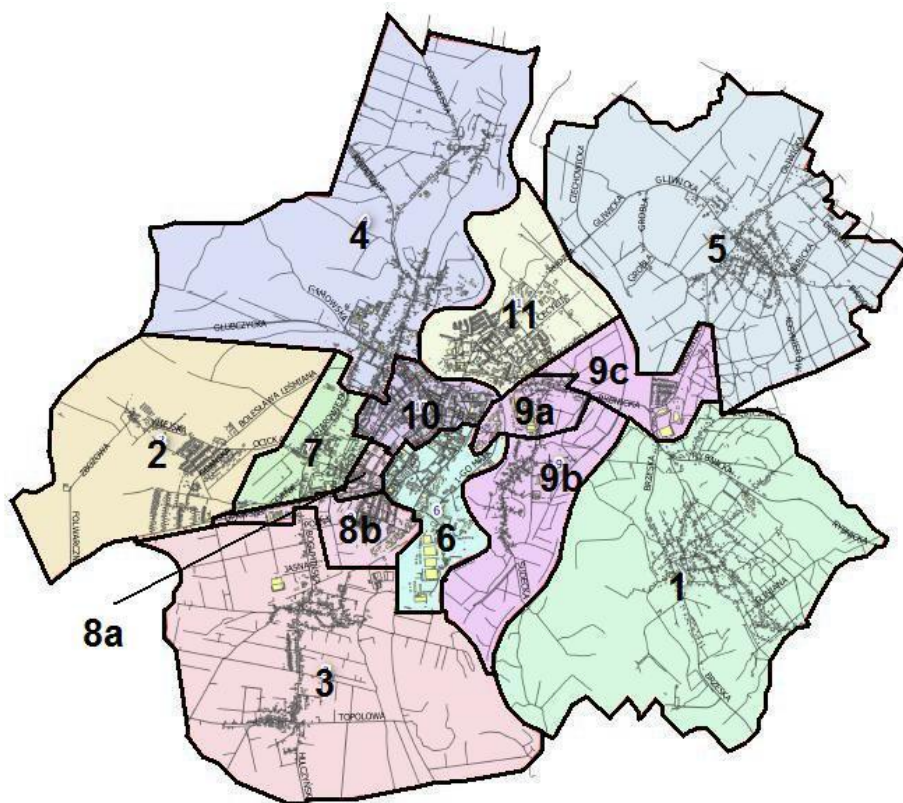
Ankieta ma charakter anonimowy i służy wyłącznie do celów opracowania „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Racibórz na lata 2014–2020”. Serdecznie dziękujemy za poświęcony czas i za włączenie się w tak ważny dla miasta proces.

Ankiety należy wypełnić do 4 listopada 2015 r. i przekazać w jeden z poniższych sposobów:

- wypełnić elektronicznie poprzez link zamieszczony na stronie www.raciborz.pl;
- dostarczyć do Biura Obsługi Interesanta w Urzędzie Miasta Racibórz, ul. Batorego 6, w godzinach pracy Urzędu;
- wysłać na adres: Urząd Miasta Racibórz, ul. Batorego 6, 47-400 Racibórz.

⁴⁸ Zgodnie z ustawą o rewitalizacji z dnia 23 lipca 2015 (projekt) oraz „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014–2020”.

1. Która z poniżej wskazanych stref miasta wymaga Pani/Pana zdaniem konieczności podjęcia działań rewitalizacyjnych ze względu na kumulację problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych? (proszę wskazać 1 strefę).



- ☐ **Strefa 1: Brzezina** – zawarta w obszarze ulic: Brzeskiej, Pogrzebieńskiej, Wiśniowej, Dębicznej
- ☐ **Strefa 2: Ocice** – zawarta w obszarze ulic: Ocickiej, Górnej, Dolnej, Szczecińskiej
- ☐ **Strefa 3: Sudół/Studzienna** – zawarta w obszarze ulic: Bogumińskiej, Źródlanej, Hulczyńskiej, Krętej, Czynu Społecznego
- ☐ **Strefa 4: Stara Wieś, Proszowice, Miedonia** – zawarta w obszarze ulic: Głubczyckiej, Cegielnianej, Rzecznej, Podmiejskiej,
- ☐ **Strefa 5: Markowice** – zawarta w obszarze ulic: Markowickiej, Olimpijczyka, Gliwickiej, Kosynierów, Babickiej,
- ☐ **Strefa 6: Łąkowa/Wandy/1 Maja** – zawarta w obszarze ulic: Łąkowej, Warszawskiej, Kolejowej, Kościuszki, Bema
- ☐ **Strefa 7: Nowe Zagrody** – zawarta w obszarze ulic: Chetmańskiej, Źorskiej, Mysłowickiej
- ☐ **Strefa 8a: Opawska** – zawarta w obszarze ulic: Katowickiej, pl. Konstytucji 3 Maja, Wyszyńskiego, Szczęśliwej
- ☐ **Strefa 8b: Osiedle Polna/Pomnikowa** – zawarta w obszarze ulic: Polnej, Pomnikowej, Kosmonautów, Skłodowskiej-Curie, Willlowej
- ☐ **Strefa 9a: Mała Plonia** – zawarta w obszarze ulic: Piaskowej, Szkolnej, Srebrnej, Chudoby
- ☐ **Strefa 9b: Duża Plonia** – zawarta w obszarze ulic: Adamczyka, Sudeckiej, Tarnowskiej, Łużyckiej
- ☐ **Strefa 9c: Obora** – zawarta w obszarze ulic: Czogały, Markowickiej, Cieszyńskiej, Lasoty
- ☐ **Strefa 10: Centrum** – zawarta w obszarze ulic: Kossaka, Chopina, Kasprowicza, Klasztornej, Londzina, Ogrodowej, Rynek, Wojska Polskiego
- ☐ **Strefa 11: Ostróg** – zawarta w obszarze ulic: Bosackiej, Goduli, Królewskiej, Siwonia, Cecylii, Lotniczej, Przejazdowej

2) Co Panią/Pana łączy ze wskazanym obszarem? (można wybrać więcej niż 1 odpowiedź)

- ☐ Jestem mieszkańcem
- ☐ Pracuję w tej strefie
- ☐ Prowadzę działalność gospodarczą
- ☐ Spędzam czas wolny
- ☐ Jestem zarządcą nieruchomości znajdującej się na wskazanym terenie
- ☐ Prowadzę lub zamierzam prowadzić na wskazanym obszarze działalność społeczną
- ☐ Jestem przedstawicielem organów władzy publicznej

3) Proszę ocenić problemy występujące w wybranej przez Panią/Pana strefie.

(1 – mało istotny problem; 2 – raczej nieistotny problem, 3 – trudno powiedzieć, 4 – raczej istotny problem, 5 – bardzo istotny problem)

SFERA SPOŁECZNA					
	1	2	3	4	5
Ubóstwo					
Bezrobocie					
Patologie (alkoholizm i narkomania)					
Niepełnosprawność					
Brak poczucia bezpieczeństwa (przestępczość)					
Niski poziom wykształcenia					
Starzenie się społeczeństwa					
Migracja młodych mieszkańców					
Słaba aktywność społeczna mieszkańców					
Brak integracji społecznej					
Słaba i mało zachęcająca oferta kulturalna i rekreacyjna					

SFERA GOSPODARCZA					
	1	2	3	4	5
Niedostateczna ilość miejsc pracy					
Brak inwestorów					
Niedostateczne wsparcie dla małych przedsiębiorstw					
Słaba aktywność przedsiębiorcza mieszkańców					
Słaba kondycja przedsiębiorstw					
Brak dostępu do wykwalifikowanej kadry					
Brak dostępu do terenów inwestycyjnych					
Niski poziom współpracy naukowo-gospodarczej					

SFERA PRZESTRZENNO-TECHNICZNA					
	1	2	3	4	5
Niska estetyka przestrzeni publicznej					
Poziom skomunikowania zewnętrznego (miasto–inne ośrodki w regionie)					
Zły stan budynków mieszkalnych komunalnych					
Stan budynków mieszkalnych spółdzielczych i prywatnych					
Niedostateczna infrastruktura drogowa i komunikacyjna					
Niedostateczna ilość i stan terenów rekreacyjno-wypoczynkowych					
Dostęp do podstawowych mediów (kanalizacja, wodociągi, gaz sieciowy)					
Barьеры architektoniczne dla osób niepełnosprawnych					
Zły stan budynków użyteczności publicznej					
Słabo zagospodarowane wolne przestrzenie publiczne					
Brak ciągów pieszo-rowerowych					

SFERA ŚRODOWISKOWA					
	1	2	3	4	5
Zanieczyszczone środowisko					
Zanieczyszczenie powietrza przez nieefektywne i stare systemy grzewcze					
Brak terenów zielonych					
Zły stan drzewostanu					
Słabe zabezpieczenie przed klęskami żywiołowymi					
Zły stan gleb					

4) Proszę wymienić/opisać, jakie działania należy podjąć w celu minimalizacji wskazanych problemów oraz poprawy jakości życia w Raciborzu?

.....

.....

.....

.....

.....

Metryczka

1. Płeć:

- ☐ kobieta
☐ mężczyzna

2. Wiek:

- ☐ ≤ 18 lat
☐ 19 – 40 lat
☐ 41 – 60 lat
☐ ≥ 61

3. Wykształcenie:

- ☐ wyższe
☐ średnie i policealne
☐ zasadnicze zawodowe
☐ gimnazjalne
☐ podstawowe
☐ brak wykształcenia

4. Status zawodowy

- ☐ uczeń/student
☐ pracujący zawodowo
☐ prowadzący działalność gospodarczą
☐ bezrobotny
☐ emeryt/rencista

Załącznik 3. Mapa obszaru rewitalizacji

Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji sporządzony na mapie w skali 1:5000.